

DEMOKRATİK KADIN HAREKETİ

BÜLTENİ

Sayı: 6 - 2007 Fiyatı: 1,5 YTL

**İLMİK İLMİK ÖRÜYÖRÜZ
ÖZGÜRLÜK DÜŞÜMÜZÜ**

2

Yeni Kadını ve Özgür
Dünyayı Yaratma
Yolunda...

6

Postal İzlerinin
Ardından

10

Evlilik Üzerine

15

Gelenekler
ve Kadın

19

Biyografi
Çiang Çing

24

Bir Rejim Sorunu...

28

Novamed'li
Kadınlar Grevde

32

Tanrıların Armağanı
Pandora

35

ADHK'dan

38

Doğum
Yöntemleri

42

Botan'dan
Yükselen Çığlık

48

Film Tanıtımı
Masum Ses

dkh.bulteni@gmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Hakan ERTEN

Yönetim Yeri: Katip Mustafa Çelebi Mah. Tel Sok. No: 20/2 Beyoğlu-İSTANBUL

Tel: (0212) 243 91 92 Dış: Kardelen Yayıncılık

Baskı: Kayhan Matbaacılık: Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi D Blok No: 134 Topkapı/İst.

Posta Çeki Hesap Numarası: Olcay ARAT 1627285
İş Bankası Perpa Şubesi Olcay ARAT 1188 0338876

Uzun bir aradan sonra bültenimizde yaptığımız yeni düzenlemelerle karşınızdayız. Geçen sürede yaşadığımız sorunlara karşı örgütlü mücadelemizin esas olduğu kavrayışıyla gerçekleştirdiğimiz kurultayımızın ardından önümüze koyduğumuz hedeflerle yeni bir döneme hazırlanmanın coşkusuyla.

Gündemlerin yoğunlaştığı hareketli bir süreç içerisindeyiz. Yine kadınlar olarak bu hareketli gündemin tam da ortasındayız. Yeni anayasa tartışmalarının en fazla yoğunlaştığı konunun kadınların lehine 'pozitif ayrımcılık' ve 'türban' meselesi olduğunu görüyoruz. Tüm bu gelişmelere paralel ortaya atılan 'mahalle baskısı' kavramı da en çok bizleri ilgilendiriyor.

Yeni anayasada kadınların lehine bir uygulama gibi gösterilmeye çalışılan maddenin tam tersine var olan erkek egemen zihniyeti daha da derinleştirerek kadını 'mağdur' ve 'korunmaya muhtaç' varlıklar olarak tanımladığını görüyoruz. Bu gerçeğin üzerine örtülerek tam tersine kadının lehine 'pozitif ayrımcılık' uygulaması olarak gösterilmesi, egemenlerin elinde biçimlenen her politikanın söylemler ne olursa olsun kadınların kurtuluşunun önünde engel olacağını bir kez daha açığa çıkıyor. 'Türban' meselesine yaklaşım da farklı bir yerde durmuyor.

Yeni anayasa taslağı, içeriğine yönelik tartışmalar devam ederken, yapılan referandumla katılım oranı yüksek olmamakla birlikte oylamaya katılanların %69'unun evet demesiyle onaylandı.

Anayasa tartışmaları devam ederken emekçilere yönelik hak gaspları da aralıksız devam etti. İşçi, emekçi kadınların sömürülüşünün günden güne sınırlarının zorlandığı bir dönemdeyiz. Emeğimize sahip çıkarak mücadele etmek bir zorunluluk olarak kendini dayatıyor. Bu noktada kadınların emeğinin sömürülüşüne karşı direnen Novamed'li kadınların mücadelesi son zamanlarda dikkat çeken bir noktada duruyor ve bu konuda önemli bir kadın dayanışması sergileniyor. Tam da bu süreçte Bursa'da yanarak ölen işçi kadınlara yönelik açılan davada patronun cezasının para cezasına çevrilmesiyle kadınların can bedeli 182 bin YTL olarak belirlendi ve bu vahim tablo kadın kurumlarınca teşhir edildi.

Gün geçtikçe artan şovenizm ve ırkçılık dalgası yükselirken artan bu şiddetin faturası 'yerellere', 'mahallelere', yani ezilen emekçi kesimlere yüklenmeye çalışılıyor. Oysa biliyoruz ki şiddetin kaynağı sistemin kendisidir. Ve egemenler halkların kardeşlik özlemini 'terörizm' olarak damgalayarak sorunu şiddetle bastırmaya çalışıyor. Son dönemlerde en küçük demokratik taleplerin dahi 'terörizm' olarak ifade edilmesi ve polislerin yetkilerinin sınırsız bir hale getirilmesi sonucu ezilen sokak infazları yoğunlaşmaya başladı. Son olarak Dersim'de sıradan bir insanın 'terörist' diyerek katledilmesi, ezilen halklarımızın karşı karşıya oldukları şiddetin boyutlarını açıkça ortaya koyuyor. Ülke içinde kendi 'vatandaşlarına' kan kusturan egemenler bununla da yetinmeyerek sınırlarını ülke dışına kadar uzatan şiddet politikalarına hız vererek sınırdışı operasyonların önünü açan tezkerayı çıkardı. Sözüm ona emperyalistlere 'rest' çekerek alınan bu kararın emperyalistlerin Ortadoğu Projesi'nden bağımsız olmadığını düşündüğümüzde önümüzdeki süreçte Ortadoğu'daki halkların kanayan yaralarının derinleştirilmesinde bize biçilen 'rol' daha açık görülmeye başlanacaktır. Tüm bu gelişmeler, Halkların Kardeşliği'ni yok ederek katliamların boyutlarının arttığı bir tablo sunuyor bizlere.

Yaşananların ve yaşanacak olanların yine en çok bizleri etkileyeceği ortada.. Nitekim Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde yaşanan son çatışmada ölen askerlerin ardından ülke içinde devrimci kurumlara yönelik saldırıların artması ve hemen her alanda halklar arasındaki kardeşliği zedeleyecek olan çatışma alanlarının yükselmesine yol açılmış durumda. Tehlikeli bir dönemdeyiz. Ülke ve dünya egemenlerinin yol açtığı kargaşa zemininde sürükleniyoruz.

Sessiz kalmayalım, sesimizi yükseltelim! Egemenlerin yarattığı şiddete karşı direnelim ve o şiddetin halkalarının bizim üzerimizden derinleştirilmesine izin vermeyelim! 'Kadınlığımızı', emeğimizi, kimliğimizi, bedenimizi bu kirlenmiş dünyalarının bir parçası yapmaya çalışan egemenlere karşı direnişi ve mücadeleyi esas alarak Halkların Kardeşliğini haykıran bir cüretle kendi değerlerimize ve alternatif-özgün mücadelelerimize sarılsak!

merhaba...

Yeni kadını ve özgür dünyayı yaratma yolunda GÜCÜMÜZÜ BÜYÜTÜYÖRÜZ!

“Yeni Kadını ve Özgür Dünyayı Yaratma Yolunda Gücümüzü Büyütüyoruz!” şiarıyla gerçekleştirdiğimiz ve DKH'nin fikir öncüsü Berna Saygılı Ünsal'a atfedilen 2. Kurultayımız kadın mücadelesinde nitel bir adım olmuştur. Kuruluş kurultayından bu yana geçen sürenin değerlendirilmesiyle ve DKH'yi anlatan bir sinevizyon gösterimiyle başlayan kurultay, belirlenen gündemlerin tartışılmasıyla devam etti

Demokratik Kadın Hareketi olarak 2. Kurultayımızı 7-8 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirdik. İki yıllık deneyimin verdiği özgüvenle “Yeni Kadını ve Özgür Dünyayı Yaratma Yolunda Gücümüzü Büyütüyoruz!” şiarıyla gerçekleştirdiğimiz ve DKH'nin fikir öncüsü Berna Saygılı Ünsal'a atfedilen 2. Kurultayımız kadın mücadelesinde nitel bir adım olmuştur. Kuruluş kurultayından bu yana geçen sürenin değerlendirilmesiyle ve DKH'yi anlatan bir sinevizyon gösterimiyle başlayan kurultay, belirlenen gündemlerin tartışılmasıyla devam etti. Tartışmalar özellikle yeni dönem çalışmalarımız ve atacağımız pratik adımlar üzerine yoğunlaştı. Kurultayda ortaklaşılan tartışmalar genel hatlarıyla aşağıdaki gibidir.

Kadın mücadelesi, devrim mücadelesinin sorunlarını çözecek temel dinamik olduğu için özgün mücadeleler yürütüyoruz. Bu nedenle biz kadınların mücadelesi sadece kendimiz için değil, insanlık içindir!

Bugün toplumun genelinde kendi sorununa karşı duyulan yabancılaşmanın en özlü ifadesini, kadına, sorunlarına ve mücadelesine bakışta yakalamak mümkündür. Öyle ki devrimci-demokrat örgütlenme alanlarında dahi kadın sorununun özgünlüğü yok sayılmakta, eşitsizlere eşitmiş gibi davranmanın dengesizliğinde şekillenen örgütsel mekanizmalar içerisinde kadın, kendini ifade etmekte zorlanmakta, ya edilgenleşmekte ya da kendine yabancılaşma sürecini mücadele içerisinde yaşamaya devam etmektedir.

Ancak sorun sadece bu yabancılığı kırmakla aşılamayacak kadar çok

Kadın mücadelesini dar bir alana indirgeyen ve çözümü değil çözümsüzlüğü yaratan bu bilinç bulanıklığının yanında farklı bir yanılsamayla da karşı karşıyayız. Bizler kadın mücadelesini toplumsal sorunlardan yalıtarak açıklamaya çalışan zihniyeti sorgularken aynı zamanda özgün, bağımsız ve demokratik bir kadın hareketinin yaratılması meselesinde hala sığ düşünceleri taşıyan devrimci-demokrat diye nitelendiğimiz kurumları da bu noktada eleştirmeye devam ediyoruz

yönlü bir niteliğe sahiptir. Kadını özgürleştirmek için atılan her adım, yaşamı özgürleştirmek bilinciyle bütünleşmelidir. Bu amaçla kadın sorununu kavrayarak mücadele etme bilinci, yaşamın temel dinamikleriyle, yani toplumsal mücadeleyle buluşarak, çözümün ancak egemen sistemlere karşı alternatif toplumsal projelerle mümkün olduğu bilinciyle buluşarak örülmelidir. İşte bir kadın hareketinin varlık gerekçesi tam da buraya dayanır.

Bağımsız, Özgün ve Demokratik Kadın Hareketiyiz!

DKH olarak kadın sorunuyla toplumsal sorunların bağına doğru kuracak, sadece teorik açıklamalarla yetinmeyerek bunları yaşamsallaştıracak kadar güçlü örgütsel bir mekanizmaya ihtiyacımız vardır.

Bu nedenle öncelikle bağımsız bir kadın hareketinin ne demek olduğu noktasında hiçbir yanlış ve eksik bir şekillenmeye izin vermeyecek kadar açık ve doğru bir kavrayış geliştirilmelidir.

DKH için bağımsızlık demek, her şeyden önce egemen sistemlerin ideolojisinden, onun insanda yaratmış olduğu yanılsamalardan ve yaşam kültüründen kopmak demektir. Günümüz koşullarında emperyalizm ve emperyalizm güdümlü diğer egemen sistemlerin kadın sorunuyla olan direkt bağına kuramadığımız durumlarda kadının, dolayısıyla kadın örgütlülüklerinin bağımsızlık sorununu "her türlü ideolojilerden bağımsızlık" gibi muğlak ve çarpık bir anlayış üzerine şekillendirdiğimizde, örgütlülüğü, sorunun özünü oluşturan egemenlere karşı alternatif duruşundan uzaklaştırmış oluruz. Dolayısıyla kadın sorununu çözmeye değil, sadece dile getirmeye mahkûm olarak, sürekli kendini tekrarlayan, sorunlara karşı hiçbir gelişme kaydetmeyen bir mücadele alanına hapsolmuş oluruz.

Bu nedenlerle genel anlamda kadın hareketlerini incelediğimizde, özellikle içerisinde bulunduğumuz süreçlerde kadın hareketlerinin somut araçlar geliştirerek özgün çalışmalarını gerçekleştirememelerindeki esas neden, her türlü ideolojilerden bağımsızlığın sağlanamaması meselesi değil, aksine bağımsızlığın dayanması gereken sağlam bir zemin olduğunu unutarak altyapısı olmayan, sisteme muhalif yönünü ortaya koymayan bir mücadele yürütme tarzı olmaktadır.

Kadın mücadelesini dar bir alana indirgeyen ve çözümü değil çözümsüzlüğü yaratan bu bilinç bulanıklığının yanında farklı bir yanılsamayla da karşı karşıyayız. Bizler kadın mücadelesini toplumsal sorunlardan yalıtarak açıklamaya çalışan zihniyeti sorgularken aynı zamanda özgün, bağımsız ve demokratik bir kadın hareketinin yaratılması meselesinde hala sığ düşünceleri taşıyan devrimci-demokrat diye nitelendiğimiz kurumları da bu noktada eleştirmeye devam ediyoruz.

Bugün sistem bize nasıl örgütlenmemizi dayatıyorsa devrimci demokrat kurumlar da bizlere bağımsız, özgün, demokratik kadın hareketlerinin yaratılmasını zorunlu kılıyor. Özellikle bu kurumlarda biz kadınların öncüleştirmesi için herhangi bir adım atılmıyor olması ve kadın sorununu dar bir pencereden açıklıyor olmaları bunu doğruluyor. Ve bizler bu nedenle farklılıkları aynılaştırmaya çalışmadan, her birimizin üzerinden yükselen farklılıklardan rengini alan bir örgütlülük yaratma bilinciyle yolumuza devam ediyoruz.

YENİ DÖNEM ÇALIŞMA TARZI VE YÖNTEMİ ÜZERİNE Pratiğimizden Öğrenerek Yolumuza Devam Ediyoruz!

Kuruluş kurultayımızı kısmi pratiklerle örülen bir süreçte gerçekleştirmiştik. Bugün gelinen aşamada iki yıllık bir pratiğin öğrettikleriyle gerçekleştirdiğimiz ikinci kurulta-

S A Y I 6

yımız bu yönüyle mücadelemizde nitel bir adım olmuştur. Teorinin pratikle buluştuğu ve bu pratiğin değerlendirilerek daha üst seviyede teoriyle tekrar buluşmasına hizmet edecek kurultayda sağlam bir zeminden başlayarak çalışma tarzımızı tartıştık. Ve tartışmalar sonucunda kuruluş kurultayımızla somutlaştırdığımız çalışma tarzı kavrandığında ve uygulandığında geniş kadın kitlelerine ulaşma noktasında adım atmış olacağımız noktasında ortaklaştık.

Kadın örgütlülüğünde çalışma tarzı, kadınlarda mevcut olan, ancak gün yüzüne çıkmamış olan gizli yeteneklerin hem keşfedilmesinin hem de doğru adımlarla yaratıcılığa dönüşerek kendine özgü yöntemler geliştirip çözüm yaratabilmesinin önünü açacak tarzda olmalıdır. Kendini tekrarlayan, sürekliliği olmayan çalışma tarzının çözüm getirici olmadığı pratikten hareketle çıkardığımız bir sonuçtur. Bunun için de istikrarlı, sabırlı ve özverili bir örgütlenme ve çalışma anlayışıyla hareket etmeliyiz.

Doğru bir çalışma tarzını belirledikten sonra, doğru yöntem ve araçlar geliştirdiğimizde, kadınları değiştirip dönüştürmek ve yeni kadını yaratmak daha sağlıklı ve güçlü olacaktır. Ulaştığımız kadın kitlelerine giderken özellikle kadınlardaki yüzyılların getirdiği edilgenliği yıkıp harekete geçirmek kolay olmamaktadır. Sosyal, ekonomik ve kültürel olarak kuşatma altında olan biz kadınlar için hücrelerimizden dışarı çıkmak gün geçtikçe daha da zorlaşıyor. "En geri olan aslında en ileri olandır." diyalektiğinden yola çıkarak kadının biriktirdiği isyanı sağlam bir örgütlülükle buluşturmak gerekiyor.

Bizler çalışma tarzımızı belirlerken somut taleplere ve beklentilere de cevap olabilmeliyiz. Bu nedenle üretime dayalı çalışmalar için pratik adımlar atmak kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Öncelikli hedef kitleyi belirlemek ve kitle çalışması yürütürken bu konuda ayrı bir çalışma yürütmek daha doğru olacaktır. Farklı yaşam koşulları içerisindeki kadınlara ulaşırken aynı yöntem ve araçlardan ziyade, alanlara özgü farklı araç ve yöntemler geliştirmek zorundayız.

Örgütlülük Bugünü Dünden Farklı Kılabilmeektir!

Kadın için örgütlülük demek kendini fark etmek, mevcut kadın kimliğinin sancısını duyarak değiştirme çabası göstermektir. Kadın için örgütlülük yaşamı için ek bir yük ya da uğraş olduğunda kadını faaliyet içerisine çekmek iki kat zorlaşır. Kadın, içinde bulunduğu örgütlülüğü yaşamının soluk borusu olarak gördüğü andan itibaren faaliyetin de merkezinde olacaktır. İki yıllık pratiğimizde gördüğümüz önemli noktalardan biri de kadınları çalışmalara dahil etme sorunudur. Onların fikir ve görüşlerini alarak aktivistler dışında da belli görevler verme, kadınların kendilerini örgütlülüğün bir parçası olarak duyumsamalarını sağlayarak inisiyatif geliştirmelerinin önünü açmaktadır. Bu pratikten öğrenmeli, kadınları dahil etmenin yol ve yöntemlerini geliştirmeliyiz. Yapacağımız her etkinliğin kadının yaşamına bir şeyler katması gerekir. Günlük yaşamındaki değişiklikleri fark eden kadının örgütlülük konusunda da fikirleri değişir. Takvimler üzerinden, günü kurtarma telaşıyla sürdürülen çalışmalar kadınları yaratıcılıktan ve çalışmalardan uzaklaştırır. Belirli takvimsel gündem çalışmalarını süreklileştirerek o günlere yoğunlaşma sıkıntısını atlatma çabasıyla değil, bir sonuç-ürün ilişkisi içinde değerlendireceğimiz nitelikli çalışmalara yönelmeliyiz. Bunun için 8 Mart ve 25 Kasım gibi çalışmalar bütün bir yılın sonucu olabilmelidir. Süreç odaklı çalışmalar kadınların kendilerini örgütlülüğün bir parçası görmelerinin de teminatıdır.

Farklı bakış açılarına sahip kadınlara hitap edecek bir çalışma tarzının oluşmasında yayın çalışmalarının önemli bir yerde durduğunu kabul etmek gerekir. Farklı fikirlerin buluştuğu bir kadın bülteni geniş bir yelpazeyi de kucaklamayı başaracaktır. Hem kendimizi örgütlememizde hem de kadın kitlelerine yönelik faaliyetlerimizin derinleşerek yayılmasında bülten, önümüzü açan bir rol oynadı. Bundan dolayı geniş kadın kitlelerine hitap edecek tarzda bir yayın çalışması üzerinde durulması gereken konulardandır. Ağır yaşam koşulları özellikle de kadınların sosyalleşmelerinin önünde en büyük engellerden biridir. Çalışan kadınlar bir nebze de olsa soluklanacak farklı ortamlarla buluşmanın yollarını yaratıyorlar. Ancak ev kadınlarının bu olanak-

Örgütlülüğümüzü yaşamımızın bir parçası haline getirmek ve onu yaşamın her alanına yaymak bir zorunluluktur. Çünkü yaşam boşluk tanımıyor. Bizim bıraktığımız her alanı ege-menler bizleri daha fazla köleleştirmek için dolduruyorlar. Örgütlü kadınlar olarak bizler, çoğunlukla gündelik yaşamımızla örgütlü yaşamımız arasında kalın bir çizgi çekiyoruz. Bu çizgi bizi her geçen gün biraz daha sistemin kölesi haline getiriyor

lardan büyük oranda yoksun olduğu bir gerçektir. Bu nedenle düzenlenen kültürel etkinlikler bu kadınların dört duvar arasından çıkarak kendilerini bulabilecekleri ortamlar yaratıyor. Yerelerde düzenlediğimiz etkinliklerin birçoğuna kadınlar çocuk sorunu nedeniyle katılamamaktadır. Bizler her fırsatta çocuk sorununun toplumsal bir sorun olduğundan ve çocukların toplum tarafından sahiplenilmesi gerektiğinden söz ediyoruz. Bu nedenle kadınların düzenlediğimiz etkinliklere katılımını sağlayacak ve çocuk sorumluluğunu onlarla birlikte paylaşacak yolları yaratmalıyız.

Ev kadınları genel olarak sıraladığımız sorunlarla yüz yüze kalırken işçi kadınlar da kadın sorununu farklı şekillerde yaşıyorlar. Ekonomik şiddete maruz kalan biz kadınlar, işyerlerinde güvencesiz koşullarda çalışırken sudan bahanelerle kendimizi kapı önünde bulabiliyoruz. Ve çoğu zaman bu duruma sesimizi bile çıkaramıyoruz. Bunun en büyük nedenlerinden biri de haklarımızın ne olduğu konusundaki bilgi eksikliğimizdir. Çalışan kadınlara yönelik düzenlenecek etkinliklerin ne kadar

luşturarak kadın disiplini oluşturabilmeliyiz.

Örgütlülüğümüzü yaşamımızın bir parçası haline getirmek ve onu yaşamın her alanına yaymak bir zorunluluktur. Çünkü yaşam boşluk tanımıyor. Bizim bıraktığımız her alanı egemenler bizleri daha fazla köleleştirmek için dolduruyorlar. Örgütlü kadınlar olarak bizler, çoğunlukla gündelik yaşamımızla örgütlü yaşamımız arasına kalın bir çizgi çekiyoruz. Bu çizgi bizi her geçen gün biraz daha sistemin kölesi haline getiriyor. Kendi kurallarımızı koymadığımız zaman başkalarının kurallarına uymak zorunda bırakılıyor. Örgütlü yaşamı günlük yaşamla buluşturabilecek bir yaşam şekli belirlemekten kaçınmamalıyız. Özgürlüğü disiplinsizlik olarak görme yanılgısına düşmeden yaşamlarımızı şekillendirmeliyiz. Bizler geleneksel kadın kimliklerimizle çok disiplinli davranıyor ve bizden isteneni eksiksiz yerine getirebiliyoruz. Ancak bizim için sorun yeni kadının örgütsel sorumluluklarına dair disiplin yaratmaktır. Biz kadınlar belirlenen yaşamın programlarını eksiksiz yerine getirirken kendi programımızı disipline edemiyoruz.

Ö

rgütlü kadınlar olarak bizler, çoğunlukla gündelik yaşamımızla örgütlü yaşamımız arasına kalın bir çizgi çekiyoruz. Bu çizgi bizi her geçen gün biraz daha sistemin kölesi haline getiriyor. Kendi kurallarımızı koymadığımız zaman başkalarının kurallarına uymak zorunda bırakılıyor.

önemli bir noktada durduğunu görmek gerekir. Aynı zamanda bu kadınları sendikalarda somut görev almaya yönlendirmek için politikalar belirlemek durumundayız.

Üretim alanlarından uzaklaşan ve gün geçtikçe var olanı tüketen bir yığın haline gelen gençlik de kimlik bunalımını fazlasıyla yaşıyor. Egemenler geleceklerini emanet ettiklerini söyledikleri gençlik üzerinden yeni oyunlarını hayata geçirmeye devam ediyorlar. Düşünmeyen, sorgulamayan insanlar olmaları için gençliği içinden çıkılmaz bir sona doğru hazırlıyorlar. Diğer yandan aileler de çocuklarına hâkim olamamanın verdiği çaresizlikle geçici çözüm yollarına başvurmak zorunda kalıyor. Gelişim dinamiği daha yüksek olan genç kadınlar da yaşamda tutunamamanın getirdiği zorlukları göğüslemek zorunda bırakılıyor. Kadın sorununu kendilerinin dışındaymış gibi tanımlamaları aslında kadın olarak yaşadıkları sorunların üstünü ince bir örtüyle örtmekten öteye gidemiyor. Birçoğu özgürlük yanılsamasıyla hayata tutunmaya çalışıyorsa da başarılı olamıyor. Kadın hareketlerinde çalışma tarzı tartışmalarında genç kadınlara yönelik politikaların önemli bir yerde durduğunu görmek gerekir.

“Geleneksel kadının disiplini”ni yeni kadının bilinciyle bu-

“Kendime zaman ayıramıyorum”un nedeni örgütlülük değil içinde bulunduğumuz sistemdir.

Kişinin kendini yakından tanıması örgütlülük için çok önemlidir. Çünkü kendini tanıyan insan neleri yapıp neleri yapamayacağını iyi bilir. Kendimize samimi davranırsak örgüt disiplini dediğimiz şey kendiliğinden şekillenir.

Yeni Kadını Yaratmak İçin Demokratik Kadın Hareketi’ne!

Yaşamda karşılaşılan sorunlara tek tek cevap olmaya çalışmanın ne denli zor olduğunu biliyoruz. Bu nedenle bizler kadınlar olarak ellerimizi birleştirmeli ve bize sunulanı değil, bizim istediğimizi yaratma yolunda örgütlenmeliyiz. Bizler 2. Kurultayımızın omuzlarımıza yüklediği sorumluluğun farkındayız. Bu sorumluluğu farklı yaşam koşulları içerisindeki kadınlarla paylaşarak yayma gibi başka bir sorumluluğumuzun olduğunu da biliyoruz. Bu noktada emeğine, bilincine, kimliğine sahip çıkan tüm kadınları “Yeni Kadını ve Özgür Dünyayı Yaratmak İçin” Demokratik Kadın Hareketi saflarında mücadeleye çağırıyoruz. Gücümüz örgütlülüğümüze...

Postal izlerinin Ardından...

12 EYLÜL 1980 ASKERİ FAŞİST DARBESİ BE-
YAZ SARAYA CIA ŞEFİ TARAFINDAN 'BİZİM
ÇOCUKLAR BAŞARDI' DİYE BİLDİRİLMİŞTİ

6
12

Eylül 1980 günü, sabah beş'te sokağa çıkma yasağı ile birlikte Radyo'da Darbenin sesi olarak tanınan Hasan Mutlucan'ın kahramanlık türküleri ve postal sesleriyle uyanmıştık.

"...yine de şahlanıyor, kolbaşının kır atı, görünüyor bize sefer yolları..." sözlerini eminim bir çok insan hayatları boyunca unutmayacaktı... Saat öğle vaktini gösterdiğinde ise tüm radyo ve televizyonlarda tek ses: Kenan Paşa'nın sesi.

Kenan Evren ile birlikte beş General, Türk milleti adına hareket ettiklerini öne sürerek darbe yaptıklarını ilan ediyorlardı. Kenan Paşa'nın "Ulus"a seslenişinde; "...Komutan, subay, astsubay ve erler ola-

rak hepimiz vatan ve milletin refah ve mutluluğu uğruna her şeyimizi, bu arada hayatımızı dahi, seve seve feda etmeye hazırız. Memlekette her zaman bulunabilen ve özellikle son zamanlarda çoğalan kötü niyetli birçok kişi ve kuruluşlar sizlere yalanlar düzerek, bunun aksini söyleyebilecekler ve menfi propagandalara başvurabileceklerdir. Bunlara asla inanmayınız. Bütün uygulamalar milletin gözü önünde yapılacaktır..." söylemi çok dikkat çekiciydi. Suçsuz kişilerin burnu bile kanamayacağı konusundaki söylemlerini, o dönem yaptıkları ile yalanlarken her şeyin gözler önünde olacağı konusunda verilen söz tutulmuştu. Gerçekten de her şey halkın gözleri önünde yapılmıştı...

Darbenin yapıldığı bilgisi Beyaz Saray'a CIA Şefi Paul Henze tarafından "Bizim çocuklar başardı" diye bildirildi. (CIA Belgeleri) Artık ülke üzerinde düşünülen planlar teker teker gerçekleştirilebilecekti. Evet, ABD'nin "iyi çocuk"ları (uşakları) başarmıştı...

Darbenin ilk günlerinde TBMM kapatılmış, siyasi parti liderleri, milletvekilleri, önde gelen sendikacılar, meslek örgütlerinin başkanları göz altına alınmıştı. Ülkede resmen bir terör ortamı yaratılmış, üç milyondan fazla kişi gözaltına alınmış, sorgulanmış, işkenceden geçirilmişti. 650 bin kişi tutuklanmış, yetmişe yakın kişi yalancı mahkemelerin yalancı hakimleri ile idama mahkum edilmişti ve yüzlerce kişi de işkencelerde ve operasyonlarla vahşice katledilmişti. Kitlesele tutuklamalar birbirini izlemiş, askeri yönetimin onaylamadığı her türlü politika ve düşünce acımasızca ezilmeye çalışılmıştı. Tüm toplumsal muhalefet organları, dernekler, sendikalar, partiler kapatılmış, yasaklanmış, yüzlerce dergi ve gazete susturulmuştu. Kürt ulusu üzerine uygulanan baskı ve imha politikası daha da katmerleştirilmişti. Askeri Yönetim, Deniz Kuvvetleri Komutanı olan Bülent Ulus'u Başbakan olarak atamış, 24 Ocak'ın mimarı olan Turgut Özal'ı ekonomiden sorumlu Başbakan yardımcısı yapmıştı.

12 Eylül askeri faşist darbesi, faşist düşünceye yönelik gerçekleştirilmiş bir darbe değildi. Evet, o dönem birçok sağcı görüşe mensup olan kişiler gözaltına alınmış, işkenceye uğramıştı. Çünkü tüm halk baskı altında tutulmalıydı. Ki o dönem, MHP'nin önde gelen yöneticilerinden Agah Oktay Güner tutuklu bulunduğu hapishanede söylediği "biz içerdeyiz ama düşüncelerimiz iktidarda" söz, darbenin kime karşı yapıldığını apaçık ortaya koymaktadı. 12 Eylül terörü, tek başına her türlü siyasal ilişkiye yönelik uygulanması ve sadece devrimci örgütlerin etkisizleştirilmeye çalışılması olarak açıklanamazdı. 12 Eylül, mimarlarının ve uygulayıcılarının gerçekleştirmek istedikleri temel hedef, kendi iktidarlarına yönelik devrimci hareketin etkisizleştirilmesi ve yok edilmesi olmakla birlikte, devrimci hareketin gelişimine neden olabilecek her türden ekonomik, sosyal, politik ve kültürel ilişkilerin de toplumun derinliklerinden tümüyle tas-

fiye edilmesi idi. Ülkede bir yandan tüm halka ve devrimci lere yönelik baskının yanında pasifize ve yozlaştırma çabaları sürdürülürken diğer yandan darbenin mimarı ABD'nin istediği tüm ekonomik reçeteler IMF ile birer birer gerçekleştiriliyordu. Faizler yükseltilmişti. Faizlerin yükseltilmesi ile birlikte pıtrak gibi bankerler ortaya çıkmış, televizyonda ve basında banker reklâmları büyük yer kaplamıştı. İnsanlar, emekli ikramiyesini, sattığı evin ve arabanın parasını, dışinden tırnağından arttırdığını bankerlere yatırmış, pembe hayaller kurmuş, umutlarını gelecek olan faizlere bağlamışlardı. Fakat halkın pembe rüyaları kısa sürmüş, bankerler iflas etmiş ve kayıplara karışmışlardı. Halkın parası heba olmuş ve halkı daha fazla fakirleştirmenin "en büyük adım"ı uygulayıcıları tarafından başarıyla tamamlanmıştı.

O dönem yapılanlar elbette ki sadece bunlarla da sınırlı değildi. Çünkü her alana müdahale edilmesi gerekiyordu, her şeyi yok etmek için...

12 Mart döneminde sadece anayasa değişiklikleri ile sınırlandırılan TRT ve üniversite özerklikleri, 1980 askeri faşist yönetimince ekonominin yanında önemle üzerinde durduğu iki temel konu olmuştu. TRT'nin tümüyle askeri faşist yönetimin denetiminde bir propaganda aracı olarak kullanılmasının yanında, yapılan müdahale, tüm yapıya yönelik yapılmış, yetişmiş personellerin çoğu farklı alanlara sürülmüş, belgeseller, yarışmalar, eğlence programları vs. her şey hedefledikleri kalıplarda insan ve toplum yaratmaya yönelik kurgulanmıştı.

6 Kasım 1981 yılında ise, 12 Mart döneminde kısmen sınırlandırılan üniversitelerin özerk, demokratik, bilimsel muhtevası tamamiyle yok sayılarak apolitik bir gençlik yaratmanın denetim ve yönetim organı Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) kurulmuştu. YÖK ile orta öğretimden başlayarak tüm öğretim birimlerini kapsayan araştırmanın, sorgulamanın, üretmenin önünde engel olan bir eğitim sistemi oluşturulmaya başlanmıştı.

Günümüz gençliğinin 12 Eylül döneminin mirası ve YÖK'ün boyunduruğunda araştırtmayan, sorgulatmayan ve ezberci eğitim sisteminin sonucu olarak, 2006 yılında Kanal D televizyonunda yayınlanan "Genç Bakış" programında Kenan Evren, üniversite öğrenci kitlesinin saçma, amaçsız soruları karşısında bakın neler demişti. ".....Yahu sorsanıza... İşkenceyi sorsanıza. Asıl bunları sormanız lazım. Evet itiraf ediyorum. Hapishanelerde işkencelere engel olamadık. Birçok insan bu yüzden sakat kaldı, öldü. O kadar rica ettik yapmayın filan diye. Ama bizi dinlemediler. O gardiyanlar yok mu; ah o gardiyanlar? Onlar yapıyorlardı. Çünkü 12 Eylül'den önce seslerini çıkaramıyorlardı. Mahkumlar hep onları dövüyorlardı. 12 Eylül olunca, başlarına teğmenler filan diktik. Fırsat ellerine geçince, gardiyanlar da ne yapsınlar? İşkence yaptılar. Fena muamelede bulundular. Çok rica et-

tik, yapmayın falan dediysek de maalesef dinletemedik. Bu müessif olaylar oldu. Ama tespit ettiklerimizi yakaladık. Hatta sanırım bir polisle, bir astsubay mahkum oldu. Hem her ülkede işkence var. Bakın bugün bile bizde var. Amerika'da yapıyor, mahpushanedeki Iraklılara... Ama, başlarına diktığımız teğmenler işe yaradı. Onlara İstiklal marşımızı söylediler. Sabahları hani ilköğretimde söylerler ya her sabah Türküm, çalışkanım falan diye, onları söyletirlerdi..."

Yarattıkları gençliğe kendileri bile şaşıyorlar diyeceksiniz ama 12 Eylül'ün sonucu olmalarına rağmen araştırmak, sorgulamak isteyen ve o salona girmek ve bu soruları sormak için kapıları yumruklayan gençleri kimse salona almamıştı ve haber yapmamıştı...

1982'de Askeri faşist yönetimin anayasası hazırlanmıştı ve anayasanın hazırlanması görevi sağ eğilimli profesör ve uzmanlara verilmiş ve generallerin denetiminde (bugün hala kullandığımız) anti demokratik bir anayasa oluşturulmuş ve tüm demokratik haklarımızın elimizden alındığı artık, yasalarca da onaylanmıştı. İşte 12 Eylül'ü, 12 Mart ve 27 Mayıs'tan ayıran en temel özelliği de tam da bu oluşturmaktı. 12 Eylül ile faşizmin tüm organlarıyla ülkemizde kurumsallaşmasının ilanı yapılmıştı.

12 Eylül darbesinin ardından... Peki ya kadınlar?

12 Eylül döneminde işkenceye-tecavüze uğrayan, tutuklanan, öldürülen kadınları duymadık, onlarda kendilerinden, arkadaşlarından hiç bahsetmedi, tanıkları olmadılar yaşananların... Belki bir kaç tanesini tanıyoruz bugün. Ya da bugün konuşmaya karar verdiler...

12 Eylül'ün 26. Yılında kadınlar, ancak bir atölye çalışmasında bir araya gelip 12 Eylül'ün kendilerinde bıraktığı, yaşattığı ve geride kalanlarla nasıl yaşadığı hakkında konuşulabildi. Peki, bu zamana kadar neden hiç konuşmamışlardı? Kimi içinde yaşadıkları aile ve sosyal çevre tarafından dışlanma endişesi, kimi çocuklarını koruma duygusu, kimileri de yaşadıkları ile yüzleşmeye hazır değildi. 12 Eylül'den sonra toplumdaki şiddet ve toplumsal değişimler kadınların konuşmalarının önünde büyük engel olmuştu, daha fazla sinmiş ya da yaşananları saklayarak güçlü görünmeye çalışmışlardı. Fakat kadınlar, 26 yıl sonra 12 Eylül'ün izleri hakkında konuşurken o dönem kadın mücadelesi de alabildiğine yükselişe geçmişti. Her yerde kadın mücadelesinden, kadın sorunundan bahsedilir olmuştu. Fakat büyük bir değişiklik vardı. Devrimci mücadelenin yok sayıldığı, toplumsal muhalefetin sindirildiği bir dönem yaşanıyordu ülkede. Devrimci mücadele böyle bir düşüş sergilerken kadınlar, feminizm kavramı ile tanışmış, feminizm bu coğrafya da güçlü ve etkili bir akım olarak, ilk olarak o dönem ortaya çıkmıştı. Aralarında 80 öncesi devrimci mücadele içerisinde faaliyet yürüten sosyalist kadınlar da vardı ve artık kendilerini sadece kadın mücadelesi içerisinde ve feminist olarak tanımlıyorlardı.

Dünyada, üzerindeki feminizmler dahil, tüm kadın mücadelelerini incelediğimizde, toplumsal muhalefet ile bağlarını kurarak mücadelelerini sürdürmüş, toplumsal muhalefet yükselişe geçtiği zamanda kadın mücadelesi de ivme kazanmıştır. Fakat bu ülkede, 80 döneminde feminizmin devrimci mücadeleden farklı olarak yükselişini ö dönem faaliyet yürüten kadınlar, "80 öncesi devrimci hareketin kadına bakış açısının belirlediğini, kadın ve aile kavramlarına söylemde köklü kopuşu sergileyen devrimci hareket içerisindeki erkeklerin aslında kendi içinde aile, şiddet ve feodal zihniyeti ne kadar koruduğunu" anlatıyorlardı. Birçok kadın, eşleri, o dönem kadın yoldaşlarının eşleri olan erkek yoldaşları, tarafından şiddet gördüğüne, mücadele içerisinde geri itildiğine şahit olduklarını öne sürerek yaşanan bu sürecin 80 darbesiyle ilintili olmadığını, öncesine bakılması gerektiğini vurguluyorlardı. Kadınlar, 80 öncesi yapmaları gereken hesaplaşmayı 80 döneminin sonrasına bırakmışlardı. Bu

Darbenin ilk günlerinde TBMM kapatılmış, siyasi parti liderleri, milletvekilleri, önde gelen sendikacılar, meslek örgütlerinin başkanları göz altına alınmış. Ülkede resmen bir terör ortamı yaratılmış, üç milyondan fazla kifli gözaltına alınmış, sorgulanmış, ifkenceden geçirilmişti. 650 bin kifli tutuklanmış, yetmişle yakın kifli yalancı mahkemelerin yalancı hakimleri ile idama mahkum edilmiş ve yüzlerce kifli de ifkencelerde ve operasyonlarla vahşice katledilmişti. Kitleli tutuklamalar birbirini izlemiş, askeri yönetimin onaylamadığı her türlü politika ve düflünce acımazca ezilmeye çalışılmıştı. Tüm toplumsal muhalefet organları, dernekler, sendikalar, partiler kapatılmış

nedenle kadın mücadelesini toplumsal mücadeleden, devrimcilerden ayrı yürütülmesi gerektiğini belki de niyetten bağımsız düşünüyorlardı. Evet, 80 öncesi devrimci mücadele içerisindeki kadın-erkek ilişkilerine baktığımızda erkek egemen zihniyet, en kaba haliyle varlığını devam ettirmekteydi. Fakat bu, Feminist mücadelenin 80 sonrası yaptığı gibi kadın mücadelesinin toplumsal mücadeleden kopararak ele alınacağı yanılgısını ve ayaklarını devrimci mücadelenin yenilgisi üzerinden oluşturmaya çalışan bir örgütlenmeyi tabii ki haklı çıkartmazdı. O dönem, yürütülmesi gereken mücadele, tam da çelişkilerin üzerinden yükselen bir örgütlenmeyi esas almalı, kendi kimliklerinden başlayarak toplumsal mücadelenin dinamiklerini yaratmak üzerine kurgulanmalıydı. Gerek örgüt içinde gerek toplumsal alanda kadın-erkek çelişkilerinin üzerine giderek birlikte toplumsal muhalefetin ağırları örülmeliydi. Ancak ve ancak bu noktada, çokça eleştirdikleri devrimci mücadelenin erkek egemen zihniyetini değiştirilebilecek ve erkek egemen düşünceyle mücadele ederek gerçekten alternatif ve bağımsız bir örgütlenme yaratılabilecekti.

Yine ilk defa kadın mücadelesi o dönem "Bağımsız Kadın Hareketi" düşüncesi ve söylemi ile tanışmıştı. O dönem bahsi geçen bu örgütlenme anlayışını ve söylemini bugün, o dönem için de kesinlikle doğru kabul etsek de, burada asıl önemle üzerinde durulması gereken nokta, "bağımsızlık" kavramının nasıl tanımlandığıdır. Çünkü 80 sonrası yükselişe geçen kadın mücadelesinin üzerinde en çok durduğu ve bugünün feministleri ve tüm kadın örgütlenmelerinin özellikle üzerine basa basa belirttikleri bu kavram, o dönemden başlamıştı aslında yanlış tanımlanmaya... Bağımsızlık, "her türlü ideolojiden bağımsızlık" olarak kavranmış, tanımlanmıştı. Bu konuda yanlış bir noktayı temsil ettiklerini elbette ki söylemek mümkün, çünkü bu şekilde tanımlanan nötr, çarpık bir bağımsızlık anlayışından söz edilemezdi, şimdi de söz edilemez. Herhangi bir örgütlenme, bu cins örgütlenmesi olsun ya da olmasın bağımsızlık kavramını her türlü ideolojiden bağımsızlık olarak tanımlarsa, her ne kadar böyle düşünmese de, yaşadığı egemen sisteme hizmet eder ve sonucunda sisteme hizmet eden bir örgütlenmeye dönüşmeye mahkûm olur. Çünkü o sistemin içerisinde yaşamaktadır. Kadın mücadelesinde bağımsızlıktan söz edilecekse, ki edilmelidir, bu da ancak ve ancak ezilenlerden taraf ve sistemin tüm ayaklarından, yani sistemin kendisinden bağımsızlık olarak tanımlanması ile "bağımsız kadın hareketi" söylemi anlamını ve yerini bulacaktır.

Son söz yerine...

İşte aradan 27 yıl geçmesine rağmen, 12 Eylül 1980 darbesini görüp geçiren herkes ve bu ülke ekonomik-politik-sosyolojik-psikolojik-felsefik vs. açıdan darbenin etkilerini hala yaşamaktadır. 12 Eylül, insanlık suçudur. 12 Eylül ile hesaplaşmadan, darbeyi yapanlarla hesaplaşmadan bu sürecin tahribatları giderilemez. O dönem kadın mücadelesinin de öncelikle yapması gereken buydu, kendisini toplum olarak yerle bir eden egemene saldırmalıydı. 12 Eylül döneminin bitişi demek devrimci mücadelenin yükselişi olacaktır. Toplumsal mücadelenin yükselişi, aynı zamanda halk kitlelerinin yarınlara duyacakları güvenle bütünleşecektir. Bu süreç her türlü çürümüşlük, yozlaşma ile kültürsüzleşme ile hesaplaşmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu hesap görüldükten sonra ancak o zaman 12 Eylül dönemi bitmiş olacaktır.

Aradan 27 yıl geçmesine rağmen, 12 Eylül 1980 darbesini görüp geçiren herkes ve bu ülke ekonomik-politik-sosyolojik-psikolojik-felsefik vs. açıdan darbenin etkilerini hala yaşamaktadır. 12 Eylül, insanlık suçudur. 12 Eylül ile hesaplaşmadan, darbeyi yapanlarla hesaplaşmadan bu sürecin tahribatları giderilemez. O dönem kadın mücadelesinin de öncelikle yapması gereken buydu, kendisini toplum olarak yerle bir eden egemene saldırmalıydı.

Evlilik Üzerine...

10

Belki de biz kadınların en az düşündüğü, en az kafa yorduğu bir durumu ifade ediyor. Çünkü evlilik, kadının yaşamını olduğu gibi kapsıyor, kadını kendi sınırları içerisinde belirleyerek tanımlıyor. Bu yönüyle kadının hapisanesi, kadında çok daha içselleşmiş ve kadını attığı her adımda belirleyici olmaktan uzaklaştırmıştır.

Nedir evlilik ve ona yüklediğimiz anlam? Belki de biz kadınların en az düşündüğü, en az kafa yorduğu bir durumu ifade ediyor. Çünkü evlilik, kadının yaşamını olduğu gibi kapsıyor, kadını kendi sınırları içerisinde belirleyerek tanımlıyor. Bu yönüyle kadının hapisanesi, kadında çok daha içselleşmiş ve kadını attığı her adımda belirleyici olmaktan uzaklaştırmıştır.

Evliliğe daha doğduğumuz andan itibaren hazırlanırız. Çocukken 'ev'cilikler oynar, oyunlarımızda gelin oluruz, anne oluruz. Yemek yapar, bulaşık yıkar, çocuklarımızla ilgileniriz. Bize "büyüyünce ne olacaksın?" diye sorulduğunda çoğunlukla anne ya da gelin olmak istediğimizi söyleriz. Farklı bir cevap verdiğimiz durumda bile anneliğimizi ve ev kadını kimliğimizi esas alarak kadınlık vazifelerimizi zedelemeyeceğini düşündüğümüz yarı-işçi statülü, emek yoğunluklu sigortasız, güvencesiz işlerde çalışırız. Çünkü esas olan kendi geçimimizi ve birey olmanın gereklerini karşılayacak asgari yeterlilikte bir iş değil, eşimize

'yardımcı' olacağımız ve bu yönüyle yarı-işçi olmayı en başından kabullendiğimiz işlerde çalışırız. Kendimize ait bir meslek sahibi olmanın önemini kavradığımızda ve ekonomik bağımsızlığın önemini algıladığımızda dahi, tercih ettiğimiz sektörler, ev kadınlığının uzantısı olan ve onu engellemeyecek olan alanlar olmaktadır. Hemşirelik, öğretmenlik vs. en gözde mesleklerdir. Büyüklerimiz, bizlere yeteneklerimiz doğrultusunda seçim yapmayı ve amaçlarımızı gerçekleştirmek için her yolu zorlamayı değil, kadın olduğumuz için geleceğimizi düşünmemizi söylerler. Geleceğimiz erkeklerinki gibi bir meslek sahibi olarak kariyer edinme, ekonomik gelir seviyesini yükseltme değil, 'ileride evleneceğimiz' ve taşımamız gereken sorumlulukları aksatmayacak bir gelecek şeklinde sınırlandırılır. Bu yönüyle aslında geleceğimiz ve onu belirleme özgürlüğümüz, ancak kafesteki kuşun özgürlüğü gibidir.

Evlilik sadece kadının yaşamını mı sınırlar, evliliğin çizdiği sınırlar erkeği de etkilemez mi? Elbette ki etkiler. Ancak bu etkilenişin biz kadınlarınkinden çok farklı olduğu ortadadır. Sonuçta sınıflı toplumlar gerçeği içerisinde insanları köleleştiren unsurlar ortak olmakla birlikte, bizler kadın olduğumuz için ikinci bir kölelik halkası içerisinde yaşamaya zorlanıyoruz.

İşte, bu ikinci köleliğin pekişmesinde, en önemli kurumsal mekanizma evlilik olmaktadır. Evlilik, iki insanın özgür iradesiyle belirlenen bir kurum olarak görünse de aslında o iki insan dışında belirlenen bir dünyadır. Bu yönüyle kadını da erkeği de sınırlayan, belirli yönleriyle köleleştiren bir rol oynar. Ancak erkeğin köleliği ekonomik gerekçelere dayandırılırken ve onun dış dünyayla bağlantısını, aynı zamanda cinsel özgürlüğünü etkilemezken, kadının tüm yaşamını kendisine hapseder, dış dünyayla özgür ilişki kurmasını katı kurallarla engeller ve bu kuralları aile hukukuna dayandırır.

Evliliği belirleyen unsurlar kadın ve erkek değilse nedir, diye düşünebiliriz. Aileler mi, çevremiz mi, gelenekler mi, yasalar mı? Evet, saydığımız tüm unsurlar evlilikte özellikle kadının durumunu belirleyen, önemli etkenlerdir. Ancak tüm bu etkenleri belirleyen şeye yoğunlaştığımızda, özünde özel mülkiyetler dünyasının egemenlerinin belirlediği üretim ilişkilerinin esas belirleyen olduğu gerçeğine ulaşırız.

Kadın ile erkeğin var olduğu ilk anlardan günümüze kadar evliliğin geçirdiği değişimleri izlediğimizde belli başlı üç farklı evreyle karşılaşırız: İlkel dönemde grup halinde evlilik, barbarlıkta poligami (çok eşlilik), uygarlıkta zina ve fuhuşla tanımlanan monogami (tek eşlilik). Bu sıralama boyunca dikkat çeken şey, başlangıçta iki kişi ile sınırlı olmayan ve kadını erkeğin sınırsız, özgür birlikteliğinden gittikçe iki kişinin ilişkisine dönüşen, tek eşliliğe dönüşerek sınırlanan, özgürlüğünü yitiren ilişkilerdir. Dışardan bakıldığında bu sınırlılık kadını da erkeği de kapsıyor gibi görünse de aslında adım adım kadının cinselliğini sınırlandıran bir işlev görmüş ve erkeğin cinsel özgürlüğü devam etmiştir. Bugün eş aldatma durumlarında kadının çok şiddetli cezalandırılmasının, erkeğin ise 'elinin kiri' diye-

Sınıflı toplumlar öncesi evlilik, her iki cinsin özgür iradesine dayanıyordu. Bu yönüyle toplumsal bir baskı mekanizmasına dönüşmemiştir ve her iki cinsin cinsel özgürlüğü temelinde gerçekleştirilmiştir. Ancak bu cinsel özgürlük, sadece cinsel ilişki özgürlüğü temelindedir ve bilinçli değildir

rek korunmasının altında bu gerçek yatmaktadır.

Ancak evliliği iki özgür insanın belirlediği bir alan olmaktan çıkaran durumun başlangıcı, insanlığın özgürlüğünü yitirdiği zaman dilimidir. İnsanların bir kısmının özgür olabilmemesinin ancak başkalarının köleleşmesiyle sağlanmaya başladığı sınıflı toplumlar tarihinin başlangıcından bugüne kadar evlilik de, egemenlerin ihtiyaçlarına göre şekillenen insan ilişkileri içerisinde, insanı köleleştiren en güçlü halkalardan biri olmuştur.

Sınıflı toplumlar öncesi evlilik, her iki cinsin özgür iradesine dayanıyordu. Bu yönüyle toplumsal bir baskı mekanizmasına dönüşmemiş ve her iki cinsin cinsel özgürlüğü temelinde gerçekleşmiştir. Ancak bu cinsel özgürlük, sadece cinsel ilişki özgürlüğü temelindedir ve bilinçli değildir.

İnsanlık bilinci yerleşik yaşama geçişle, yani toplumsal bir varlık olmaya başladığı andan bugüne dek gelişerek ilerledi. Ama bu gelişimin bedeli de ağırdı. Sınıflı toplumlara geçişle birlikte yeni üretim ilişkileri içerisinde ezen ve ezilenler olarak iki farklı sınıf ortaya çıktı. Bu sınıfsal farklılıklara paralel olarak kadınla erkek arasındaki doğal farklılıklar, erkeği efendi kadını ise köle olarak belirleyen çok köklü ve derin farklılıklara dönüştü. Artık bu andan itibaren kadın da, erkek de, cinsiyetleri üzerinden belirlenen toplumsal kimliklere sahipti. Ama kadın, aynı zamanda ezilenin de ezileniydi artık. Bu andan itibaren evliliğin özgür iki insanın birlikteliği olarak tanımlanması imkansızdı. Evlilik, egemenlerin ihtiyaçlarına göre şekillenen bir hal almaya başladı. Bu süreç, egemenlerin kendisini yeniden ürettiği en küçük birimleri, yani 'aile'yi yarattı. Evlilik de ailenin kurumsallaşmış ifadesi oldu. Feodalizmde büyük toprak parçalarının hakimiyetine dayanan üretim ilişkileri 'büyük aileleri' yarattı. Evlilik ilişkileri de bu büyük ailelerin çıkarlarına dayanıyor, kadınla erkeğin belirleyici olmadığı, aşka dayanmayan birliktelikler olarak çok katı kurallara bağlanıyordu. Kapitalizmin sermaye birikimine dayanan üretim ilişkileri ise kendi çıkarları doğrultusunda büyük aileleri parçalayarak kontrol edilmesi kolay olan küçük çekirdek aileleri yarattı. Bu yönüyle temelinde ekonomik gerekçeler yatan evlilik ilişkileri, aşka ve iki insanın gönüllü birlikteliğine dayanan bir kurum olarak gösterildi. Oysa evlilik, eskisinden de güçlü bir kölelik mekanizmasına dönüşmüştü artık ve burjuvazi bunu ikiyüzlüce perdeledi.

Bizimki gibi feodal üretim ilişkilerinin hala ağırlığını koruduğu ülkelerde ise, aile kurumu kutsallaştırılarak kadının analık vazifeleri en önemli erdemi olarak kabul edildi ve yasalarca da bu anlayış benimsendi. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana resmi ideolojisi, kadını aileyle özdeşleştirip onu korumak adına denetlemeden yana olmuştur. Burjuva-feodal üretim ilişkilerinin karmaşası, aile kavramının daha karmaşık ve çok yönlü sorunlar yumağının üretildiği bir alana çevirmiştir. Bir taraftan ataerkil değerlerin yarattığı baskı, diğer taraftan ailenin, mevcut egemenliğin kendini yeniden üretmesindeki rolü, evlilik kurumunun kadın üzerinde yaratmış olduğu baskıların çok daha fazla olmasına yol açmıştır. Kadının emeği, bedeni,

kimliği 'Ev Kadını' tanımı üzerinden değerlendirilmektedir.

Tarımsal üretimde, kadının boğaz tokluğuna çalışan bir aile emekçisi olması, tarımsal emeği ucuzlatmaktadır. Sınai ve hizmet sektöründe de kadın işgücü, aile bütçesine katkı anlamında geçici bir katkı olarak değerlendirildiğinde nitelik gerektirmeyen alanlara yönlendirilmekte, kadına yapılan yatırımlar da asgari boyutlarda olmaktadır.

Bugün milyonlarca kadın, aile bağlamında düşünülüp kendilerini de böyle algıladıkları için 'ev kadınıyım' diyebilmekte ve istatistiklere 'işsizler' arasında değil de bu nitelemeyle geçmektedirler. Tabi ailenin bir de yeniden üretim işlevi var. Kadının pahalılık ve enflasyonun aile bütçesi üzerindeki yıkıcı etkilerini hafifletmesi, devletin sırtına yüklenmesi durumunda pahalıya mal olacak çocukların, yaşlıların ve güçsüzlerin bakımını üstlenmesi ve belli bir gelir düzeyinin üstünde de tüketimi kısırtan unsur olması, hep varoluş alanının aileyle sınırlandırılmasıyla mümkün olabilecek durumlardır. Bu nedenle devlet, kadının aile içindeki statüsünü korumaya özel önem veriyor.

Bizlere çok konuşmanın, büyük sözüne karışmanın, düşüncelerini özgürce ifade etmenin, giyimimizden tutalım da evden çıktığımızda gideceğimiz yerlerin belirleyicisinin tek başına kendimiz olamayacağımız öğretilir. Her hareketimiz kontrol altındadır. Aile, kendi 'namus'u olarak gördüğü kız çocuğunu erkek sinekten bile sakınır, her hareketini 'edepli kız çocuğu' baskısıyla engeller. Ebeveynlerimizin bize sık sık söylediği şu sözler bir gerçeği açıkça ortaya koyuyor: 'evlenene kadar senden biz sorumluyuz, evlendikten sonra kocan sana sahip çıkar.' Yani bizler, hayatımızın hiçbir döneminde kendimize ait kararları alamayız. Hep birilerinin kontrolü altında oluruz. Buna karşı çıktığımızda ise şiddetle cezalandırılır, dışlanır, ayıplanır ve hor görülürüz.

Cinselliğimiz, bu kontrol mekanizmasının en önemli halkasıdır. 'Bakirelik zarımız' ailenin şerefidir ve evleninceye kadar ailenin koruması gereken bir değerdir. Evlendiğimizde giydiğimiz beyaz gelinlik saflığımızın, kırmızı kuşak da bu saflığın ailemizce korunduğunun göstergesidir. Evin erkeği, baba ya da erkek kardeş, tarafından belimize bu gurur kuşağı takılarak yeni sahibimize teslim ediliriz davullar, zurnalar eşliğinde.

Genç kızların düşüdür evlilik, beyaz gelinlik. Çünkü başka türlü düşleri kurmak için başka dünyaları olmamıştır. Onun için ailenin zincirlerinden kurtulmanın, özgürce sevebilmenin, sevdiğine istediğin an korkmadan dokunabilmenin, özgür bir birlikteliğin ifadesidir evlilik. 'Pembe panjurlu ev' düşümüzün ardında gizli olan hapisaneyi göremeyiz. Aile baskısından kaçarken onun yerine koyduğumuz şeyin aslında aynı şey olduğunu fark edemeyiz. Oysa tek fark, artık o baskıdan etkilenenler değil, aynı zamanda o baskıyı üretenler haline dönüşmemiz, yani anne ve baba olmamızdır. Hatırlayalım; anne ve babalarımızın baskılarına isyan edip karşı koyduğumuzda 'anne ya da baba ol, bizi anlarsın' derler. O zaman için kulak arkası ettiğimiz bu sözler, yıllar sonra bizlere de çok doğru gelmeye başlar ve ailelerimi-

ze hak veririz. Biz de çocuklarımıza aynı nasihatlerde bulunuruz. Büyüklerimiz gerçekten haklılar mıdır? Her karşı koyuşumuz çocuksu şımarıklığımızın, öznelci ve sorumsuz davranışlarımızın bir ürünü müdür? Öyle olmadığını biliyoruz. Aslında ebeveynlerimizle farklı düşünmeye devam etsek de aynı davranışlar içerisine girmemiz üzerinde yoğunlaşırsak bu temel çelişkiyi de gözler önüne sermiş oluruz.

Niye mi en çok eleştirdiklerimize benziyoruz? Çünkü onlardan farklı yaşayabileceğimiz koşulları yaratamıyoruz. Sorunun özünü de bu gerçek oluşturmaktadır. Zamanında ne kadar ayak diresek de, zaman geçtikçe bizler de anne ya da baba olmanın somut uğraşına hapsolan yaşamlar içerisinde bu çelişkiyi unuttur, geçmiş çocukluğumuzun ya da ilk gençliğimizin uçan hatıraları olarak kabul ederiz. Bu yönüyle birey olmamızı engelleyen aile kavramını yeniden ve yeniden üretiriz. Egemenlerin tüm yasaları ve kurumlar da kendilerini yeniden üretmenin merkezleri olan aileleri koruyacak her türlü imkanı sunduğundan hapisanelerimiz bize konforlu yuvalar olarak sunulmaya devam eder.

Bizimki gibi ülkelerde feodalizmle kapitalizm arasında bir köprü kuruluyor. Bu çerçevede kadının ahlaki geçmişi, erkeğin ise ekonomik geliri evliliklerde çok belirleyici bir yerde duruyor hala. Evlilikler bu yolla biz kadınlar için hem hayatımızın kontrol merkezleri, hem de geçim müesseseleri oluyor.

Evliliği bir 'geçim müessesesi' olmaktan çıkarmak, yani kadını erkeğin eline bakar durumda olmaktan kurtarmak için, onu toplum içerisinde üretici bir rol üstlenmeye hazır hale getirmek gerekir. Yani daha nitelikli bir eğitim, yeni iş alanlarının açılması, ev işlerinin sosyalizasyonu, çocukların anne çalışırken bakımı gibi pek çok sosyal sorunun çözümünü gerektirecektir. İşsiz sayısının milyonlarla ifade edildiği, toplumsal harcamaların gün geçtikçe kısıldığı, eğitim kalitesinin her gün biraz daha düştüğü bu ülkede mevcut sorunların üstesinden nasıl gelineceğini düşünmek gerekiyor.

Evlilik kurumunun bu maddi zemini dışında mevcut ataerkil değerlerin baskısı, bu baskının bir devlet politikasına dönüşerek yasalarca da korunması, mevcut baskıyı yaşamın tüm alan-

larına yaymıştır. Bugün eve hapsolan kadından köylü kadınlara, işçi kadınlara, görece daha özgür olan iş kadınlarına, öğrenci ve aydın, sanatçı kadınlara kadar uzanan 'ikinci cins' olma gerçekliği yaşamlarımızı kuşatıyor. Bize yüklenen 'kadınlık' misyonu emeğimizi, bedenimizi, kimliğimizi sonuna kadar kullanılmaya ve sömürülmeye açık bir hale büründürüyor.

Tüm bu sorunları çözme yöntemi, ne başlı başına ataerkil kültüre karşı mücadeleyle ne de kadınların aleyhine şekillenen yasaları değiştirme mücadelesiyle olabilir.

Dile getirdiğimiz tüm bu sorunlar nedeniyle, evlilik ve aile kurumu özellikle örgütlü kadınların ve yeni kadını yaratma mücadelesi yürütenlerin sorguladığı, kökten değiştirmeyi hedeflediği kurumlardır.

Ancak başlı başına aileyi ya da evliliği reddetmek yeterli midir? Örgütlü mücadelemizi yürütürken yaşadığımız ilişkileri ne kadar farklı kılabiliriz?

Biliyoruz ki ezen-ezilen ilişkilerini koruyan üretim ilişkileri yok edilmedikçe, birey olma mücadelesi, insan ilişkilerini özgürleştiremeyecektir. Ancak bizler bu gerçeği unutuyor, özgürlük mücadelesinin kendisinin bizlerin ilişkilerini özgürleştirdiği yanılsamasına kapılabiliriz. Oysa egemen sistemin üretim ilişkileri içerisinde hala belirlenen olduğumuz koşullar ağır basıyor. Bizim ilişkilerimiz bu sorunun farkında olup mücadele ettiğimiz için daha sancılı bir hal alabiliyor.

Bugün örgütlü mücadele yürüten kadınların ilişkilerine baktığımızda bu gerçek apaçık ortaya çıkmaktadır. Özellikle evli olan kadın aktivistlerin sorunları çok daha derin olmaktadır. Bugün bir aktivist evliyse, öncelikle ev işlerinin, çocuklarının ve eşinin sorumluluğunu taşımaya ve ondan arta kalan zamanlarında faaliyete dahil olmaktadır. Bu sorumluluklar oldukça ağır olmaktadır. Evdeki erkek de örgütlü olsa bile ev işi ve çocuk bakımı hala kadının vazifesi olarak algılanmakta, kadın mücadele içinde dahi geleneksel kadının sınırlarını aşamamaktadır.

Kadın aktivistlerimiz mücadelede ısrar ettiklerinde, örgütsel faaliyetlerini aksatmamak için olağanüstü bir çaba harcamak zorunda kalmaktadır. Örneğin; bir eyleme, etkinliğe veya

herhangi bir faaliyete katılmak için önce çocukların bakımını düşünmektedir. Çocukların bakımını sadece anneler üstlendiği için onların kendilerine ait bir zaman dilimini yaratma çabaları, örgütlü olsalar bile hala lüks olarak algılanmakta, ailelerde tartışmalara ve kavgalara neden olmaktadır. Kadının eşi örgütlü olsa dahi çocukların sorumluluğunu paylaşmaktan kaçınmakta ve yanındaki kadının örgütlü mücadeleden geri düşmesine katkıda bulunabilmektedir. Eşlerin birlikte faaliyet yürütmeleri gerektiğinde bu nedenle evde kalıp çocuklarla ilgilenen hep kadınlar olmaktadır. Bugün kendini devrimci ve demokrat olarak tanımlayan pek çok insan, kendi sorumluluğunu yanı başındaki kadına yıkmaya pahasına kendilerine ek bir faaliyet zamanı yarattığının farkında bile değildir. Aynı şekilde kadınlar 'Ev Kadını' rollerini o kadar benimsemişlerdir ki, bu durumu sadece kendi sorunları olarak gördükleri için mücadelede hep gerilerde ve destekçi durumunda kalmaya devam etmektedir.

Bu çok parçalı sorumluluk ağı içerisinde kadın yalnız bırakılmakta, hatta örgütsel faaliyetlerini aksattığı için eleştirilmekte, kendini geliştirememekle suçlanmaktadır. Bu nedenle birçok evli kadın faaliyet yürütememekte, örgütsel faaliyet yürütse bile kısa bir süre sonra örgütlülük bir yük haline dönüştüğünden kopmaktadır.

Evliliğe karşı çıkarak reddeden ve ilişkilerini özgürce yaşamaya çalışan kadın aktivistler de görece daha rahat olmalarına karşın klasik bir karı-koca ilişkisinin ötesine geçememektedirler. Çünkü ilişkileri sorunlu hale getiren zemin değişmemiştir. Kadın üzerindeki toplumsal baskı mekanizmaları az olmasına karşın yine de 'ilişkinin sorumluluğu' nu yüklenmektedir. Hatta bu durum belirli yönleriyle faaliyetini aksatmasına neden olmaktadır. Çünkü yanındaki erkekten bağımsız hareket edememekte, ona bağımlı bir örgütsel mücadeleye dahil olmaktadır. Yine öncelik ilişkinin kendisi olmakta, onun sorumluluklarından arta kalan zamanda mücadele yürütülmektedir. Bu durumda hala mücadelenin kendisi kadının yaşamını şekillendirememekte, kadın örgütlü olsa dahi özel yaşamı ile örgütlü yaşamı ayrı yerlerde durmaktadır. Örneğin; erkek arkadaşı ile geçirdiği zaman dilimlerini özenle planlarken ve hiçbir şeyin bu zaman dilimini değiştirmesine izin vermezken, örgütsel faaliyetlerini geri kalan zaman dilimlerinde düzenlemeye çalışmaktadır.

Tüm bu sıkıntıları yaşamak istemeyen ve örgütlülüğü yaşamının merkezine alan kadınların çok büyük bir kısmı da bu durumu koruyabilmek adına ilişkiden kaçınmakta ya da adına 'özgür ilişki' dediği, hiçbir sorumluluk taşımadığı tüketime dayalı geçici ilişkiler yaşamayı tercih etmektedir. Böylece zamanının büyük bir kısmını örgütsel faaliyetlerine ayırmanın 'gönül rahatlığı' nı yaşamaktadır. Oysa örgütlü olan insanların toplumun geneline nazaran yaşamın içerisinde yer alarak çözüm üretme sorumluluğu esastır. Zaten örgütlü olmamızın amacı da budur. Böylesi durumlar, egemen sistemin bizde yaratmış olduğu yanılsamaların bir parçası olmaktan kurtulamadığımızın göstergesidir. Keza parmakla gösterilen birçok öncü kadının orta yaşlarda yorularak mücadeleden kopmalarının nedeni de bu 'yaşama karşı direnme

ve çarpışma' halidir.

Kadın-erkek ilişkilerinin örgütsel faaliyet merkez alınarak şekillendiği durumlarda, özellikle yaşamın zorlukları içerisinde çözümünü zorlayarak mücadeleyi içselleştiren kadınlar, toplumun geneline nazaran daha eşit bir zeminde ilişki yaşayabilmektedirler. Ancak bu ilişkilerin de sorunsuz ve özgür ilişkiler olarak tanımlanması gerçekçi bir yaklaşım tarzı değildir.

Ev işlerine ve çocuk bakımına kadınlar kadar erkekler de dahil olsa bile bu paylaşım, özgürlüğün değil, sistemin yarattığı köleliğin bir paylaşımıdır. 'Ev', 'evlilik' gibi değerlere yüklenen ve 'özel alan' olarak tanımlanan alanların sorumlulukların toplumsal sorumluluklar olduğunu, bireylere yüklenemeyeceğini her zaman söylüyoruz. Ancak bu sorunun çözümünün ancak sınıfların, özel mülkiyetin ortadan kalktığı koşullarda mümkün olacağını unutmamak gerekiyor. Ev işleri, çocuk bakımını toplumsal olarak sahiplenebileceğimiz kreşler, yemekhaneler, çamaşırhaneler, mevcut devletin ve ona yön veren sistemin sunamayacağı hizmetlerdir. Bu nedenle mücadelemizin temelinde insanları köleleştirenlere karşı savaşmak olmak zorundadır. Bu amaçla mücadelemizde ısrarlıyız. Ancak bu amacı gerçekleştireceğimiz zamana kadar ilişkilerimiz tam anlamıyla özgürleştirmenin bireylerin başaramayacağı kadar büyük bir sorun olduğunu görmeli, özgür birliktelikleri bugünden kurma isteğinin sorunlara köklü çözüm olamayacağını algılamak zorundayız. Bunu dillendirmekteki amacımız, mevcut evlilik ilişkilerini olduğu gibi kabul etmek değil elbette. Ancak yeni kadın olmanın sorunları dışarıdan tanımlayarak özgürleşme yanılgısından kurtularak sorunun üstüne giderek, çelişkileri yaşamın içerisinde çözmekle mümkün olduğunu görmek zorundayız. Yaşamdan kaçmayalım. Ancak bu yolla bugünle gelecek arasında bir köprü olabilir. Çünkü ancak bu pratikle değişebilir, değiştirebiliriz. Egemenlerin dayattığı bu kölelik alanlarını, kadınları ezen bir alan olmaktan çıkarma mücadelesini sadece kadın mücadelesi olarak görmekten kurtulmalı, bu toplumsal yarayı örgütsel faaliyetimizi yürütürken görmezden gelerek 'çözme' pratiğinden kurtulmalıyız. Bu yönüyle kadınların özgün mücadelesinin gelişerek ülkenin geneline yayılması, mücadeleyi içten besleyerek gelişmesi oldukça önemlidir. Attığımız hiçbir adımdan korkmadan, duraklamadan ilerlemenin, özgürce sevmenin ve sevilmenin, başkaların da özgürleştirerek özgürleşmenin yollarını yaşamın tam da içerisine atılarak bulmanın yolu örgütlü gücümüz olacaktır. Mevcut örgütlü gücümüzü, insanların bilinçlerini prangalayan ve pratikte yol alarak, değişerek ilerlemelerini engelleyen aile ve evlilik kurumlarına da yöneltirken, bu sorunları yokmuş gibi farzetmenin sorunu derinleştireceğini görüyoruz. 'Özel alan' olarak tanımlanan kölelik hücrelerini bugünden üzerinde durarak kolektif bir bilinçle ele almayı geleceğin özgür koşullarına havale etmeden, ancak sorunun özünün uzun vadeli mücadelelerle ortadan kaldırılacağını bilen istikralı ve sabırlı bir mücadele yürütme cüretini taşıyabilmeliyiz.

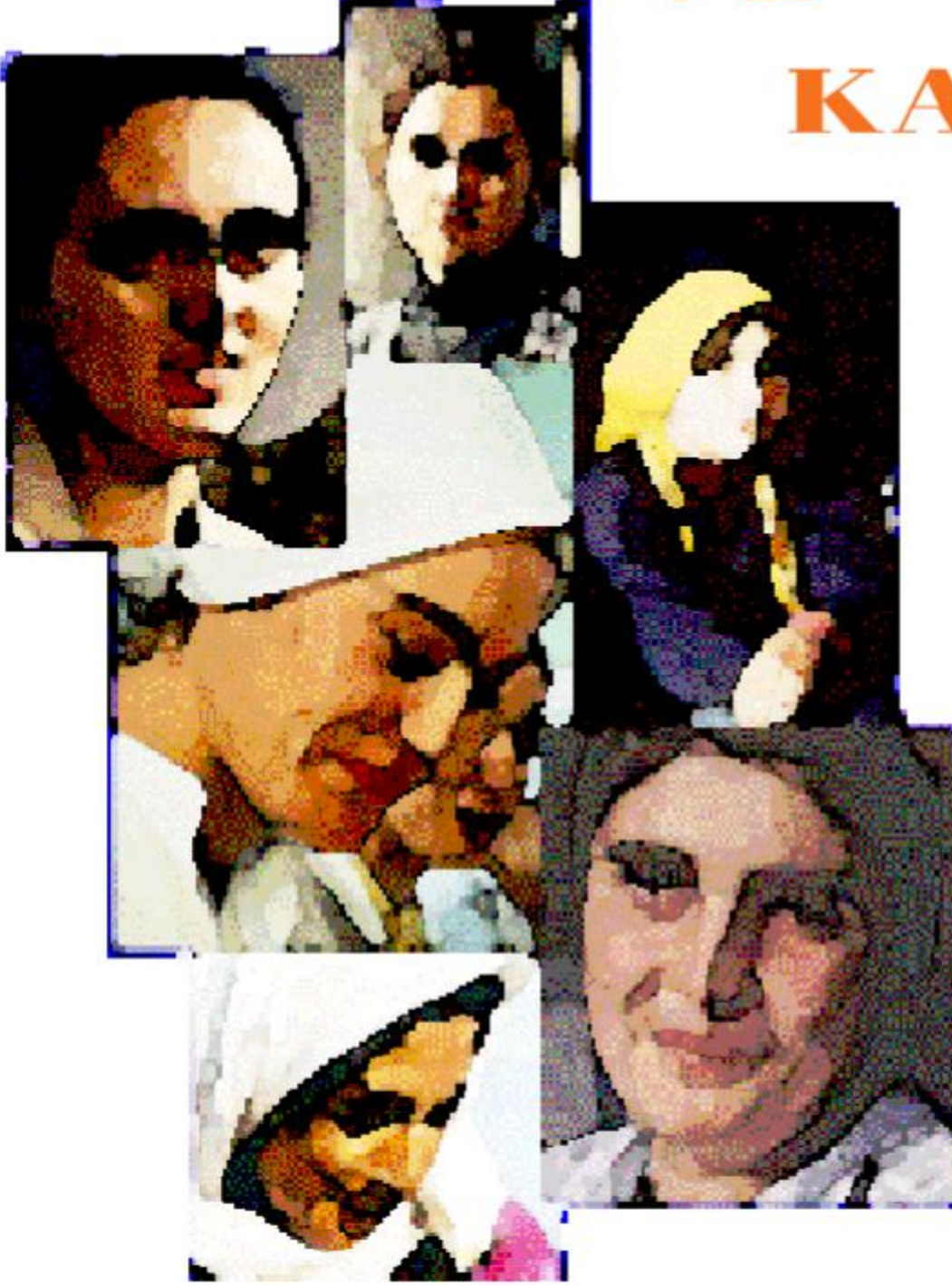
GELENEKLER

VE

KADIN

DEMOKRATİK
KADIN
HAREKETİ

SAYI 6

Gelenekler, en çok kadının yaşamına yön vermektedir ve toplumun kadına biçmiş olduğu toplumsal rollerle örtüşmektedir.

Gelenekler, toplumun içinde bulunduğu üretim biçiminden, sosyoekonomik yapıdan bağımsız değildir. Ondan beslenir ve kaynağını ondan alır. Altyapının (ekonomi) üstyapıyı (kültür, ideoloji, hukuk vs.) belirlediği gerçekliğinden yola çıkarak yaşamımızda üretilen her şeyin sınıflar üstü olmadığını görmek gerekiyor.

Ülkemizde yaşamımızı tümüyle kuşatan, yönlendiren kültür, emeğimizden kimliğimize kadar her şeyin söz sahipliğini yapan egemen sınıfın (burjuva-feodal) geri kültürüdür. Egemen sınıf, kendini yeniden üretmek için halkın kültürü ve halkın maddi yaşamı üzerinde hegemonya kurmak zorundadır, çünkü o kendini böyle yaşatır. Toplamların kuruluşu, günümüzden bugüne kadar çeşitli toplumsal sözleşmeler, toplumsal normlar aracılığıyla oluşagelmıştır. Geleneklerin, bu oluşum sürecine ciddi etkileri vardır. Toplumsal düzenlemenin, bir arada yaşamı kolaylaştırmanın yol ve yöntemleri üretim tarzının değişimiyle birlikte değişmiş ve ilerlemiştir.

Bu yol ve yöntemler, kendini kurallar ve kanunlar toplumu olarak göstermiştir. Toplumların tarihsel süreci içerisinde bu kuralları ve kanunları, kabile reisi, aile şefleri, senyörler ve krallar ve daha da ilerisi devletin kendisi yapmıştır. Bu anlamda, bu kuralların temelini gelenekler, toplumun kültürel değerleri, töreleri, dini inanışları, alışkanlıkları oluşturmaktadır. Günümüzde de hukuk kurallarının toplumun geleneklerinden yararlanılarak yapıldığı herkesçe bilinmektedir. Hukuk kuralları kendi varlığını yazılı olarak sürdürürken, gelenekler, kendini yazılı olmadan, kuşaktan kuşağa aktararak yaşam bulur. Değişimleri zor olan gelenekler, her yeni toplumsal düzende varlıklarını, küçük değişimlere uğrasalar da özlerini yitirmezler ve her gelenek yaşanılan çağın hep gerisindedir.

Şu bir gerçektir ki gelenekler, en çok kadının yaşamına yön vermektedir ve toplumun kadına biçmiş olduğu toplumsal rollerle örtüşmektedir. Kadın da verilen bu rolleri kayıtsız şartsız sahiplenilen geleneklerinde sahiplenicisi ve sürdürücüsü konumundadır. Toplumla "uyum", ancak verilen rolleri yerine getirmekle olur. Rollerle çatışmanın, dışlanmanın, "kötü kadın" olmanın hatta cezalandırmanın nedeni olacağını bildiği için buna boyun eğdi. Kendi yaşamının, kimliğinin, bedeninin sahibi olamayan kadın, boyun eğmeyi de gelenek haline getirmiştir. Geleneklerin, özellikle feodalizmin hüküm sürdüğü toplumlarda, var olan hukuktan daha etkili yaptırımları söz konusudur. Gelenekler, kirleten, günah olan, ayıp olan her ne varsa yasaklanmasının gereği olarak ortaya çıkmış özellikle de kadın üzerinden ifade edilmiştir ve bunu da kadını çekip çevirmek, hizaya sokmak adına yapmaktadır.

Ülkemiz dahil dünyanın bir çok yerinde öncelikle kadını vuran, kadınlar üzerinde tam bir geleneksel işkenceye dönen gelenekler söz konusudur. Ülkemizde yaşanan töre cinayetleri, berdel, evlilik gelenekleri (bakirelik, görücü usulü evlendirme gibi) hepimizce bilinen şeylerdir ve kadının mensup olduğu toplumsal grubun kültürel değerleri "aykırı" davranmasının ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde evliliğin ilk gecesinde bakireliğin simgesi olarak kanlı çarşafın beklenmesi, İran'da zina suçundan yargılanan kadının recm ile cezalandırılması, Tayvan'da yasallaşan damadın akraba ya da arkadaşlarından birinin gelinin bekaretini alarak damadı bu 'sıkıcı' işten kurtarması geleneği, Kolombiya'da genç kızların annelerinin gerdek gecesinde olayı izlemesi geleneği... Gelenekler farklı olsa da kadının aşağılanması, hiçleştirilmesi hepsinde aynı boyuttadır.

Saç telinin gözükmemesi bile sakıncalı bir varlık

Yalnızca ülkemizde değil, birçok Müslüman ülkesinde görülen bir gelenektir, örtünme geleneği... Daha çok dinin ahlaki normlarından beslenerek devamını sürdürmektedir bu gelenek. Sümer Bilimcisi Muazzez Çığıl'ın tespiti bu geleneğin çıkışıyla ilgili önemli ipuçları vermektedir. Sümerlerde yazının bulunmasıyla beraber Tapınak rahipleri erkeğin çıkarlarını korumak için yasalar çıkarmı ve kadının yalnızca erkeğin yaratıcı dölünü taşıyan aracı dönüştürüldüğü belirtilmiştir. Kutsal kitaplarda(!) kadını erkeğe hizmet için yaratıldığı anlatılarak yasalarda da erkekler ön plana çıkartılmıştır. Erkekler (siz bunu erkek egemen zihniyet diye okuyun) bununla yetinmemiş, bunların tanrı buyruğu olduğunu söyleyerek kadını bu tür geleneklere boyun eğdirme aracı haline getirmiştir. İşte örtünme geleneği de bunlardan biridir. M.Ö 1600 yıllarında bir Asur Kağanı örtünmeyi tüm kadınlar için bir yasa haline getirir ve Filistin'e, oradan İsrail'e ve daha sonra tüm Orta Doğu ülkelerine doğru ilerlendiğinin altı çizilir. Yalnızca Müslüman ülkelerde değil, örneğin İslamiyet'te önce Ortodoks Doğu Roma'da da peçe ile örtünme geleneğinin mevcut olduğu tespit edilir. Dinin buyruklarında biri olarak bu gelenek daha çok kadının cinsel kimliği üzerinden şekillenmiştir. Kadın kapanarak erkeği tahri etmekten kurtulacak/kurtaracaktır. Kadın böylece dünyayı kapandığı oranda yaşayacak ve yaşamını açık kalan organlarıyla yani gözleriyle duyumsayacak hale gelmiştir. Kapanmak, kapatılmak (ev-mutfak-yatak odası) kadını kaderi(!), kadının "iyiliği" ve toplumun namusu, düzer için önemliydi(!). Namuslu, ahlaklı toplumun temeli, kadının tanımlanan tek kimliğini, yani cinsel kimliğini şekillendirmekten geçmekteydi.

Kadın "şeytandır" ya!

"Erkeğin okuyanı kadı, kadının okuyanı cadı olur."

Kadın, yaratılış efsanesinde, ilk insan ve ilk erkeğin yolundan çıkmış yeryüzünde şeytanın yansıması olarak görülmüştür. Özellikle cinsel kimliğiyle erkeğin "doğru" yolda çıkarılabilmenin gücünü de temsil ediyordu. Belki de böylece saçları uzun aklı kısa yıldı ve bu yüzden korunması, kısıtlanması yeniden şekillendirilmesi gerekiyordu ve erkek bu zihniyetin maşası olacak, bu asli görevi yerine getirecek olacaktı. Dolayısıyla ülkemizde bir Şi'hin "erkeğin okuyanı kadı, kadının okuyanı cadı olur" demesi geri feodal kültürün ürünü olarak karşımıza çıkabilmektedir. Tüm kut

sal kitaplarda kadın için birçok buyruk bulunmaktadır. Örneğin Hinde dininin kutsal kitaplarından biri olan Manu'da kadının konumu şu cümlelerle yorumlanmaktadır: "Bir iradesizlik çıkmaz, bu ahlaki fesat çıkmaz... Bu yangınlar topluluğu, bu gözler kapısını insana kapatan engel, bu cehennem ateşinin ağız, bu yalan çiçeklerinin sepeti, bu zehirli sırrın iksiri, bu insanların değersiz dünyaya bağlayan zincir ya da tek kelimeyle kadın..."

Kültürel anlamda şekillenen her gelenek, kadına kadın olmaktan dolayı ödetilen bir bedel olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, Çin'de yüzyıllarca sürdürülmüş olan ve son yıllarda hukuk tarafından yasaklanan ayak küçültme geleneği... Kadınların hayatları boyunca bağımsız hareket etmeleri engellenmekle birlikte dondurulmuş ayaklarıyla cinsel cazibe ile iffetin simgesi sayılıyorlarmış. Çin kentlerinde kadınların sokaklarda dolaş-

maları, erkeklerle aynı ortamlarda bulunmaları hoş karşılanmamakta, bu yüzden özel yapılan ve "altın lotus" denilen ayakkabılar giydirilerek kadınların sokağa çıkması engellenip namusuna zarar gelmeyeceği inancı taşınmaktadır. Elbette ki kadınlar bu süre zarfında doğal biyolojik duruma yani ayak büyümesini önüne alırken tarif edilemeyecek acılar çekmektedirler. Fakat birçok kadın da bu geleneğin ayrıcalıklı kadın yani namuslu kadın olma anlamına geldiğini düşündükleri için rahatlıkla kabul etmektedirler.

Dikkat çeken bir gelenek de, Kore'de yaşanmaktadır. Kore'de kadınların uyması gereken kurallar toplamı söz konusudur, bu kuralların temelinde erkek önderliğini kabul etmek ve onun izinden gitmek yer almaktadır. "ch' il-go-ji-ok" olarak adlandırılan kadının yedi büyük kötülüğü kesinlikle yapmamasını içeren kurallar vardır. Eşlerinin ailelerine karşı itaatsizlik yapamaz, kısır olamaz, evlilik dışı ilişki yaşayamaz, kıskançlıkta bulunamaz ve ciddi bir hastalığa yakalanamaz, gevezelik ve hırsızlık yapamaz gibi nitelikler içermektedir. Başka bir örnek ise: Eskimoların evlerine gelen misa-

fire kadınlarını sunma geleneğidir. Misafirperverliğin göstergesi olarak eşlerini gelen misafirle birlikte olmasını kıskançlığın kötü bir şey olduğunu savunduklarından dolayı izin verdikleri ortaya çıkmıştır. Kıskançlığın içgüdüsel olmadığı, öğretilen bir duygu olduğunun göstergesi olması açısından önemliyken sunulanın yalnızca kadın olması düşündürücüdür.

"Yemin ederim ki Erkekleşeceğim!"

Kadın olmanın bedeli dünyanın birçok yerinde farklı bedeller ödenecek yaşatılıyor. Milliyet gazetesine konu olan Arnavutluk'taki "yeminli bakire" geleneği... Arnavutluk'un dağlık bölgelerinde kadınlar "daha fazla özgürlük alanı" yaratabilmek için "kadınlıklarından vazgeçmek" zorunda kalıyorlar. Babaları tarafından istemedikleri kişiyle evlendirilmek istenen kadınlar ömür boyu bekâret yemini ederek "erkek" olabiliyorlar. Bunu ameliyatla değil, hayat tarzını erkekleştirerek yapmaktadırlar. Erkek gibi giyinmek, erkeğin yaptığı işleri yapmak. Saçlarını erkek gibi kısaltmak, yani onlar gibi yaşamayı kabul

etmek anlamına geliyor ve toplum da, yemin edildikten sonra bu kadınlara erkek gibi davranmayı hemen benimsiyor. Ancak kadınların ölene kadar evlenmeleri ya da cinsel ilişkiye girmeleri yasak. Bu yasayı çiğneyenler öncelikle ölümle cezalandırılırken şimdilerde toplumdan dışlama cezası verilmektedir. Bu gelenek hemen hemen yok olmakla beraber eski dönemlerden kalma böyle kadınlar hala bulunmakta. Bu kadınlardan çoban, kamyon şoförleri hatta siyasi liderler bile bulunmaktadır. Arnavutluk Komünist Partisi'nin Kurucusu Enver Hoca'nın liderliği döneminde partinin yerel sekreteri, erkek olmuş yeminli bakirelerden biridir.

Geleneksel İşkence: Kadın Sünneti

Günümüzde tam 130 milyon kadın ve kız çocuğu sünnet edilmiş durumdadır. Akıl almaz yöntemlerle yapılan kadın sünneti özellikle Afrika kıtasında, Arap yarımadasında birkaç ülkede ve Güney Asya'nın bir bölümünde uygulanmaktadır. Kadının simgesi olarak görünmekte ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında en iyi taşıyıcılığı yapan kadın, aynı acıyı kız çocuklarına da 'gelenek' adına yaşatabilmektedir.

Kadın sünneti üç yöntemle yapılmaktadır. Klitorisin tümüyle kesilmesi, klitorisle birlikte yakın çevresindeki küçük ve bir kısım büyük dudakların kesilmesi şeklinde yapılmaktadır. Sünnet yaşı, bölgelere göre değişmekle beraber 8 günlük kız bebeklerden 15 yaşındaki kız çocuklarına kadar uygulanmaktadır. Kadınlığa atılan önemli bir adım olarak görülen sünnet işleminde hediyeler eğlenceler düzenlenebilmekte, ayrıca az çılgılık atan kızların herkesin beğenisini kazanmakta olduğunu vaat etmektedirler. Kadın sünnetini sürdürmek isteyen güçlerin kullandığı gerekçeler arasında, kadın cinsel organlarını sünnetten sonra temiz ve görünüşünün düzgün olması daha kolay temiz tutunabilmesi, kadınlığa adımın sembolü sayılması ve kadının kadınlığını öne çıkarması, kadının kadınlar arasında kabul görmesini, kadının evlilik şansının artırılması dine bağlılığın göstergesi olması, bekaretin korunması erkeklere daha fazla zevk vermesi, kadınların çıldırmaktan koruduğuna inanılması gibi gerekçeler sayılabilir. İl-

Kendi zihnimizin karakollarına, geleneksel ne varsa en bafıta geleneksel kadın profiline saldırma cüretinde bulunalım! En geri en ileridir perspektifinden yola çıkarak kadının üretici yenilikçi ve mücadeleci enerjisini açığa çıkaracak alanlara, örgütlülüğe ihtiyacı vardır. Ve örgütlülüğün deşifirici gücüyle beraber eski olan, geri olan ne varsa yıkıp yeniyi inşa etmenin ilk adımı da kendini yıkmaktan geçiyor

ginç bir sünnet olayını Somalili Waris Dirre şöyle anlatmaktadır: "Boyum bir keçi kadar uzadığında annem beni aldı, klitorisimi ve vajinamın bazı yerlerini kesip daha sonra yarayı diken o kadına götürdü. Kadın, sadece üre ve aybaşı kanamasına yetecek kadar kibrit çöpü çapında bir açıklık bırakmıştı. O sırada bu işle ilgili hiçbir fikrim yoktu, çünkü bu konu bizler için tam bir tabu idi. Güzel-ler güzeli ablam bu yüzden ölmüştü. Midgaan adı verilen sünnetçi kadınlar bu iş için jilet ya da taşla bilenmiş bıçak kullanır. Kanamayı durdurmak için miramacunu kullanılır ama enfeksiyona karşı penisilin yoktur. Daha sonra bu kadınlar evlendiği zaman nikâh gecesi güveyi, kapatılan yerleri açmak için zorlar, eğer açıklık çok darsa bu iş bıçakla halledilir. Bu konuda yıllarca mücadele ettikten sonra anladım ki, bu iş insanları kesip sakat etmekten başka bir şey değil."

Anlatılan gerçek hikâyede kadın sünnetinin nasıl bir işkence olduğu görülmektedir. Kadın sünneti daha çok feodal kültürün hâkim olduğu ülkelerde görülmekte ve ataerkil egemen sistemin çarpıcı örneklerindendir. Erkeğin kendi neslinin devamını sağlamak ve sahibi olduğu kadının doğacak kız çocuğunun cinselliklerini kontrol altına alma hakkının kendisinde görmesiyle ilintilidir.

Son Olsun Diye...

Ataerkil zihniyetin ürünü olan kadın sömürüsü, kadının ikinci sınıf olarak görülmesi, her geçen gün katmerleşirken kadının kendi bedeninin ve yaşamının sahibi olduğu gerçekliğini her zamandan daha çok hisseder halle gelmemize rağmen susmaya, yaşanılanların reva olduğunu düşünmeye devam ediyor ve bunu da gelenek haline getiriyoruz. Oysa ki kadının kendi gerçekliğinden yola çıkarak geri, baskıcı, zoraki yapılan ne varsa her şeyin sistemin yürütücüleri tarafından üretildiğini görmesi an meselesidir. Yeter ki kendi zihnimizin karakollarına, geleneksel ne varsa en başta geleneksel kadın profiline saldırma cüretinde bulunalım! En geri en ileridir perspektifinden yola çıkarak kadının üretici, yenilikçi ve mücadeleci enerjisini açığa çıkaracak alanlara, örgütlülüğe ihtiyacı vardır. Ve örgütlülüğün deşifirici gücüyle beraber eski olan, geri olan ne varsa yıkıp yeniyi inşa etmenin ilk adımı da kendini yıkmaktan geçiyor. Yaşanılanlar son olsun diye...

Çiang Çing için siyasi ve ideolojik sıçramayı temsil eden dönem, Yenan'da bulunduğu dönemdir. Burada parti okullarına katılarak bir yandan çalışır bir yandan da Lu Hsun Edebiyat ve Sanat Akademisi'ne devam eder. Ayrıca askeri eğitim almaya ve Marks ve Lenin'i incelemeye başlar. Mao ile Yenan'da tanışır. ..

BIYOĞRAFI

Gelenegün Zincirlerini Parçalayarak Oncüleşen Kadın:

KOMÜNİST ÖNDER ÇİANG ÇİNG

Çiang Çing 1917 yılında, Chu-Cheng kentinde, Li Çin adıyla yoksul bir esnaf ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Emperyalist güçlerin bölüp parçaladığı, feodalizmin hüküm sürdüğü Çin'de, özellikle kadınların daha derinden hissettiği ve yaşadığı, feodal baskı şartlarında büyüdü. Yoksul olmasından kaynaklı başkalarının eski kıyafetlerini giyerek okula gitmek zorunda olduğunu dile getiren Çiang Çing, görünüşünden kaynaklı, çoğunluğunu ağa çocuklarının oluşturduğu okulda sürekli alay konusu olmuş ve aşağılanmış. Ayrıca o dönem okullarda verilen, Konfüçyüs'ün eğitim kuramı olan, Kendi Kendini Disiplin(kendi sınıflarını kabul ve egemen sınıfların egemenliklerini onaylamak için kullanılan sistem) dersini sabote ettiği gerekçesiyle okuldan atılır. Bu yaşadıkları ve o dönem tanık olduğu olaylar yaşamında derin izler bırakır.

Çiang Çing'in tiyatroya olan ilgisi 15 yaşında, Shantung Deneyisel Sanatlar Tiyatrosu'na girmesiyle başlar. Okula orta ya da lise mezunları ve üniversite öğrencileri alındığından resmi olarak öğrenci değildir. Ancak okul kısa bir süre sonra baskılar sonucu kapanır ve Çiang Çing okulun bazı öğretmenleri ve öğrencileri ile birlikte Pekin'e gider.

Beş sene ilkokul dahil toplam sekiz yıl resmi eğitim görmüş, ancak ilgisini çeken üniversite derslerine sık sık katılmıştır. Sanat Akademisi'nde bir yıl, Tsingtao Üniversitesi ile Kıyı Dram Topluluğu'nun kültürel çalışmalarında iki yıl yer alır.

İlk siyasi dönüm noktası ise, Japon Emperyalistlerinin Marçunya'yı ele geçirdiği 18 Eylül 1931 Mukden Olayı'dır. Çocukluğundan beri ülkesinin yabancı güçler tarafından işgal edilmesine kin duyan Çiang Çing, bu olaydan etkilenerek net bir tavır alması gerektiğine inanır ve bundan dolayı da Komünist Parti önderliğindeki Solcu Dramatistler Birliği'ne katılmaya karar verir. Aynı zamanda araştırma yaparak birçok eseri de okumaya başlar. Arkadaşlarıyla birlikte Japon aleyhtarı oyunlar sahnelemek ve Çin Kızıl Ordusu'nun mücadelesini ön plana çıkarmak amacıyla Kıyı Dram Topluluğu'nu kurarak okullarda, fabrikalarda, kırsal kesimlerde gösteriler yapmaya başlarlar. Bu süreçte yaşadıkları, tanık oldukları, onun, Japonya'ya ve ülkesindeki milliyetçilere karşı direnişi desteklemesini ve mücadeleye katılma noktasında isteğinin artmasına neden olmuştur.

Tiyatro çalışmalarına direnişe hizmet edecek tarzda devam eder ve 1930'lu yıllarda maddi sıkıntılarından dolayı sinema sanatçılığına başlar. Ki, o dönem, Çin'de bir kadının sinema sanatçısı olması küçük görülür, aşağılanır ve geleneğe karşı çıkma anlamını taşır. Giderek başarılı ve iyi bir oyuncu olmaya başlayan Çiang Çing, önceleri yaptığı bu işi para kazanılacak bir iş ve kültürün yayılmasını sağlayacak bir araç olarak görmüştür. Daha sonraları ise politik olaylara daha eğilir ve araştırma yapmaya başlar ve tanık olduğu olaylardan kaynaklı Komünist Partisi'ne olan ilgisi de artar. Çin'i Japonya'ya karşı savunmak için halka çağrı yapan birçok ilerici tiyatro oyununda oynar. Ulusal direnişin güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen gösterilerde yer alır ve sık sık gösterilere katılır.

Daha sonraları ise Sol Eğitimciler Birliği tarafından kadın işçilerin eğitimini ön gören bir gece okulunda öğretmenlik yapmaya başlar ve aynı zamanda fabrikaları da ziyaret ederek işçilerin içinde bulunduğu duruma daha yakından tanıklık eder. Ders verdiği bu dönemde kaçırılarak 8 ay gözaltında tutulur ve serbest bırakılır bırakılmaz eski görevinin başına döner ve Komünist Parti ile ilişki kurabilmek için harekete geçer.

Komünist Partisi'ne Girişi

Tüm çaba ve uğraşlarına rağmen uzun süre Komünist Partisi ile bağlantı kuramaz. Ancak ısrarla mücadeleye, özellikle kültürel alandaki mücadeleye devam eder ve zamanla kitle çalışmalarına daha fazla ilgi duymaya başlar ve 1933 yılında Komünist Partisi'ne girer. Partiye girdiği

dönemde yarı öğrenci, sanatçı ve yeni bir yazardı. Partiye girişi, kendi deyimiyle, yaşamının dönüm noktasıdır. Erkek egemen bir dünyada bir kadın olarak bu işe girmişti ve Çin gibi feodalizmin hakim olduğu bir toplumda bu süreç çok sancılı ve ağır bedeller gerektiriyordu. Bundandır ki, Çiang Çing, yeni bir toplumsal düzen yaratmak amacıyla eskinin üzerine korkusuzca gitmenin, ona karşı çıkmanın ve yeni bir düzen yaratmanın güçlü bir sembolüdür.

Çiang Çing için siyasi ve ideolojik sıçramayı temsil eden dönem, Yenan'da bulunduğu dönemdir. Burada parti okullarına katılarak bir yandan çalışır bir yandan da Lu Hsun Edebiyat ve Sanat Akademisi'ne devam eder. Ayrıca askeri eğitim almaya ve Marks ve Lenin'i incelemeye başlamıştır.

Mao ile Yenan'da tanışır. Kültür meselelerine yakın ilgi duyan Mao, Çiang Çing'in de aralarında bulunduğu, Yenan'a yeni gelenlerle sanat ve siyaset tartışmak için özel çaba gösterir ve bu tartışma ve sohbetlerde Çiang Çing Mao'nun en coşkulu öğrencilerinden biri olur.

1938 yılına gelindiğinde aralarındaki ilişki daha da gelişir ve Çiang Çing ile Mao evlenirler. Kimi raporlara göre, Çin Komünist Partisi'nin kimi önderleri tarafından, Çiang Çing'in aktif bir rol üstlenmemek kaydıyla bu evliliği onayladığı söyleniyor ve bu durum daha sonraki yıllarda Çiang Çing'in inisiyatifini defalarca kırarak bir durum yaratmıştır. Çiang Çing, 38 yıllık evliliği boyunca Mao ile olan ilişkisini 'Öğrencin ve silah arkadaşın' olarak değerlendirir.

Çiang Çing 1940'ların başlarında veremle mücadele etmesine rağmen tiyatro öğretmenliğine ve Japonya'ya karşı çıkmaları amacıyla kitlelere çağrı yapan oyunların sahneye konuluşuna önderlik etmeye devam etmiştir. Mart 1947 ile Haziran 1949 arasında, yani mücadelenin en zorlu yıllarında siyasi öğretmenlik yapar. Bu dönem, Kültür Devrimi sırasında geliştirilen yeni eserlere ilham kaynağı olmasını sağlar. Çiang Çing, aynı zamanda Kızıl Ordu'yu denetleme görevi ve gezgin bir propaganda birimine de önderlik eder. 1949 yılında da Pekin'de Yeni Demokratik Devlet'in örgütlendiği dönemde de, parti sekreterliği yapar. Ayrıca Mao'nun hastalığından kaynaklı yazı yazamamasından dolayı, şahsi sekreterliğini de yapmıştır.

1960'lı yıllara kadar, yani Büyük Proleter Kültür Devrimi (BPKD) sürecine kadar, hem geleneksel yargılar hem de parti içerisindeki sürekli çatışma halinde olduğu ve eleştirdiği kimi parti yetkilileri tarafından aktif rol oynaması engellenmesine rağmen sanat konusunda ve toprak reformu hareketi dahil diğer alanlarda araştırmalar yürüterek önemli adımlar atar ve ön plana çıkarak BPKD'nin gerçekleşmesinde öncü rol oynar.

"İnsanın Başkalarına Karşı Devrimi Yapması Kolaydır, Kendine Karşı Devrim Yapması Zordur"

Çiang Çing'in devrimci bir eleştirmen olarak bilgisini geliştirme ve sanatta proleter bir çizgi uygulayarak kültür alanında başkalarına önderlik etme yeteneğinin altında, 1950'li yıllarda yürüttüğü cesaretli ve geniş kapsamlı bir araştırma yatar. Gündemdeki siyasi ve ideolojik meseleleri inceleme ve ilerletmenin yanı sıra, toplumu devrimci- leştirmek için mücadele eden köylülerin ve işçilerin karşılaştığı şartları ve sorunları doğrudan görüp öğrenmek amacıyla kitleler arasında faaliyet yürütür. On yıl kadar sonra bu çalışmaları, Çin'in sahnelerinde toprak ağaların- nın vs. yerine geçmekte olan halkın devrimci yönlerinin nasıl yansıtılacağı konusunda sanatçılarla sürdürdüğü mücadele de büyük yararlar sağlar.

Savaşın dolaylı ve bir dizi sağlık problemleri nedeni ile zayıf düşen Çiang Çing, tedavi için sık sık Moskova'ya gönderilir. 1949'un sonlarında, Halk Cumhuriyeti kurul- duktan sonra, Çiang Çing Pekin'e döner. Toprak reformu faaliyetini yürütebilmek amacıyla, Çiang Çing'in de arala- rında bulunduğu ekip, Marks ve Lenin'i inceliyor ve Ma- o'nun vurguladığı 'örgütlenin' şiarını yerine getirmeye ça- lışıyordu. Bu çalışmayla Yeni Demokratik bir yerel hükü- met kurulmasına ön ayak olurlar.

Toprak reformunun başlamış olduğu kırsal kesimlerde araştırma yapmaya başlar ve bu süreçte yaptığı gözlem- leri şöyle ifade eder: "Kadınlarla erkekler arasındaki maddi eşitsizlikler, kırsal alanlarda şehirlerdekinden da- ha aşıktır. Tarım reformu toprağı erkeklere ve kadınlara eşitlik temelinde dağıtmasına rağmen bu kanunlar dengesiz olarak uygulanıyordu. Kadınlara daha küçük alanlar ya da en kötü topraklar veriliyordu ve ezilmeleri- nin ağırlığı yüzünden, kadınlar karşı koyup mücadele et- miyorlardı."

1950'de onaylanan evlilik kanunu kadınları korumak, kadınlara özgür seçme ve boşanma hakkı tanımak için çı- karılmıştı. Çiang Çing, bu konuda, eski pratiklerin ve ge- leneksel düşüncelerin devrilmesinin zorluğunu ve bazı bölgelerde görücü usulü evliliklerin devam ettiğini dile getirmiş, bu durumun düzelmesi için mücadele vermiştir.

Bir yandan da 1950'li yıllar sona ererken Merkez Ko- mite içerisindeki siyasi mücadele de keskinleşmeye baş- lar. Çiang Çing'in, bu siyasi mücadeleye dair bazı kadın ve gençlik dergilerinde yazıları yayınlanmaya başlar. 1963'te revizyonizme, burjuva pratik ve düşünce tarzına karşı savaşmak için ve Kültür Devrimi'nin habercisi nite- liğindeki Sosyalist Eğitim Hareketi'nin bir parçası olarak kitleler arasında faaliyet yürütür.

Toprak ağaları ve kapitalistlerin elinde olan ve kitle- lerin başarılarını ve kahramanlığını öne çıkaran sosyalist yeniliklerin yerine sınıf farklılıklarını savunan, geleneksel

değerleri sahneleyen Pekin Operası'nı dönüştürme çaba- larına da başlayarak sahnedeki feodal ve geleneksel ka- rakterlerin yerine işçi, köylü ve asker kitlelerini öne çıkara- ran devrimci eserleri geçirme faaliyetine başlar. Tiyatro grubunu teşvik etmek için enternasyonalizmi vurgulayan şu sözleri dile getirir: "Tüm dünyadaki ezilen halk devrim- ci, güncel konuları işleyen operalarımızı görmek için, can atıyor. Çin halkının ve bütün dünyadaki ezilen halkın ihti- yaçlarına hizmet etmede en yüksek emellere sahip olma- lıyız". Farklı bir sınıf tavrı yansıtmak amacıyla her şeyi nasıl değiştirecekleri konusunda sanatçıların kendileriyle mücadelelerini sağlamak için tiyatroları bu süreçte sü- rekli ziyaret ediyordu.

Pekin Opera Festivali'ndeki konuşmasında sanatçıla- ra şöyle soruyordu: "Bir avuç toprak ağasına, zengin köy- lüye, karşı devrimciye, sağcıya ve burjuva öğeye mi hiz- met edeceğiz, yoksa altı yüz milyon işçiye, köylüye, aske- re mi? Yediğimiz tahılı köylüler üretiyor, giydiğimiz elbi- selerin ve içinde yaşadığımız evlerin hepsini işçiler yapı- yor ve Halk Kurtuluş Ordusu ulusal savunmanın cephele- rinde nöbet bekliyor, yine de biz sahnede onları yansıtmı- yoruz. Hangi sınıf tavrını aldığınızı sorabilir miyim? Ya hep sözünü ettiğiniz sanatçı bilinciniz?"

Ayrıca, kadınların öne çıkması ve bunun gerçekleş- mesi için mücadele etti ve bir kadın olarak karşısındaki engelleri yıkarak güçlü bir örnek de sundu. ÇKP'nin önde gelen önderlerinden biri olan Çiang Çing, parti içi müca- delede ve ÇKP'nin niteliğini ve çizgisini güçlendirmede ve uygulamada da aktif roller aldı ve devrimin ilerlemesi için yaşamının sonuna kadar savaştı.

BPKD'nin Önderi Çiang Çing

Çiang Çing, kendisinden bekleneni yerine getirerek devrimci mücadele içinde BPKD boyunca önder bir rol oy- namıştır. Çiang Çing'in siyasi önder olarak yükselmesi Kültür Devrimi sırasında olmuştur

Kızıl Ordu'nun Eylül 1966'da Pekin'e tarihi girişi, işçi ve köylülerin de harekete katılacağı ve Kültür Devri- mi'nin toplumun tamamını sarsacağına işaretini verir. Çiang Çing, kamuoyu önünde konuşmaya başlayarak gençliği, özellikle tarihi kendi ellerine almaları yönünde teşvik eder, aynı zamanda öğretmenlere, sanatçılara, si- nema yönetmenlerine, Halk Kurtuluş Ordusu(HKO) asker- lerine hitap ederek mücadeleye çağırır.

Çiang Çing, geçmişte olduğu gibi Kültür Devrimi sıra- sında da düşmana ideolojik ve siyasi olarak saldırıp yen- menin propagandasını yapar ve parti içerisindeki kapita- lizmin savunucularına ve destekleyicilerine karşı da amansızca mücadele eder. Çelişkilerin ele alınışında yol gösteren politik önderliği birleştirme konusundaki ustalığı

ğı ile dikkat çekiyordu. BPKD'nin önemini ve gücünü şu sözlerle dile getiriyordu: " Mao Zedung Düşüncesi'nin devrimcileri olmak zorundayız, şu grubun ya da bu fraksiyonun üyeleri değil. Fraksiyonculuk zihniyeti küçük burjuva bir özelliktir. Bölgeciliğin ya da anarşizmin en ciddi biçimidir. Özeleştiriyi yapmak iyidir. Önemsiz meselelerde farklı düşünmeye devam ederken, esas meseleler konusunda görüş birliğine varmaya çalışacağız. Esas noktalarda birleşmek; devrim budur, BPKD budur"

Çiang Çing, kültür alanına önderlik eden komünist bir kadındı. Ve öncülüğünü yaptığı BPKD, yoksulların, gençlerin ve kadınların daha önceki dönemlerde rastlanmadık şekilde yükselmelerini sağlamıştır. Sanatta kadınları, proleter sanatçılar olarak öne çıkarmak için erkeklerin hakim olduğu tiyatroya karşı mücadele eder ve yeni oyunlara kadın kahramanları katar. Önderlik ettiği bir dizi eserde ana tema Partinin devrime katılma çağrısını izlemek üzere eski günlerin prangalarını çıkarıp atan kadınlardır. Kültür Devrimi'nin gerçek yaşamla ilgili mücadelelerinde kadınların oynadığı rolü sürekli dikkat göstererek ileri kadınları daha fazla sorumluluk üstlenmeleri için teşvik eder. Kültür Devrimi'nin ilk aşamasında sanatçı ve yazarların toplantılarına, mitinglere sık sık katılmış ve onları mücadeledeki görevlerine tam olarak katılmaya ve kendi birimlerinde devrim yapmaya çağırmıştır. 1966 yılında HKO'da kültür danışmanı ve 1977 yılında da ordu içinde kurulan Kültür Devrimi Grubu'nda danışman olarak görev yapar. Parti önderliği içinde de zorlu bir mücadele verir. Çünkü ÇKP de Çin toplumunun bir ürünüydü ve

Devrimci demokratik hareketlerin, geçmişle gelecek arasında bağ kurarken bugünü ve bugünün sorunlarını yorumlamaktan uzaklaşmaları, niteliğin düşmesine, devrim mücadelesinin geliştirilerek zenginleşmesi yerine gün geçtikçe dogmatik bir tarza bürünerek tükenmesine neden olmaktadır. Bu dogmatik bakış açısı ve onun yön dahil olmaktadır. bir tarza bürünerek tükenmesine neden olmaktadır.

nitel olarak farklı olduğu ve geleceğin kurtuluşunu temsil ettiği halde, kadınlar, aile ve kadın-erkek ilişkileri konusunda geri fikirlerin ağır yükünü taşıyan bir toplumsal dokudan tamamen bağımsız değildi.

Tutuklanması

9 Eylül 1966 yılında Mao'nun ölmesinden bir ay sonra, mücadelenin her döneminde Mao'nun çizgisini ezme-yi ve Çin'i yeniden emperyalizme güdümlü hale getirerek sürüklemeyi hedefleyenler askeri bir darbe hazırlayarak

ları ve o dönem tanık olduğu olaylar yaşamında derin izler bırakır.

Çiang Çing'in tiyatroya olan ilgisi 15 yaşında, Shantung Deneysel Sanatlar Tiyatrosu'na girmesiyle başlar. Okula orta ya da lise mezunları ve üniversite öğrencileri alındığından resmi olarak öğrenci değildir. Ancak okul kısa bir süre sonra baskılar sonucu kapanır ve Çiang Çing okulun bazı öğretmenleri ve öğrencileri ile birlikte Pekin'e gider.

Beş sene ilkokul dahil toplam sekiz yıl resmi eğitim görmüş, ancak ilgisini çeken üniversite derslerine sık sık katılmıştır. Sanat Akademisi'nde bir yıl, Tsingtao Üniversitesi ile Kıyı Dram Topluluğu'nun kültürel çalışmalarında iki yıl yer alır.

İlk siyasi dönüm noktası ise, Japon Emperyalistlerinin Marçunya'yı ele geçirdiği 18 Eylül 1931 Mukden Olayı'dır. Çocukluğundan beri ülkesinin yabancı güçler tarafından işgal edilmesine kin duyan Çiang Çing, bu olaydan etkilenerek net bir tavır alması gerektiğine inanır ve bundan dolayı da Komünist Parti önderliğindeki Solcu Dramatistler Birliği'ne katılmaya karar verir. Aynı zamanda araştırma yaparak birçok eseri de okumaya başlar. Arkadaşlarıyla birlikte Japon aleyhtarı oyunlar sahnelemek ve Çin Kızıl Ordusu'nun mücadelesini ön plana çıkarmak amacıyla Kıyı Dram Topluluğu'nu kurarak okullarda, fabrikalarda, kırsal kesimlerde gösteriler yapmaya başlarlar. Bu süreçte yaşadıkları, tanık oldukları, onun, Japonya'ya ve ülkesindeki milliyetçilere karşı direnişi desteklemesini ve mücadeleye katılma noktasında isteğinin artmasına neden olmuştur.

Tiyatro çalışmalarına direnişe hizmet edecek tarzda devam eder ve 1930'lu yıllarda maddi sıkıntılarından dolayı sinema sanatçılığına başlar. Ki, o dönem, Çin'de bir kadının sinema sanatçısı olması küçük görülür, aşağılanır ve geleneğe karşı çıkma anlamını taşır. Giderek başarılı ve iyi bir oyuncu olmaya başlayan Çiang Çing, önceleri yaptığı bu işi para kazanılacak bir iş ve kültürün yayılmasını sağlayacak bir araç olarak görmüştür. Daha sonraları ise politik olaylara daha eğilir ve araştırma yapmaya başlar ve tanık olduğu olaylardan kaynaklı Komünist Partisi'ne olan ilgisi de artar. Çin'i Japonya'ya karşı savunmak için halka çağrı

yapan birçok ilerici tiyatro oyununda oynar. Ulusal direnişin güçlendirilmesi amacıyla düzenlenen gösterilerde yer alır ve sık sık gösterilere katılır.

Daha sonraları ise Sol Eğitimciler Birliği tarafından kadın işçilerin eğitimini ön gören bir gece okulunda öğretmenlik yapmaya başlar ve aynı zamanda fabrikaları da ziyaret ederek işçilerin içinde bulunduğu duruma daha yakından tanıklık eder. Ders verdiği bu dönemde kaçırılarak 8 ay gözaltında tutulur ve serbest bırakılır bırakılmaz eski görevinin başına döner ve Komünist Parti ile ilişki kurabilmek için harekete geçer.

Komünist Partisi'ne Girişi

Tüm çaba ve uğraşlarına rağmen uzun süre Komünist Partisi ile bağlantı kuramaz. Ancak ısrarla mücadeleye, özellikle kültürel alandaki mücadeleye devam eder ve zamanla kitle çalışmalarına daha fazla ilgi duymaya başlar ve 1933 yılında Komünist Partisi'ne girer. Partiye girdiği dönemde yarı öğrenci, sanatçı ve yeni bir yazardı. Partiye girişi, kendi deyimiyle, yaşamının dönüm noktasıdır. Erkek egemen bir dünyada bir kadın olarak bu işe girmişti ve Çin gibi feodalizmin hakim olduğu bir toplumda bu süreç çok sancılı ve ağır bedeller gerektiriyordu. Bundandır ki, Çiang Çing, yeni bir toplumsal düzen yaratmak amacıyla eskinin üzerine korkusuzca gitmenin, ona karşı çıkmanın ve yeni bir düzen yaratmanın güçlü bir sembolüdür.

Çiang Çing için siyasi ve ideolojik sıçramayı temsil eden dönem, Yenan'da bulunduğu dönemdir. Burada parti okullarına katılarak bir yandan çalışır bir yandan da Lu Hsun Edebiyat ve Sanat Akademisi'ne devam eder. Ayrıca askeri eğitim almaya ve Marks ve Lenin'i incelemeye başlamıştır.

Mao ile Yenan'da tanışır. Kültür meselelerine yakın ilgi duyan Mao, Çiang Çing'in de aralarında bulunduğu, Yenan'a yeni gelenlerle sanat ve siyaset tartışmak için özel çaba gösterir ve bu tartışma ve sohbetlerde Çiang Çing Mao'nun en coşkulu öğrencilerinden biri olur.

1938 yılına gelindiğinde aralarındaki ilişki daha da gelişir ve Çiang Çing ile Mao evlenirler. Kimi raporlara göre, Çin Komünist Partisi'nin kimi önderleri tarafından, Çiang Çing'in aktif bir rol üst-

Yeni "First Lady" ve çevresinin, son dönemlerin "yükselen sınıf"ı yeni "İslâmî sosyete"nin kadınlarının rengarenk ve marka türbanları, bol ve uzun, ama vücut hatlarını ustaca sergileyen "butik" giysileri, makyajlı yüzleri, incecik kaşları, Güney kıyılarında yüzerken, güneşlenirken giydikleri "haşema"ları ("Hakiki Şeriat Mayosu"!) bir zamanların radikal-militan İslâmcısı Cihan Aktaş'ı isyan ettirecek bir "teşhirciliği" yansıtmakta...

BİR "REJİM SORUNU": HAYRÜNİSA GÜL'ÜN TÜRBNANI

● SİBEL ÖZBUDUN

"Her gün bir önceki günden öğrenir." [1]

"Düşünmek, yargılamaktır." [2]

"Devletin zirvesi", Abdullah Gül'ün Meclis'te AKP oylarıyla cumhurbaşkanı seçilişinden bu yana, bir "simgeler savaşı" sürdürüyor. TV muhabirleri, basın ise, bu "savaş"ın taraflarının "beden dili"ne kilitlenmiş, şifrelerini çözmeye çalışıyor. Cumhurbaşkanı'nın seçildiği meclis oturumunda askerî cenahın namevcudiyeti; mezuniyet töreninde askerlerin A. Gül'ü nasıl selamla(ma)dığı; Genelkurmay'ın 30 Ağustos resepsiyonunda hangi sivillerin eşli, hangilerinin eşsiz davet edildiği, kimlerin alkollü, kimlerin alkolsüz içki tercih ettiği, vb. vb... Kamuoyu bu "şifre"lere kilitlenmiş, onlar üzerinden yakın geleceğimizde bir askerî müdahale olasılığı üzerine soluk soluğa bir fal açıyor. Bir kez daha, dönüp dolaşıp bu ül-

kenin emekçileri, yoksulları, Kürtleri, devrimci gençlerinin başında patlayacak bir müdahale... Biliniyor, filler tepişirken çimenler ezilir...

Bu "simgeler savaşı"nın kilit şifrelerinden biri ve de en ünlüsü malûm; "türban". Türkiye'nin siyasal gündeminde merkezî konumunu 20 küsür yıldır koruyan giysi unsuru, "Kamusal" alana girip girmeyeceği tartışmalarından başlamak üzere, "kamusal"ın tanımını zorlayan, "kamu hizmeti alan-veren" ayırımı konusunda ciltler dolusu tahlile yol açan, üzerinden "din-siyaset" ilişkilerinin mahiyeti üzerine uçsuz bucaksız tartışmaların yürütüldüğü, hakkında kütüphane raflarını dolduracak kadar kitap yazılan bir "bez parçası"... İslâmcı ve laik entelektüellerin -son yıllarda tartışma saflarına liberaller de katıldı- en kısır yaratıcılığı...

Tartışmanın TSK destekli “Kemalist-çağdaşlaşmacı-laik” tarafı açısından “türban”, malûm, Şeriat düzenine dönüş özlemlerini simgeliyor, devleti ele geçirmeye çalışan sinsi bir komplonun masum görünümlü bir parçasını oluşturuyor, kadınları “ortaçağ karanlığına” mahkûm eden bir zihniyeti simgeliyor, vd. vd.leri.

Bu savların kabasabalığından (“sivil toplumcu” liberalizmin entelektüel katkılarıyla) prim devşiren “İslâmcı” cenah ise, “türban”ı, ikili, hatta üçlü bir simge olarak kullanmakta: bir yarıyla, özellikle Orta ve Doğu Anadolu (kırsal) dindarlığına verilen bir prim, bu katmanlara iletilen, örtük Kur’an hükümlerine bağlılık mesajı; bir yandan muhafazakâr taşra burjuvazisinin belleğinde, CHP’nin -ve örtülü olarak TSK’nın- temsil ettiği Tek Parti dayatmacılığı ve elitizmine karşı “popüler” bir tepki göstergesi, bir “protest” aracı; bir yandan da, buna bağlı olarak, kadınların kamusal alanda inançları doğrultusunda temsil edilebilmelerine işaret eden bir “özgürlük” simgesi...

Türbanın AKP’nin temsil ettiği ve onu iktidara taşıyan “taşra burjuvazisi”nin elinde, bu sınıfın sermaye birikimi arttıkça kendi normları ve değerleri doğrultusunda “tüketim toplumu”na dahil olma arzularını yansıtsı, bu süreçte geçirdiği değişimler, gerçekten de ilginç. Yeni “First Lady” ve çevresinin, son dönemlerin “yükselen sınıf”ı yeni “İslâmî sosyete”nin kadınlarının rengarenk ve marka türbanları, bol ve uzun, ama vücut hatlarını ustaca sergileyen “butik” giysileri, makyajlı yüzleri, incecik kaşları, Güney kıyılarında yüzerken, güneşlenirken giydikleri “haşema”ları (“Hakiki Şeriat Mayosu”!) bir zamanların radikal-militan İslâmcısı Cihan Aktaş’ı isyan ettirecek bir “teşhirciliği” yansıtmakta...

Evet, türban “yeni ‘İslâmî’ burjuvazi”nin elinde, Hayrûnisa Gül’ün “tesettür” tasarımının, aralarında Cemil İpekçi’nin de adının geçtiği modacılar tarafından gerçekleştirileceği “dedikoduları”na varacak kertede post-modernleşti. “Türbansız” İstanbul sosyetesinde son dönemlerde “moda” olan “Hac/umre” ziyaretlerinde havaalanlarının “türban defileleri”ne dönüşmesi de cabası...

Pekâla, “kim(ler)”, “kim(ler)i kandırıyor?

Türban,[3] İslâmcı yazarların kendi aralarında tartışırken, ya da kendi tabanlarına yönelik yayınlarında dile getirdikleri gibi, kaynağını Kur’an’dan alan ve yüzlerce hadisle beslenen, kadınlara yönelik bir dinsel buyruk. Sınırları Nur Suresi’nin

Türban “yeni ‘İslâmî’ burjuvazi”nin elinde, Hayrûnisa Gül’ün “tesettür” tasarımının, aralarında Cemil İpekçi’nin de adının geçtiği modacılar tarafından gerçekleştirileceği “dedikoduları”na varacak kertede post-modernleşti. “Türbansız” İstanbul sosyetesinde son dönemlerde “moda” olan “Hac/umre” ziyaretlerinde havaalanlarının “türban defileleri”ne dönüşmesi de cabası...

31. ayetiyle çizilmekte:

“Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini harama bakmaktan korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstena olmak üzere, ziynetlerini teşhir etmesinler.

Baş örtülerini, yakalarının üzerine örtsünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, mümin ka-

dınlar, ellerinin altında bulunan köleleri, erkeklerden, kadına ihtiyacı kalmamış cinsî güçten düşmüş hizmetçiler, yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına ziynetlerini göstermesinler. Gizlemekte oldukları ziynetleri anlaşılsın diye, ayaklarını yere vurmasınlar. (...)[4]

Ahzâb suresi (59)de bu buyruğu şöyle takviye etmektedir: “Ey peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına hep söyle de cilbabları ile üzerlerini sımsıkı örtsünler. Bu onların tanınmalarına, tanınip da eziyet edilmemelerine en elverişli olanıdır. (...)

Evet, örtünme (tesettür) bir Kur’an buyruğudur; gerekçesi ise, Ahzâb suresinde belirtildiği üzere kadınların kamusal alana çıktıklarında “tanınmamaları, tanınip da eziyet görmemeleri”dir. Müslümanlığın kutsal kitabını yaşamının temel referansı kabul edip Kur’an hükümleri doğrultusunda yaşamak isteyenlerin bunu uygulamasında bir tutarsızlık yoktur. Yoktur da, yeni “İslâmî sosyete”nin “tesettür defileleri”ni söz konusu ayette açıklanan gerekçeyle bağdaştırmanın olanağı da yoktur.

Öte yandan, örtünme/tesettür; Kur’an’ın ve İslâm’ın kadınlara yönelik tek buyruğu değildir.

Bilindiği üzere, Kur’an erkeğin kadınlara üstünlüğünü, açık bir dille hükmetmekte ve bu üstünlüğü, bir yandan Allah’ın iradesine, bir yandan da iktisadî-siyasal-askerî nedenlere bağlamaktadır:

“Erkekler kadın üzerine idareci ve hâkimdirler. Çünkü Allah birini cihad, imamet, miras gibi işlerde diğerinden üstün yaratmıştır. Bir de erkekler mallarından aile fertlerine harcamaktadırlar. İyi kadınlar, itaatkâr olanlar ve Allah’ın korunmasını emrettiği şeyleri kocalarının bulunmadığı zamanlarda da koruyanlardır. Fenalık ve geçimsizliklerinden korktuğunuz kadınlara gelince: önce kendilerine öğüt verin, yataklarından ayırın. Bunlar da fayda etmezse dövün. Eğer size itaat ederlerse kendilerini incitmeye başka bir bahane aramayın.” (Ni-

sa, 34).

Erkeğin kadın üzerindeki üstünlüğü, mirastan alınan pay ve şahitlik gibi konularda "iki kat" olarak tanımlanmıştır. Bir erkek tanığın olmaması durumunda iki kadın tanığa başvurulması (Bakara, 282) ya da kız evlatların mirastan erkeklerin yarısı oranında pay almalarında (Nisa, 11) olduğu gibi. Evlenme bahsine gelince, bu oran 1/4'e dek (erkeğin adil davranması koşuluyla) çıkabilmektedir. (Nisa, 3)

Yanısıra, kadının evden çıkması, yine Kur'an'a göre pek de istenilen bir durum değildir: "Hem vakarınızla evlerinizde durun da, önceki cahiliyet devrinde olduğu gibi süslenip çıkmayın. Namazı kılın, zekatı verin. (...) Oturun da evlerinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti anın." (Ahzâb, 33-34.)(5)

İslâm dininin kadınlara yönelik anlayışının temel kaynağı olmakla birlikte, hadisler, yani Muhammed Peygamber'e atfedilen sözler de belirleyici bir rol oynamaktadır. "Sahih" (otantik) kabul edilen hadislerde biçimlenen "kadınlık kavrayışı" ise, kocasının izni olmadan evden çıkamayan, kocasından habersiz mal infak edemeyen, kocasının her nefsi kabardığında hazır, ita-atkâr(6), uysal, sade, imanlı kadın tipine işaret etmektedir.

Hâl böyle olunca, "evde oturmaları" Kur'an ve hadislerle tavsiye edilmesine karşın ("Kadının tümü avrettir. Muhakkak kadın evinden çıkınca şeytan onu gözetir. Kadının Allah'a en yakın olduğu vakit, evinin derinliğine gömülü olduğu vakittir," diye aktarıyor İbn-i Ömer, bir hadisi(7); İbn-i Hibban'ın İbn-i Mesud'dan aktardığına göreyse, Muhammed Peygamber, şunları söylemiştir: "Kadının Rabbinin cemâline en yakın bulunduğu zamanı evinin derinliğinde bulunduğu zamandır. Kadının evinin açık bir yerinde namaz kılması, camide namaz kılmasından daha üstündür. Evin içindeki küçük odasında kıldığı namaz ise evin içinde kıldığından üstündür."(8)) kadınlara (türbanlı olarak da olsa) kendilerine mahrem olmayan erkeklerin bulunduğu "kamusal alan"da boy göstermeleri, çalışma yaşamına katılmaları, problematik hâle gelmektedir.

Süs ve gösteriş ise, yine Kur'an ve hadislerde sıkı sıkıya men edilenler arasındadır:

"Herhangi bir kimse kibir ve gösteriş için bir elbiseyi giyerse, onu çıkarmayınca Allah (C.C.) ona rahmet gözüyle bakmaz. Ne zaman çıkarırsa ancak o zaman rahmetle bakar." (Ümmü Selame'den)(9)

"Ümmetimin en şerlisi, nefis yemekleri yiyen, yemeklerin çeşitlisini tadan, elbiselerin çeşitlisini giyen ve yapmadıklarını, avurtlarını doldura doldura bağırarak söyleyenlerdir." (Hz. Fatıme'den) (10)

Örnekleri çoğaltmak gereksiz. Gösterdikleri ise, bir hayli açık; Kur'an ve hadislerle göre kadının salt "tesettürlü" olması yeterli değildir; (ibadet amaçlı dahi olsa) evden çıkmaması (yani "kamusal alanda boy göstermekten kaçınması), gösterişten ve lüksten uzak durması, kocasına karşı boyun eğici olması, sade, dindar bir hayat sürmesi vb. vb.leri de gerekmektedir.

Yükselen "AKP sosyete"nin kadınları bu buyruklara ne denli uyuyor?

Ya da soruyu bir başka biçimde soralım; "türban" bu kadınlarca ne ölçüde "İslam'ın gereği" olduğu için kullanılıyor.

İslâm (Hıristiyanlığın tersine) yaşamın tüm alanlarına müdahale eden bir dindir; erkekle kadın arasındaki cinsel ilişkinin kaç günde bir olması gerektiğinden, ticaretin nasıl yapılması gerektiğine pek çok konu, Kur'an hükümleri ve hadislerle, ayrıntılarıyla belirlenmiştir. Bu hükümleri seçerek benimseme, elbette ki mümkündür ama İslâm'ın bütüncülüğüne/kapsa-

yıcılığına yapılmış bir müdahaledir.

Öte yandan, bu türden müdahaleler, hiç kuşku yok ki, gerekli ve olağandır; "günümüz dünyası"na uyum sağlamanın, yani "sekülerleşmenin" bir gereğidir. Bir başka deyişle, "seküler", yani "dünyevi"dirler. İlahî buyruklara değil, zamanın ihtiyaçlarına uyarlanma gereksinimine dayanırlar.

Öyleyse, "Ben Allah'ın/Peygamber'in buyruklarına/dinimin teamüllerine uymak için türban takıyorum" diyen İslâmcı bir kadın, (mahremi olmayan erkeklerle birlikte bulunacağı, temas edeceği) eğitim kurumlarına devam ederken, ulaşım araçlarına binerken, (kadınlarla erkekler arasında en azından göz temasının olacağı) işyerinde çalışırken ya da beden hatlarını sergileyen "haşema" sılla denize girip güneşlenirken veya çarpıcı renklerde, gösterişli "tesettür" giysileriyle sokaklarda (hatta diskoteklerde) arz-ı endam ederken, aynı solukta, bu hüküm ve teamülleri "ihlâl etmektedir".

Bu "ihlâl"lerin -kimi fazlasıyla içe kapalı tarikat ve cemaatler dışında- İslâmcı kesimler arasında giderek daha az sorgulanır olduğunu gözlemlemek mümkün - ve de sevindirici. Ama diğer koşulları ihmal ve ihlâl ederek "türban"ın, dinsel gerekçelerle kamusal alana dahil olması konusunda sergiledikleri ısrarı samimî bulmak, mümkün değil.

Evet, "İslâmcı" kesimin "türban" ısrarı, dinselden çok siyasal gerekçelere dayanmaktadır. Kemalistlerin de öne sürdüğü üzere türban, "siyasal bir simgedir"[11]; Cumhuriyet rejiminin seçkinci dayatmacılığına, dışlayıcı otoriterliğine, tüm yurttaşları kendi imgesi doğrultusunda tek bir kalıba dökme hevesine karşı, kendini sisteme dahil etmeye hevesli, palazlanan muhafazakâr taşra burjuvazisinin protestosunun simgesi.

Doğrusunu isterseniz, Cumhurbaşkanlığı makamında eski bir gerillayı, bir komünisti, "bölücülük"ten yargılanmış bir Kürt'ü görmeyi yeğleyen biri olarak beni, Necip Fazıl'ın rahle-i tedrisinden geçmiş, anti-komünist MTTB'lerden yetişmiş bir Cumhurbaşkanı'nın karısının başının açık mı, örtülü mü olması gerektiği üzerine tartışmalar, hiç mi hiç ilgilendirmiyor...

NOTLAR

1. Publilius Syrus.

2. I. Kant.

3. Gerçekte geleneksel olarak "baş örtüsü" olarak tanımlanan giysi unsurunun "türban" olarak tanımlanmasını, inanması güç gelebilir, ama kuruluş yıllarında YÖK'e ve onun kurucusu İhsan Doğramacı'ya borçluyuz! Üniversitelere başörtülü öğrenci sokulmaması konusundaki -TSK kaynaklı dayatmalar karşısında Prof. Doğramacı, bir "kurnazlık" abidesi olarak (ve "modern" olduğu savıyla!) "türban" terimini imal edivermiş ve kadın öğrencilerin bu giysiyle yüksek öğrenim kurumlarına girebileceğini ihlas eylemişti.

4. Elmalılı M. Hamdi Yazır, Kur'an ı Kerim Meali, Cuma Pazarlama, İstanbul 2006. (Metinde gösterilen tüm ayetler bu Meal'den alınmıştır.)

5. Gerçi anılan ayetler, Muhammed Peygamber'in eşlerine seslenmektedir. Ancak bütün 6 Muhammed Peygamber'in, "Eğer ben, herhangi bir kimseye başka bir mahlla secde etmesini emretseydim, muhakkak ki, kadına, kocasına secde etmesini emredecektim. Böyle bir emri de kocanın zevcesi boynunda bulunan hakkının büyüklüğünden verecektim," dediği rivayet edilir. (Ali Arslan, Kadınlara Hitap, Hadis i Şerifler, Arslan Yayınları, 1973, s. 193).

7. a.y. s.46.

8. a.y. s.193.

9. a.y. s.185.

10. a.y. s.186.

11. Ancak bu Kemalist "ifşaat" karşısında sorulmalı: "Ne simge değil ki?" Meclis başkanları ve vekillerinin giymek zorunda olduğu frak mı? Erkek milletvekilleri ve devlet memurlarının takmak zorunda olduğu kravat mı? "Cumhuriyet mi tingleri"ne katılan kadınların başlarındaki şapkalar mı?

26 Eylül 2006 tarihinde Novamed'de çalışan kadınların başlattığı direniş devam ediyor. Bizler de direnişlerinin 1.yılında onların mücadelesini selamlıyor ve onların mücadelesini kendi anlatımlarıyla sizlerle paylaşıyoruz

Grev çadırında, günde üç vardiya nöbet tutuyorlar. Kulübenin içini sıcak bir yuvaya dönüştürmüşler: Küçük bir şilte, masa, yazılı eğitim materyalleri. Kadın eli değmiş o belli. Yasal hakkımızı kullanıyoruz, sözleşme imzalanana kadar buradayız, diyorlar. Bizden de onlara sonsuz destek. Genel merkezi Almanya'da olan çokuluslu tıbbi cihaz üreticisi Fresenius Medical Care'ye (FMC) bağlı olarak Antalya'da faaliyet gösteren Novamed işyerinde, toplu iş sözleşmesi sürecinde, sendikamızın gösterdiği tüm iyi niyetli çabalara karşın anlaşma sağlanamayınca, orada çalışan arkadaşlarımız 26 Eylül 2006 tarihinde greve çıktılar.

Feryat Ağaç:

Adım Feryat. Novamed'te beş yıldır üretim departmanında çalışıyorum. Hemodiyaliz setlerinin üretimini yapıyoruz. Bir üretim hattımız var, orada 20 kişi oturuyoruz. Herkes ayrı istasyonlarda oturarak üretim hattını devam ettiriyor. Her istasyon farklı bir materyal katarak üretimin devamını sağlıyor. 20 kişiden geçtikten sonra bir set çıkıyor ortaya.

Niçin sendikaya üye oldunuz?

Sosyal haklarımızın verilmesi için üye olduk. Bizim işyerinde sadece işverenin söz hakkı var. Bu gün şu kurala uyacaksınız denildiğinde, o gün mutlaka o

kurala uyuluyor. Biz iş sözleşmesiyle gelen kurallara uyarız. Fakat keyfi kurallara karşıyız. İşyerimizde konuşmak yasak, bu kuralın keyfi olduğunu düşünüyor, böyle bir yasa olmasın diyoruz. Sözleşmemiz olsun istiyoruz. Fresenius Medical Care'nin dünya ölçeğinde 12 işyerinden 11'inde sendika olduğunu duyduk, yalnız bizim işyerimizde sendika yok. Tavrıları "biz sendikalı olmanıza karşı değiliz, ama olmayın" biçiminde. Oysa bu bizim doğal hakkımız. İnsanız, bize insan gibi davranılmasını istiyoruz.

Meryem Yılmaz:

Ben de 6 yıldır çalışıyorum. Evliyim, bir çocuğum var. 6 yıldır baskı altındayız. İşyerinde konuşma hakkımız yok, bir arkadaşla samimi olma hakkımız yok. Her şey yasak. Biz hakkımız olanı istiyoruz.

Sendikanın adı duyulduktan sonra bazı haklar elde edilmiş, biraz bahseder misiniz?

Evet, eskiden aynı üretim hattında çalışanlara doğum sırası konuluyordu. "Sen şu tarihte, sen de bu tarihte doğum yapacaksın" diye. Ne zaman doğum yapacağımıza onlar karar veriyorlardı. Şimdi bu dayatma kalktı.

Nursel Arslantaş:

Beşinci senemdeyim, evliyim. Burada çalışırken doğum yaptım. Son sıralı doğumlardan biriydi. Benden sonra zaten sendika girdi ve sıralı doğumu iptal ettiler. İki ay süre veriliyordu, bana 'çalışmalara başlayabilirsin' dediler. Yaptın yaptın! Yapmadığın zaman sıra başkasına ge-

çiyordu. Bu süre yüzünden çok tartışan arkadaşlarımız oldu. Çünkü bazıları tedavi görüyorlardı. Bu süreye uymaları imkânsızdı.

Ben de arkadaşlarımla birlikte grev çadırına gidiyorum. Greve giden arkadaşlarımızla diyalogumuz güzel. Ama eskiden birlikte çalıştığımız arkadaşların yüzümüze bakmadıklarını görmek gerçekten hayal kırıklığı yaratıyor. Bir erkek çocuğum var, ona annemle bakıyoruz. Bazen onu da alıp çadıra gidiyorum. Grev çadırında yün de örüyorum, sohbet de ediyorum.

Muazzez Uysal:

İçerideki atmosferimiz hiç de iyi değildi. Kan seti üretiliyoruz, en ufak hatamız bir insanın ölümüne neden olabilir. Biz bunun bilincindeyiz. Moralemiz ne kadar iyi olursa, tempomuz o kadar iyi olur. Bana doğrudan bir baskı uygulanmadı. Ama arkadaşlarıma uygulanıyordu. Onlara uygulanan baskıyı ben kendime uygulanmış sayarım. Çünkü biz birbirimize kenetlenmiş durumdayız. Bizler insanca bir yaşam için greve girdik. Çok da memnunuz. Direneceğiz ve sonuç alacağız. Zamanı geldiğinde gidip nöbetlerimizi tutuyoruz, gece gündüz demeden. Sendikaya üye olduk diye bizlere bayağı kötü davranıyorlardı, son dönemlerde izin istediğimde "git sendika halletsin" diyorlardı, kimse bana böyle yaklaşmaz. Bu bizim yasal hakkımız, saygı duymak zorundalar. Sırayla doğum meselesinde, başlangıçta "bu her zaman her yerde var" diyorlardı. Biz öyle sanıyorduk. Sendika sayesinde okudukça öğrendik, hiçbir yerde böyle bir uygulama yokmuş. Doğrudan doğruya bunların kişisel tutumlarıymış.

Daha önce geldiğimizde arkadaşlarımız kullanılan kimyasallara değinip çocuklarının sağlığını tehdit ettiğini söylemişlerdi. Var mı öyle bir durum?

İçeride kullandığımız losyonlar gerçekten rahatsız edici. Kullandığımız ürünlerde de var bunlar. Benim migrenime fena halde dokunuyor. Bunun üzerine şefime "bu koku bana dokunuyor, beni ara üretime verin" dedim. Ara üretime geçirmediği gibi, daha zor olan bir bölüme aldı.

Peki kimyasallarla ilgili bir çalışma yapmışlar mı?

Güya yapmışlar ve önlemlerini almışlar, ama hiçbir faydası olmadı. Bir zamanlar maske kullanıyorduk. Onu da yasakladılar. Konuşuyormuşuz ve konuşmamız maske- den anlaşılamıyormuş. Ben kokuya dayanamadığım için o maskeyi kullanıyordum. Ama şimdi kesin kullanılmıyor. Bu konularda bizi hiç anlamadılar.

Ümmühan İnci:

Novamed'te 6. yılıma giriyorum. Evliyim, bir oğlum, bir kızım var. Çok zor şartlar altında çalıştık. Şahsi hakaret ve her türlü baskıyı gördük. Kimi arkadaşlarımıza, "niye yapamıyorsun, beceriksiz" gibi hakaretlerde bulunurken, bazı- larını da kenara çekip tartaklayabiliyordu şeflerimiz. Onlar istediği gibi kızıp bağırabiliyorlardı, biz ise ses çıkaramı- yorduk. Çünkü hiçbir hakka sahip değildik. Çalışanlara in- san gibi yaklaşımlar üretimimiz de daha güzel olacaktı. Moral bozukluğu, hata oranını da arttırıyordu. Tuvalet- e gi- derken bile yedekleyip öyle gidiyorduk. Son zamanlarda kaç kere tuvalet gittiğimizi, kaçta gidip kaçta geldiğimizi de yazıyorduk. Tuvaletimiz bile kısıtlanmıştı.

Grevle birlikte yeni bir üretim hattı açılmış sanıyo- rum, onu biraz anlatır mısınız?

Evet, beyaz hat açıldı. Orada çalışanların hiçbir uz- manlığı yok. Sendikaya üye olmayacaklarına dair imza atarak girmişler. Çok deneyimsiz oldukları için ürettikleri setler geri gelmiş duyduğumuza göre. Çoğu istifa ederek ayrıldı. Bizim yaptığımız iş kolay bir iş değil. En azından 6 ay öğrenme süreci gerekiyor. Bir yıl çalışmamış bir arka- daşımızı şef yapmışlar, kendi bilmiyor ki öğretsin. Bir be- cerisi yok, insanları eğitemiyor, hakaret ediyor yalnızca, o insanlar da istifa edip gidiyorlar tabii ki. Personel sürekli değişince hatalar da çok oluyor. Biz çalışırken son altı-ye- di aydır "84-41" diye bir üretimimiz vardı, o hepsinden zor bir üretimdi. Bunu da şimdi deneyimsiz insanlara yaptırı- yorlar. İnsan hayatıyla oynanıyor yani.

Biz güçlüyüz, el ele verip mücadeleyi sonuna kadar sürdürebek istiyoruz. Bir kadın olarak gurur duyuyorum ha- limizden. Ben ayrıca kişisel olarak da işverenin büyük

baskısı altında kaldım. Kenara çektiler, 'gidemezsin, ya- pamazsın' diye, bu işyerinde migren hastası oldum. Bana "senin migrenine hoş görülü davrandık, girme sendikaya" dediler. Girersem ona göre davranacaklarını söylediler, beni tehdit ettiler yani.

Neslihan Toprak:

Beş yıldan beri Novamed'te çalışıyorum. Önceleri şe- fimle aram iyiydi, ama sendikaya girdikten sonra tavırları değişti. Kendi grubunda sendikalı personel olsun istemi- yor. Benim şahsıma bir şey yapılmadı, ama arkadaşlarıma bağırıp çağırımlarına tanık oldum. İnsanı psikolojik ola- rak etkiliyor böyle şeyler. Sendikaya üye olduğum için as- la pişman değilim. Başka işyerinde de olsa yine sendika- ya üye olurum. Bilinçliyim. Bunun yasal hakkımız olduğ- nu biliyorum. Bu işyerinden hasta olduğum için işten çı- karılsam, birilerinin ardımda olup bana destek olması çok iyi. Avukat tutacak kadar zengin değilim. Şimdi artık ra- hatım, arkamda sendika ve arkadaşlarım var. Önceleri sa- na ne söylene kafanı eğip duruyordun. Çünkü söz hakkı onlarda ydı. Siz altta olduğunuz için yapacaklarını yapıyor- lardı. Sendika girince geri çekildiler.

Samime Caner:

Ben de üç senedir Novamed'te çalışıyorum. Sendika- dan önce şefimizle aramız iyiydi. Üye olduktan sonra "ben iyi bir şefim, herkes istediği gibi sendikaya girebilir" di- yor, sonra da çekip "sendikanın bu kötülükleri var, niye sendikaya üye oluyorsunuz, istifa etsen daha iyi olur" di- yordu.

Kötülüğü neymiş?

"Sizden para kesecekler, eğitimsizsiniz, anlamazsınız" diyordu. Biz de iyi yönlerini sıralayarak, "biz de size bun- ları bildirelim" dedik. Biz eğitim aldık, her şeyi bilinçli bir biçimde yapıyoruz. Baskılar bizi yıldırıyordu. Arkadaşımız hapsirdiğinde 'çok yaşa' bile diyemiyorduk. Şimdi biz bu- radayız, onlar orada. İçeride bulunan arkadaşlar halimizi anlar, bize destek olurlar inşallah.

Sağlık sorunları yaşadınız mı?

Kullandığımız solüsyonlar bir kaç defa gözüme kaçtı. Geçenlerde doktora gittim, kist oluşmuş gözümde. Şimdi görme kaybı var. Sendikalı olduğumuz için mutluyuz, so- nuna kadar da direneceğiz.

Münevver Konuk:

İsmim Münevver. Evliyim, iki çocuğum var. Kızım 16 yaşında, oğlum 10 yaşında. Çocukları kendi hallerine bı- raktım. Zor şartlarda baskı altında çalışıyorduk. Hasta ol-

duğumuzda da çalışmak zorundaydık. Sendikanın adı duyulunca biraz daha toleranslı olmaya başladılar. Bu noktada da şunları söylüyorlardı: "Biz sizin tüm haklarınızı veriyoruz, ne gerek var sendikaya?" Grev kararını almamıza onlar neden oldular. Kimsenin katılmayacağını sanıyorlardı, ama biz çok sağlam çıktık greve.

Grev çadırında hayat nasıl?

Biz kendi aramızda iyi motive olmuş durumdayız. Ama nöbette bulunduğumuz sırada içeride çalışan arkadaşlarımız yanımıza yanaşmıyorlar. Grev çadırı çok iyi. Konuşuyor, sohbet ediyoruz. Çocukları birbirine emanet ediyoruz. Çoğu zaman eşim evde oluyor, bir ara gece vardiyasındaydı, çocuklar yalnız kaldılar. Şu anda gündüz çalışıyor, biraz rahatladım. Başladık, sonunu getireceğiz... Yılmak yok!

Hafize Uysal:

Beş yılımı bitirdim, altıncı yılıma girdim. Bir oğlum var, o altı aylıkken başlamıştı işe. Şimdi altı yaşında, okula başladı ve annem bakıyor. İlk girdiğimiz zamanlar inanılmaz baskı vardı. Çok elverişsiz koşullarda çalışıyorduk. Bizim mücadeleimiz grevden önce başlamıştı. Sendikaya girmeden önce çalışma şartlarımızın insanileştirilmesi, ücretlerimizin arttırılması için konuşmuştuk, bizi dinlemediler. İtiraz edince yemegimizi kestiler, poğaçayla simit verdiler. Sonra çorba ile salataya döndüler. Sendikanın gireceğini anlayınca, dört tür yemek çıkarmaya başladılar. Ama biz olayın farkındayız. Önceleri çocuk parası da vermiyorlardı, biz sendikaya üye olunca şimdi 20'er Euro çocuk parası vermeye başladılar. Önceden emzirme izni yoktu, şimdi o da var. Biz bu hakların hiçbirinden yararlanamadık. Hamile arkadaşlarımız gece vardiyasında çalışıyorlardı. Oysa bu kanunen yasakmış. Şimdi içeride bulunan arkadaşlarımız çalışmıyorlar. Yeni girenler "burasının şartları iyi" diyorlar. Fakat bizim direnmemiz neticesinde kazandılar o hakkı. İşyeri ne zaman sözleşme imzalarsa, biz o zamana kadar grevdeyiz.

Nuran Tüzün:

Ben de arkadaşım gibi beş yıldır bu işyerinde çalışıyorum. Bir kızım var, iki yaşında. O da sıralı olan doğumlarından biriydi. Bana iki ay süre verdiler. "Bu süre içinde hamile kalmak zorundasın, yoksa sıran başkasına geçer" dediler. Neyse ki oldu. Yoksa tekrar sıra gelinceye kadar bekleyecektim. Ben de çocuk istiyordum, ama iki aylık süre zarfında nasıl olacaktı onu da bilemiyordum. Emzirme izni kullanamadım. Bizi "eviniz uzak" diyerek yollamadılar. İki aylıkken emzirmeyi kestim. Emziremedim diye hâlâ suçluluk duyanım. Sendikanın lafı geldikten sonra bir emzirme odası açıldı.

Özlem Ann:

Ben çalışmaya 2001 Şubat ayında başladım. 2001'de hamile kaldım, bebeğimi düşürdüm. Daha sonra 2004'te sıra geldi, bu bebeğim de rahatsız doğdu. Bir aylıkken böbreğinden ameliyat oldu. Böbrek kanalları tıkalıymış. Araştırma yapmadım, ama çalışma şartlarından olabilir diye kuşku içinde oldum hep. Aynı dönemde bir başka arkadaşımın çocuğu da damaksız doğdu. Kullanılan kimyasallar konusunda ciddi bir araştırma yapmak gerekiyor. Grev nöbetinde genelde gececiliği seçiyorum. Eşim akşamları evde oluyor. Ben gündüzleri bakıyorum çocuğa, eşim gece bakıyor. Bazen çocuğu da getiriyorum.

Sıdıka Demirel:

Altı yıldır Novamed'te çalışıyorum. Evliyim, iki oğlum var. Birinin hamilelik dönemini işyerinde geçirdim. İkinci oğlum için sıraya girerek doğum yaptım. Şimdi on aylık. Diğer oğlum ilkokula gidiyor. Daha sonra sıra işi kaldırıldı zaten. Ben sıra bekledim ama. İki ayı bir gün geçirmek yok. Eğer diğer arkadaş sana, "hadi bir ay daha sen kullan" diye tolerans tanırса, devam edebiliyorsunuz. İlk girdiğimiz sırada hiç doğuramıyorduk, yasaktı. Daha sonra sıraya koydular, sendika lafı duyulunca da sıra meselesini kaldırdılar.

Çocuklara kim bakıyor?

Çocukları kayıinvalideme ve eşime bırakıyorum. Fabrikada çektiğim sıkıntıları eşime anlatırdım. Eşim "o zaman çalışma" dediğinde, ona da karşı çıkardım, 'niye çalışmıyorum' diye. Çünkü çalışmak istiyordum, çalıştığımda kendimi daha iyi hissediyordum. Bugüne kadar geldik işte. Eşim beni destekliyor. Sonuna kadar buradayız.

Duduhan Karakaya:

22 yaşındayım. Evliyim, bir oğlum var. Çocuğuma annem bakıyor. Novamed-te üç yıldır çalışıyorum. Buraya bizi ziyarete gelen çok insan var, onlardan da destek alarak başımız dik, ayakta duruyoruz.

Karıncaya, "Bu topal bacağınla nereye gidiyorsun?" diye sormuşlar, "Sevgilime gidiyorum." diye cevap vermiş. "Ama bu bacakla nasıl varacaksın?" demişler, "Ol-sun, varamasam da sevgilimin yolunda ölürüm." demiş.

Filozofun biri yolda fenerle geziyormuş. "Bu sıcakta fenerle ne arıyorsun?" demişler, "Adam gibi adam arıyorum." diye cevap vermiş. Biz de hakkımızı arıyoruz. Yılmadan mücadelemize devam edeceğiz.

*Petrol-İş Dergisi'nden alınmıştır.

“Tanrılar”ın armağanı PANDORA

Mitolojide bu asi tanrıça ritüeline karşın, ölümlü bir varlık olarak kadının ilk “yaratılışı” efsanelerini bilmek, bu efsanelerin bugün hemen hemen her coğrafyada halk inanışı ve kültürlerine nasıl etkide bulunduğunu anlayabilmek için önemli bir veridir. Çünkü efsanelerle birlikte halkların bilincine yerleşen “inanç” olgusu insanları binlerce yıldır kendi döngüsünün içinde oyalamıştır.

“Hephaistos Zeus’un buyruğuyla kızıoğlan kız bir varlık yarattı...”

Hesiodos*

Tarih kitaplarında ve birçok kaynakta, artık kadınla simgeleşen tek kolu olmayan anatanrıça heykeli, belki masallardaki gibi değil; ama kolay düşen, yara bere içinde ayağa kalkan ve bugün sızlayan yaralarına aldırmadan, bir an olsun “Ah” demeden şiddete maruz kalan kadının asiliğinin simgesidir aynı zamanda. Mitolojide bu asi tanrıça ritüeline karşın, ölümlü bir varlık olarak kadının ilk “yaratılışı” efsanelerini bilmek, bu efsanelerin bugün hemen hemen her coğrafyada halk inanışı ve kültürlerine nasıl etkide bulunduğunu anlayabilmek için önemli bir veridir. Çünkü efsanelerle birlikte halkların bilincine yerleşen “inanç” olgusu insanları binlerce yıldır kendi döngüsünün içinde oyalamıştır. Bu döngü insanların yöntemlerini, yapacakları işleri, ezen ya da ezilen olmalarını, hatta güzel çirkin görünmelerini, daha önce alınlarına yazılmış “yazıları” belirlemektedir. Bu nedenle insan, kendisi dışındaki etkilerin belirlemeciliği dışına çıkamamıştır. İn

inanişını masallarında, eylemlerinde, inançlarında çok sık dile getirmiş ve kendi söyleminin etkisi altında kalmıştır. Binlerce yıldan beri insanlık "tanrı ve tanrıçalar"ca alınlarına yazılan yazıya inanmışlardır. Bu her coğrafyada farklı etki ve belirlemecilikle halkların bilincinde yer etmiştir. Kadına bakış ve anlayışlar da, bu paralellikte, kadın-erkek ikilemi içerisinde şekillenegelmiştir.

Kadının ilk ortaya çıkışı ise eski Yunan mitolojisiyle başlar. Eski Yunan'da bütün kötülüklerin kaynağı olarak gösterilen ilk kadın mitosu büyük bir ihtimal ile Ortadoğulu halkların dini inanışlarına da etki de bulunmuştur ve bugünkü inanışların ortaya çıkışına kaynaklık etmiştir. Özellikle de Museviliğe. Musevi inancına göre; Tevrat'ın Tekvin bölümünde, Adem'in kaburga kemiğinden yaratılan Havva'dan önce, yaratılışın altıncı gününde, topraktan Adem ile birlikte bir de kadın yaratıldığı yazılıdır. Musevilerin bir diğer kutsal kitabı olan Talmud'a göre, adı Lilith olan bu kadın, kendini Adem ile eşit görüp onun sözünü dinlemediği için Tanrı tarafından kötü bir cine çevrilmiştir. Nispeten daha eski kültür geleneklerine sahip olan Asurluların da Lilitu adıyla anılan bir fırtına şeytanının varlığına inandıkları dikkate alındığında, kadın konusundaki mitsel betimlemelerin kaynağına inmek ve her toplumsal formasyonda var olduğu bilinen kadın anlayışı konusunda, toplumların bugününe etki ettiğine inandığımız mitsel efsanelere bakmak ve yorumlamak gerektiği inancındayız. Buna bağlı olarak ise mitolojide kadınla ilgili ilk olumsuz anlatılar Pandora'nın "yaratılış" efsanesiyle karşımıza çıkar.

Bilindiği gibi, Prometheus, tanrıların yaşadığı Olympos Dağı'ndan, sadece tanrıların tekelinde bulunan ateşi çalarak insanlara götürür. Bir ölümlü tarafından aldatılmak ve ateşi insanlara kaptırmak tanrıların pek hoşuna gitmez. Bunun üzerine tanrıların tanrısı Zeus, Prometheus'u amansız bir cezaya çarptırır. Onu Kafkas Dağları'na zincirleterek ciğerini her gün bir kartala yedirtir. Fakat akıllı Prometheus bu işkenceden kurtulmayı başarır. Prometheus insanlar arasındaki yaşamına devam eder; fakat yine de Zeus'un ona bir kötülük yapabileceğini de bilir. Bu yüzden kardeşi Epimetheus'u "Sakin Tanrılardan hediye kabul etme" diye uyarır. Diğer yandan Zeus'un kini, öfkesi geçmemiştir ve insanları cezalandırmak için ilk planını yapar. Prometheus'un tanrılardan çalıp getirdiği ateşi kabul edip aldıkları için insanları "cezalandırmak" amacıyla ilk kadını "yaratmak" için işe koyulur. Oğlu demirci ustası Hephaistos'a kadını yaratmasını söyler. Hephaistos babasının isteği üzerine toprağı su ile yoğurarak şaşırtıcı güzellikte bir kadın ortaya çıkarır. Bu kadını yani Pandora'yı Olympos'taki tanrıçaların en güzeli, karısı Aprodite'nin vücudunu model alarak yapar. Kalbine de bir kıvılcım koyarak canlanma

sını sağlar (Bugün kutsal inanışlarda yer alan Adem'in yaratılış efsanesinin bu mitsel betimlemelerden etkilenerek ortaya çıkmış olabileceğini belirtmekte fayda var). Pandora'yı süslemek için bütün tanrılar ve tanrıçalar yardım eder. Hepsi kendisinden bir şey armağan eder ve ona "bütün armağan" veya "tanrıların armağanı" anlamına gelen Pandora ismini verirler. Athena ona güzel bir kemer ve süslü elbiseler verir. Aphrodite başına güzellikler saçar. Apollon bilgeliği verir. Hermes Pandora'nın kalbine, hıyanet ve aldatıcı sözler yerleştirir. Zeus da ona, içini binbir felaketle doldurduğu esrarlı bir kutu armağan eder. Pandora'ya bu kutuyu açmamasını ve saklamasını sıkı sıkıya öğütler. Ne de olsa Zeus'un kurnazlıkla Pandora'nın aklına yerleştirdiği "merak" ona kutuyu açtıracaktı. Tüm bu olanlardan sonra Pandora'yı Prometheus'un kardeşi Epimetheus'a armağan olarak gönderirler. Prometheus kardeşine Zeus'tan hiçbir şekilde hediye kabul etmemesini tembih ettiği halde "önceden göremeyen" (Prometheus'un anlamı her şeyi önceden gören bilen olduğu gibi Epimetheus da geriden gelen, önceden göremeyen anlamına gelir) Epimetheus, şaşılması güzellikteki armağana kapısını açar. Diğer yandan Pandora'nın içine yerleştirilen merak ona kutuyu açtırır. Pandora'nın kutusunun açılmasıyla birlikte tüm hastalıklar, keder, acı, kıskançlık, şehvet ve kötülükler dünyaya yayılır. Hatasını anlayan Pandora kutuyu kapattığında her şey için geç kalmıştır ve sadece "umut" kutunun içinde kapalı kalır (Kimi kaynaklarda bugün halk arasında sıkça kullanılan "Açtırma kutuyu, söyletme kötüğü" deyiminin bu inanıştan yola çıkılarak ortaya çıktığı anlatılır).

Yunan mitolojisinde kadının yeryüzüne gelişi ve insan topluluğuna katılışı, o güne dek sözde mutlu yaşayan ve salt erkek cinsten oluşan insan soyuna kötülük getirdiği şeklinde böyle betimlenir. Örneğin şair Hesiodos'un bu efsaneyi şiirlerinde büyük bir zevkle anlatıyor oluşu, kuşkusuz ataerkil kültürün yerleştiği o dönemin koşullarıyla yakından ilişkilidir. O dönemlerin ilk yazılı ürünlerini verenler de Homeros olsun, Hesiodos olsun kadına hep bir düşmanlıkla yaklaşmışlardır. Örneğin Homeros'un İlyada Destanı'nda anlattığı tüm olaylar gene bir kadının başının altından çıkarılır. Yunanlılar ve Troyalılar güzel Helen yüzünden savaşırlar. Odysseus'un da dönüş yolunda kadınlar yüzünden başına gelmedik kalmaz. Antik dönemin yazarları arasında kadına ilk olumlu bakış ise tragedya şairi Euripides'ten gelir.

Anlatılan mitsel panteondan da anlaşılacağı gibi kadın cinsinin mitolojik anlatılar arasında yalnızca insan soyu içerisinde kötü gösterildiğine tanık oluyoruz. Çünkü mitolojide "kutsallık" ve "inanç" söz konusu olduğun

sanoğlu; doğal olarak kendi düşüncesini akıtmıştır binlerce yıldır hikâyelerine, efsanelerine. Demek ki insan "zekası", "aklı" da her şeyin bilicisi, bulucusu olamamıştır. "Güdü" ve "inanç" ikilisi, hep aklın önünde yürümüşlerdir. Bu nedenlerle de çağlar boyunca insanlar, inanç denizinde yüzmüşlerdir. Bugün hala eski dünyanın insanlarıyla bugünün insanları arasında inanç yönünden önemli bir ayırım yoktur. Doğal olarak da eski Sümer, Mısır ve Yunan mitolojilerinde kadın konusunda anlatılan efsaneler birbiriyle benzerdir. Bugünün toplumlarında bu nedenle kadın ve bir bütün olarak insana ilişkin inanışların mitolojiden etkilenen bir yönünün olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir.

Mitolojideki inanç yazgısına göre kadın; tanrıların alınlarına yazdıkları "kara yazgı"yla insanlığın başına bela olarak görülür. Oysaki bugün halk arasında yaygın olan –özellikle kadının üzerindeki baskılara boyun eğmesi gerektiği anlayışını meşrulaştıran yazgı denilen kuru inanç kişinin "yürüyüş çizgisi"dir.

Bilinçsiz ve aklını kullanamayan her insan kuşkucudur. Kuşkuculuk insanı ya "inançların" barındığı karanlık bir kuyunun dibine götürür ya da maddesel açılımın yaşam bulduğu ve özlemine duyduğumuz dünyanın kapılarını aralar. İşte bireyin yürüyüş çizgisini belirleyen de bu kuşkuculuğun yönüdür. İnsanlığın en ağır sorunlarını iki kez daha ağırlaştırmış halleriyle

omuzlayan kadınların yürüyüş çizgisi de "altın çağ"a damgalarını vuran analarının şimdi artık bütün insanlığın özlemi haline gelen sınıfsız ve sömürsüz toplum düşüne yürümektir.

* Hesiodos: M.Ö 8. yüzyılda yaşadığı kabul edilen bir şair.

Kaynaklar:

-Evrensel Kültür

-Mitoloji Sözlüğü, Fernand Comte

Zed Yayınları

-www.uted.org

Anlatılan mitsel panteondan da anlaşılacağı gibi kadın cinsinin mitolojik anlatılar arasında yalnızca insan soyu içerisinde kötü gösterildiğine tanık oluyoruz. Çünkü mitolojide "kutsallık" ve "inanç" söz konusu olduğunda kadın cinsinin erkek cinsinden iyi ya da kötü, farklı kılınmadığını görüyoruz. Bu inanışları, efsaneleri yaratan insanoğlu; doğal olarak kendi düşüncesini akıtmıştır binlerce yıldır hikâyelerine, efsanelerine...

Geçen sayımızda Avrupa Demokratik Kadın Hareketi'nin 2-3 Haziran 2007 Tarihlerinde gerçekleştirmiş olduğu "Emperyalist Saldırganlık ve Kadının Özgürleşmesi" Kurultayı'nın üç gündem başlığı ile sunulan konulardan birincisini yayınlamıştık. Bu sayımızda da 2. Gündem başlığı "Kadın Mücadelesinin Çıkışı ve Biçimleri" konusunu sizlerle paylaşıyoruz...

Kadın mücadelesinin çıkışı ve biçimleri

"Eğer birinin diğerine secde etmesini emretseydim, muhakkak ki kadınlara kocalarına secde etmelerini emrederdim" **Muhammed Peygamber**

"Kadın bizim malımızdır, biz onun değil; çünkü o bir çocuk verir erkek ona değil. Nasıl ki bir meyve ağacı bahçıvanın malıysa, o da erkeğin malıdır" **1.Napolyon**

Kadının ilk mücadelesi, kendisinin "insan" olarak kabul edilmediği anlayışa karşı olmuştur. Özellikle tek tanrılı dinlerde "ilk günah" olgusunun varlığı ve bu günahın sorumluluğunun Havva'ya yüklenmesi, kadının sosyal yaşama dahil edilmeyip dört duvar arasına hapsedilmesinin temel nedenlerinden birini oluşturmaktaydı. Buna karşı 14. yüzyılda batıdan Christine de Pisan "Hiçbir günah kadını ne kadar büyük değildir diyorlar, ama, kadınlar adam öldürüp kentleri yakıp yıkmazlar, halkı ezmezler, toprak yağmalamazlar...Evet Havva günah işlemiş ama Adem de ondan geri sayılmazdı" diye sesini yükseltirken, bir yüzyıl sonra doğudan Mihri Hatun "Kadınlar eksik akıllı olur derler, bundan dolayı onların sözünü dikkate almamak gerekir derler... Oysa ki becerikli kadın beceriksiz erkekten iyidir, zihni açık kadın anlayışsız erkekten iyidir" sözleriyle erkeklerin dünyasında kadına yer açmaya çalışıyordu.

18.yüzyılın ikinci yarısında 'özgürlük' kavramı tartışılırken bireyin özgürlüğünün yanında kendisine ite kaka yer açarak durumunu tartıştıran 'kadının özgürlüğü' konusunu görürüz. Elbette daha önce de düşünürler, filozoflar 'özgürlük' kavramı üzerine tartışmış, daha iyisinin arayışı içerisinde olmuşlardı. Ama kadının bu tartışmanın öznesi olabilmesi, kapitalizmin gelişme aşamasında mümkün olabilmiştir. Öncesinde toplumda kadının statüsü, bir birey olarak kadın, neredeyse hiç tartışma konusu olmadı. İnsanlık tarihinde inançlar, tapınma biçimleri, tanrılar değişti. Yönetim biçimleri, yaşam tarzları, ekonomik ilişkiler değişti. İki ayağının üzerinde doğrulan insan, aşama aşama ilerlerken, klasik anlatımla efendiden beye egemenlik biçimleri, köleden serfe ezilme biçimleri değişirken kadının toplumdaki pozisyonu çok büyük bir değişime uğramadı. İşte bu nedenle 1789'da "eşitlik, özgürlük, kardeşlik" sloganıyla iktidar kavgasına soyunan burjuvazi, eşitlik, özgürlük ve kardeşlikten en

18.yüzyılın ikinci yarısında 'özgürlük' kavramı tartışılırken bireyin özgürlüğünün yanında kendisine ite kaka yer açarak durumunu tartıştıran 'kadının özgürlüğü' konusunu görürüz. Elbette daha önce de düşünürler, filozoflar 'özgürlük' kavramı üzerine tartışmış, daha iyisinin arayışında olmuflardır.

çok mahrum edilen toplumun yarısının, yani kadınların desteğini alabilmiştir. Burjuvazinin feodalizme karşı iktidar savaşında kadın, barikatlarda, sokaklarda, meydanlarda tüm varlığıyla 'insanım' diye haykırmıştır. Lakin iktidarı ele geçiren burjuvazi de kadına yaşamın tüm alanında hak ettiği eşitliği vermemek için direnmiş ve hala da direnmeye devam etmekte.

"Eski zamanlarda, erkek cinsinin çoğunluğu kadınların tümü gibi köle idi.....Zamanla yavaş yavaş, toplumdaki genel ilerlemenin de yardımıyla erkeklerin köleliği hiç değilse Hristiyan Avrupa'nın tüm ülkelerinde büyük çapta son buldu. Kadınların köleliği ise, giderek daha ılımlı bir bağımlılık biçimine dönüştü. Bugün varolan biçimiyle bu bağımlılık,(.....) aşamalı biçimde değişmiş ve yumuşamış olsa da, hala sürmekte olan ilkel kölelik halidir. Bu kölelik vahşi kökeninin izlerini hala taşımaktadır". John S Mill (Özgürlük Üstüne/ Kadınların Köleleştirilişi-1861)

Kapitalizmin en ilerici döneminde bile kadın, eğitim hakkını, seçme ve seçilebilme yani siyasette temsiliyet hakkını, çalışma koşullarının erkeklerinkiyle aynı olmasını kazanabilmek için dün birlikte savaştığı burjuvaziyle karşı karşıya gelmek zorunda kalmıştır. Ne acıdır ki, 1861'de çiçeği burnunda burjuvazinin liberal ideologlarından Mill'in yukarıdaki alıntısı özü itibarıyla bugün hala geçerliliğini sürdürmektedir. Kapitalizmin, emperyalist aşamaya çoktan ulaştığı, en ufak bir ilerici özelliği kalmadığı, tüm dünya halklarının ve doğal olarak kadınların neo-liberal politikalar altında ve emperyalist saldırganlıkla kuşatıldığı günümüzde, kadının özgürleşme sorunu, bunun için yürütülen mücadelenin aşamaları ve biçimlerinin tekrar tekrar tartışılması kaçınılmazdır.

Konumuzun başına dönersek kadının politik arenada kendi taleplerini kendi örgütlülükleri aracılığıyla dile getirdiği dönem Fransız Devrimi'dir. Devrim toplumu derinden sarsan bir etki yarattı ve beraberinde "Kadınların Kurtuluşu" talebini de getirdi. 1789 Ekim ayı için "Kadınların Günleri" denilmiştir. Devrimin hemen ardından artarda kadın örgütleri kuruldu. Ancak devrimin üzerinden daha on yıl geçmeden, 24 Mayıs 1795'te çıkarılan bir kararnameyle kadınların sokağa çıkması yasaklanmış, beşten çok kadın bir araya geldiğinde tutuklanacağı açıklanmıştır. Burada özellikle belirtilmesi gereken bir nokta da, devrimci kadınlara yönelik saldırıların, özellikle tüccar kadınların "Cumhuriyetin Devrimci Kadınları Derneği"ni basmasının ardından gerçekleşmiş olmasıdır. Tüccar kadınlar ait oldukları sınıfın çıkarlarına uygun davranmışlardır. 1789 Burjuva Devrimi döneminde de kadınlar bulundukları sınıf ve tabakalara göre farklı taleplerle ayaklandılar. Örneğin, Jiroden yani ayrıcalıklı, mülk sahibi ailelerden gelen "aydın" kadınlar, kadınların da mülk sahibi olması talebiyle devrime katılırken, plebyen, yarı proleter Senkülöt kadınları "kutsal mülkiyet" hakkına karşı çıkıyor, zengin yoksul ayrımı olmayan bir dünya istiyorlardı. Çünkü kendileri gibi kocaları, babaları da mülksüzdü ve ayaklanmalarının ilk talebi "ekmek" ti....

Fransız Devrimi ile aynı yıllarda Avrupa'nın diğer ülkelerinde kadının eğitim hakkı üzerinden kadın hakları tartışılmaya başlanmıştır. Bu dönem ortaya çıkan kadın hareketlerinin ortak noktası

BEN

BİR

KADINIM

Kavrulur flu kanlı gözlerimde günler
Akflamdan bir sancıyla
Koklanmış bir gül gibi
hayallerim ayak altında
Yol vermez yol vermez aklamaya gururum
Yılların aynasında
Horlanmış vücudumda memelerim
derin acıda

Ben bir kadıım ben bir insan
Taflım karnımda paramparça can
Bir yanımda cevahir, bir yanımda kan
Bir yanımda fiir destan, bir yanımda kirli fistan
Bir yanımda güller açmış, bir yanımda viran

Savrulur flu tozlu saçlarımda rüzgar
Çıldırta bir hıflımla
Saklanmış bir sır gibi, fiirleri atefl hatında
Dayanmaz dayanmaz bu baskıya yürürüm
Sabrımın bir anında
Elimin hamuruyla çeker giderim
Canım burnumda

Ben bir kadıım ben bir insan
Taflım karnımda paramparça can
Bir yanımda cevahir, bir yanımda kan
Bir yanımda fiir destan, bir yanımda kirli fistan
Bir yanımda güller açmış, bir yanımda viran

Kadının politik arena-
da kendi taleplerini
kendi örgütlülükleri
aracılığıyla dile getirdi-
ği dönem Fransız Dev-
rimi'dir. Devrim toplu-
mu derinden sarsan
bir etki yarattı ve be-
raberinde "Kadınların
Kurtuluşu" talebini de
getirdi. 1789 Ekim ayı
için "Kadınların Günle-
ri" denilmiştir. Devri-
min hemen ardından
artarda kadın örgütleri
kuruldu. Ancak devri-
min üzerinden daha on
yıl geçmeden, 24 Ma-
yıs 1795'te çıkarılan
bir kararnameyle ka-
dınların sokağa çıkma-
sı yasaklanmış, beşten
çok kadın bir araya
geldiğinde tutuklana-
cağı açıklanmıştır. Bu-
rada özellikle belirtil-
mesi gereken bir nok-
tada, devrimci kadınlara
yönelik saldırıların,
özellikle tüccar kadın-
ların "Cumhuriyetin
Devrimci Kadınları
Derneği"ni başmasının
ardından gerçekleşmiş
olmasıdır. Tüccar ka-
dınlar ait oldukları sı-
nıfın çıkarlarına uygun
davranmışlardır. 1789
Burjuva Devrimi döne-
minde de kadınlar bu-
lundukları sınıf ve ta-
bakalara göre farklı ta-
leplerle ayaklandılar

mücadelenin eğitim, mülkiyet edinebilme ve oy hakkına sahip olma nokta-
sında odaklanmasıdır.

19.yüzyılın başlarında kadının kendi hakları ve insanlığın kurtuluşu mü-
cadelesinde yeni bir dönem başlamıştır. 1844'de Ailenin Özel Mülkiyetin
ve Devletin Kökeni, 1848'de Marks ve Engels Komünist Manifesto'yu ya-
yınlamıştır. Bunu takip eden süreçte kadın sorununda iki yaklaşımın ağır
bastığını, dönem dönem çatıştığını görürüz.

Bu akımlardan biri kadınla erkek arasındaki çelişkiyi uzlaştırmaz gören,
iktidarın sadece ataerkil 'eril' niteliğini öne çıkaran ve bu erkek iktidara
karşı mücadele eden feminizm(ler)dir.

Burjuva demokratik devrimleri döneminde feminizm, kadının özgürlüğü
mücadelesinde önemli bir rol üstlenmiş ve önemli kazanımlar elde etmiş-
tir. Ancak kadının mücadelesinin sınıf, tabaka farkı gözetilmeksizin erkeğe
karşı verilen bir mücadele olduğu anlayışıyla hareket eden ve kadın erkek
arasındaki çelişkiyi sınıflar üstü, uzlaştırmaz bir çelişki olarak ele alan femi-
nist anlayışın soruna bakiş açısı anti bilimsel ve ilkelidir.

Feminist akım belli süreçlerde diğer toplumsal hareketlerle iletişim ha-
linde bulunup, sol muhalif cephede yer alsa da, gerek kadın sorunu nokta-
sında çözüm projeleri tartışılırken gerekse de sınıf ve tabaka farkı gözet-
meksizin kadın sorununa yaklaştığı için (örneğin günümüzde sadece kadın
olduğu için Merkel'i destekleyen bazı Alman feministlerinin yaklaşımında
olduğu gibi) yürüttükleri mücadeleyle en azından batıda belli hakların ka-
zanımında önemli etki yaratmış ve başarı kazanmışsa da nihai çözümden
uzaktır. Daha doğrusu tutarlı bir çözüm projesi yoktur. Geldiği nokta itiba-
riyle baktığımızda Avrupa'da feminist hareketin genel kadın kitlesinden
kopup marjinalleştiği, çevreci vs harekete eklemlendiği ya da akademik ça-
lışmalar ötesine geçemediği görülmektedir.

Kadın-erkek arasındaki çelişkinin çözülebilir bir çelişki olduğu temel-
den hareket eden ve kadının özgürleşmesi konusunda çözüm projesini top-
lumun yani ezilen sınıf ve halkların kurtuluşundan bağımsız olmadığı pers-
pektifiyle hareket eden diğer mücadele yöntemi ise bizim yani ADKH'nin
de kendi mücadelesini üzerinde yükselttiği mücadele anlayışıdır. "DKH il-
kel iktidar hırsını politik perspektifle donatmak ve yeni bir çıkış yapmak zo-
runda... Bu kadının kendisi için kadın olup, kadınların kurtuluşunun öncü
gücü olarak erkeği de özgürleştirme sürecidir. Bu kadın ile erkeğin ilişkisin-
de bir devrim sürecidir." Kadın ve erkek arasında temeli ataerkine dayanan
bir eşitsizlik söz konusu. Özel mülkiyeti tasfiye etmeyen her sistemde de
bu eşitsizlik biz kadınların aleyhine, bazen çok kaba biçimlerde bazense in-
celtilmiş yöntemlerle sürmektedir. Özcesi, kadının özgürleşme mücadelesi
hedefine, kendisini köleleştiren tüm mevcut araçların kaynağını, yani özel
mülkiyet sistemini; onun kültürünü, yaşam tarzını, ideolojisini yerleştirmez-
se kaybetmeye mahkumdur. Biz inanıyoruz ki; mücadelemizin hedefine
eşitsizliği ve onun asıl kaynağını, yani ataerkilliği kendi sömürsünün pa-
yandası olarak kullanan emperyalist-kapitalist sistemi yerleştirdiğimizde
(ama elbetteki sorunlarımızın çözümünü devrime ertelemeyen) özgürlüğü-
müzü kazanacağız.

Avrupa Demokratik Kadın Hareketi

SAĞLIK

DOĞUM YÖNTEMLERİ

Önceki sayımızda doğum kontrol yöntemleri üzerinde durmuştuk. Bu sayımızda da doğum yöntemlerinden söz edeceğiz.

Doğum yöntemleri konusunda birçoğumuzun kafasını karıştıran farklı düşünceler olduğunu söyleyebiliriz. Bu nedenle sağlık köşesinde mümkün olduğu kadar kafamızdaki çelişkilere cevap olabilecek tarzda yazılar yayınlıyoruz.

Doğumun nasıl gerçekleştirileceği gebeliğin ilk günlerinden ve hatta gebe kalmadan önce düşünülen, konuşulan ve sanki tercih yapılabilecek bir konu gibi algılanmaktadır. Gebelik ve doğum fizyolojisi tabii ki normal vajinal doğuma göre ayarlanmıştır. Ancak unutulmamalıdır ki doğumda hedef anne ve bebeğin bu süreci problemsiz atlatmasıdır.

Normal vajinal doğum

Doğum ağrılarının rahim ağzını açması sonrasında annenin ıkmması ile bebeğin vajinal yolla doğmasıdır. Doğum ağrıları rahimdeki kasılmalardır. Bu kasılmalar doğumun ilk evresinde rahmi açar ve sonra da bebeği dışarı iter. Maalesef bu kasılmaları kadınlar ağrı olarak hissederler. Her ağrı bebeği doğuma biraz daha yaklaştırır.

Gebelik süresi son âdetin ilk gününden itibaren 40 haftadır. Otuz yedinci gebelik haftasından sonra doğum başlayabilir. Bazen 40 haftalık süre dolmasına rağmen doğum başlamaz. Bu durumda klasik bilgilere göre 42. haftaya kadar beklenilebilir. Fakat bu bekleme sürecinde bebeğin plasentası yaşlanır, bebeğin kilosu artar, suyu azalabilir. Sık aralarla kontrol edilmelidir. Bu sürenin sonunda doğum kendiliğinden başlamazsa suni sancı denilen, rahimde kasılmalar oluşturan oksitosin hormonu serum içinde kontrollü olarak anneye verilir. Bebek bu sırada monitörize edilmelidir.

Doğum kendiliğinden başlarsa daha kısa sürer. Doğum eyleminde rahmin açılma süresi ilk doğumlarda 12–14 saate kadar uzayabilir. Fakat ağrılar bu süre içinde hep aynı şiddette olmayacaktır. Rahim ağzı 4–5 cm açıldıktan sonra anneyi biraz rahatsız etmeye başlar. Rahim tam açıldıktan sonra (10 cm) ağrı ile birlikte ıkmıma hissedilir. Bebeğin başı doğduktan sonra hekim, omuzların, gövde ve bacakların doğumunu sağlar ve bebeğin doğması ile ağrı biter. Doğumu bekleme süresinde anneye rahimağzını yumuşatıcı ve spazmı önleyen ilaçların zamanında yapılması sıvı verilmesi ve enerji ihtiyacının gerekirse serumla karşılanması gerekir. Çünkü rahmin kasılması için enerjiye ihtiyaç vardır.

Epidural anestezi

Günümüzün epidural anestezi veya halk arasında "ağrısız doğum" adıyla bilinen yöntem çok güvenli ve yaygın bir şekilde kullanılmaya başladı. Epidural anestezi ile kadınlar çok daha rahat doğum süreci yaşamaktadır. Doğum eyleminde ağrıyı dindirmek amacıyla epidural uygulanmasına başvurulur.

Epidural anestezi vücudun belirli bir bölgesindeki ağrı iletimini durduran bölgesel ya da lokal bir anestezi çeşididir. Yöntem, bir anestezi uzmanı tarafından uygulanır. Doğum ağrısını kontrol altına almanın en etkili yöntemi olmakla birlikte sadece bu amaçla kullanılmaz. Sezaryen gibi bel seviyesi altında yapılan pek çok ana cerrahi girişim epidural anestezi altında yapılabilir. Batı ülkelerinde normal doğumun daha yaygın olmasının nedeni epidural anestezinin daha

sık kullanılmasıdır. Epidural anestezi doğumun başında kateter yerleştirilmiş olsa bile ağrı kesici ilaç verilmesi için rahim ağzı 4 cm açılıncaya kadar beklenir. Erken dönemde uygulanırsa doğum ağrılarını, yani doğumu durdurabilir. Epidural anestezi uygulanmış olan hastalara doğum anında ıkmıma hissi duymayabilirler. Fakat doğuma yardımcı olanlar ağrıları elle veya monitörden gözleyerek ıkmıma zamanını kadına söyleyebilirler. Epidural uygulanmış olan hastalara, eğer doğum sırasında dikiş (epizyo) gerekirse ek bir ağrı kesiciye ihtiyaç duymadan onarımı yapılabilir.

Epidural Anestezinin Avantajları Nelerdir?

- Doğum ağrılarının giderilmesinde en etkili yoldur.
- Genel anesteziye göre riski daha azdır.
- Annenin bilinci açık olduğu için sezaryen sırasında doğuma katılabilir, hatta ameliyat devam ederken bebeğini kucağına bile alabilir.
- Uygun zamanda uygulanırsa normal doğumun ilerlemesini hızlandırır.

Epidural Anestezinin

Uygulamasındaki Riskler Nelerdir?

Epidural anestezi vücudun belirli bir bölgesindeki ağrı iletimini durduran bölgesel ya da lokal bir anestezi çeşididir. Yöntem, bir anestezi uzmanı tarafından uygulanır. Doğum ağrısını kontrol altına almanın en etkili yöntemi olmakla birlikte sadece bu amaçla kullanılmaz

- Epidural anestezide risk sanılanın aksine deneyimli uzmanlar tarafından yapıldığında son derece azdır.

- En sık görülen yan etki ani tansiyon düşmesidir (hipotansiyon). Bu problemi önlemek için, işlemiden hemen önce damar yolundan yaklaşık bir litre kadar sıvı hızlı bir şekilde verilerek damar yolunun dolması sağlanır.

- Ayrıca, işlem sonrası baş ağrıları, yetersiz anestezi madde uygulanmasına bağlı tek taraflı anestezi oluşması, kullanılan ilaçlara bağlı hafif derecede alerji ve cilt döküntüleri, enfeksiyon, nadiren ıkınma hissini ortadan kaldırarak doğum süresinin uzaması, işlem sonrası idrar yapmada geçici zorluklar ve yine çok çok nadiren felç gelişimi gibi problemler sayılabilir.

Epidural Anestezi Kimlere Uygulanmaz?

- Kanama bozukluğu olanlarda
- Antikoagülan (pıhtılaşmayı önleyici) tedavi alanlarda
- Uygulama bölgesinde enfeksiyon-yanık varlığında
- Anne adayının uygulamayı reddetmesi durumlarında epidural anestezi uygulanmaz.

Müdahaleli Vajinal Doğum (Vakum Ve Forseps)

Doğum eyleminin ikinci evresinde, yani rahim ağzının tam açık olduğu andan doğumun gerçekleşmesine kadar geçen sürede anne adayı ve/veya bebeğe ait nedenlere bağlı olarak doğumun doktor tarafından vakum veya forseps ile gerçekleştirilmesi gerekebilir.

Doğum eyleminde ağrıyı dindirmek amacıyla epidural uygulanması da bazı durumlarda anne adayının ıkınma gücünü olumsuz etkileyerek doğumun vakum veya forsepsle tamamlanmasına neden teşkil edebilir.

Doğum eyleminin ikinci evresinin herhangi bir nedenle (kasılmaların yetersiz olması, anne adayının etkili olarak ıkınamaması) uzamış olması da müdahaleli doğum nedeni olabilir. Genel olarak söylemek gerekirse doğum eyleminin ikinci evresinin ilk doğumunu yapacaklarda iki saatten, daha önceden doğum yapmış olanlarda bir saatten daha uzun sürmesi durumunda çoğu doktor doğum eylemini vakum veya forsepsle tamamlamayı tercih eder. Bu süre epidural uygulanmış anne adaylarında birer saat daha uzatılabilir. Bu süreler kesinlik teşkil etmezler ve bebeğin kalp atışları bebeğin sıkıntıda olduğuna işaret etmediği ve anne adayının durumu mücadele ettiği sürece doğumun kendiliğinden gerçekleşmesi için belli bir süre daha beklenebilir.

Hangi durumlarda normal doğum tercih edilmez

İlk bebeğin ters geliyor olması, bebeğin anne karnında yan duruşu, plasentanın önde oluşu, plasentanın bebeğin doğumundan önce ayrılması, kordonun bebeğin başının önünde olması, bebeğin suyunun ileri derecede azalması, üçüz gebelik, ikiz gebelikte ilk bebeğin poposunun önde olması, iri bebek, annenin kemik yapısının dar olması (bunun için değerlendirme

Batı ülkelerinde normal doğumun daha yaygın olmasının nedeni epidural anestezinin daha sık kullanılmasıdır. Epidural anestezi doğumun başında kateter yerleştirilmiş olsa bile ağrı kesici ilaç verilmesi için rahim ağzı 4 cm açılınca kadar beklenir. Erken dönemde uygulanırsa doğum ağrılarını, yani doğumu durdurabilir. Epidural anestezi uygulanmış olan hastalara doğum anında ıkınma hissi duymayabilirler. Fakat doğuma yardımcı olanlar ağrıları elle veya monitörden gözleyerek ıkınma zamanını kadına söyleyebilirler.

gebeliğin son ayı ve hatta mümkünse doğum eylemi başladıktan sonra yapılmalıdır), bel fıtığı, kalp hastalığı, yüksek tansiyon gibi annenin ıkmamasının sakıncalı olduğu durumlar, annede genital bölgede uçuk ve HPV gibi virütik enfeksiyon durumunda, anne vajinayı daraltıcı operasyon, sezaryen veya miyom operasyonu geçirmiş ise sezaryen tercih edilir. Ayrıca doğum eylemi başladıktan sonra da bebeğin kordonunun vajinaya inmesi, bebeğin kalp atışlarının azalması, doğum eyleminin ilerlememesi, suyu önceden gelmiş olan gebelerde bu sürenin 24 saati aşması durumunda sezaryen tercih edilir.

Sezaryenle doğum

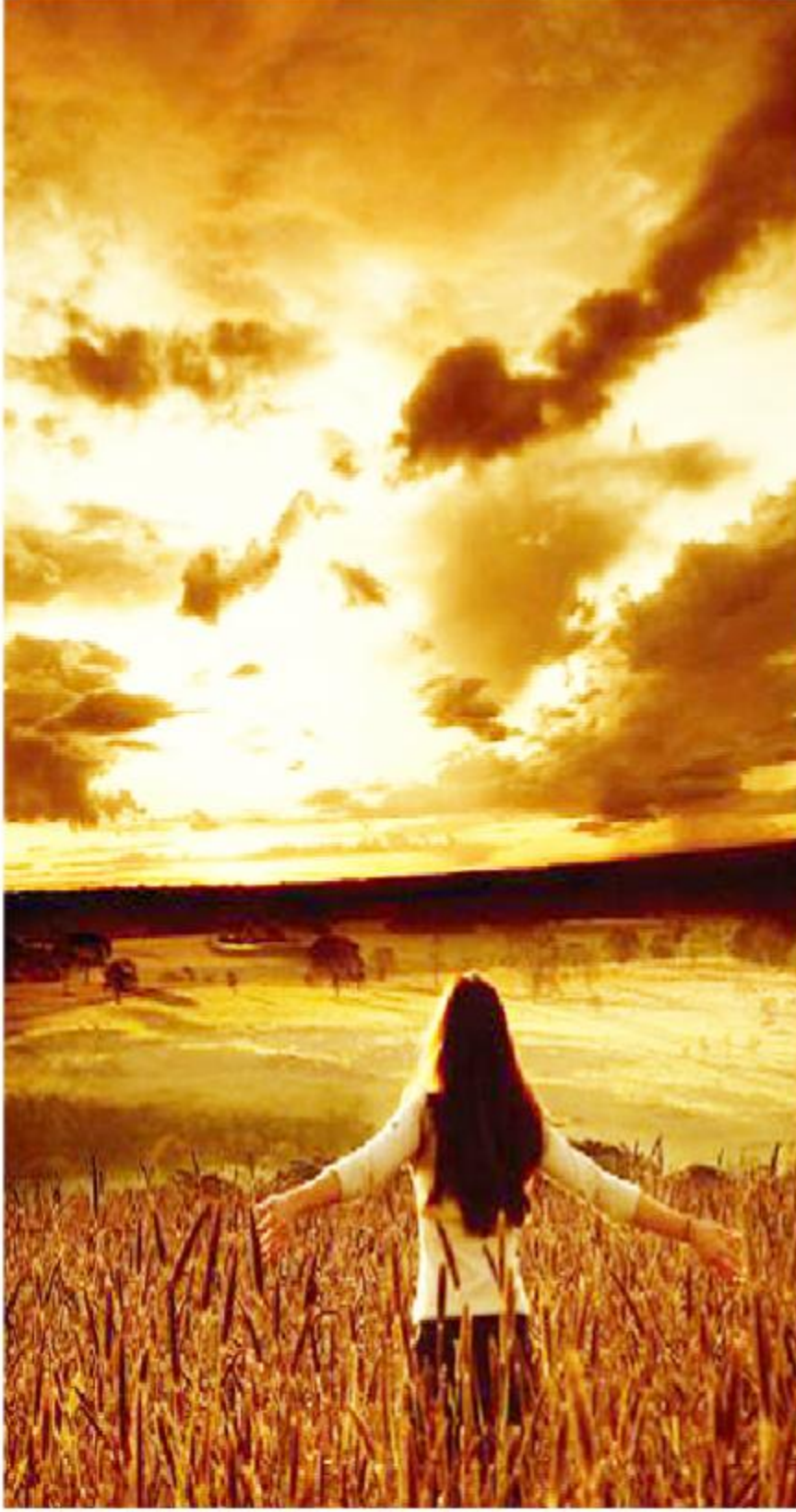
Sezaryen bir batin ameliyatıdır. Batin cildine yapılan bir kesi ile batin katları açılır, batin boşluğuna girilerek rahme yapılan bir kesi ile bebek doğurtulur. Plasenta alınır ve kesilmiş olan dokular kademe kademe onarılır. Anneye genel anestezi veya epidural anestezi (bilinç açık olarak sadece belden aşağı kısmın ağrı duyusunun yok edilmesi) ile uygulanabilir.

Sezaryen bir ameliyattır. Kan kaybı, enfeksiyon riski, anesteziye bağlı komplikasyonlar, damarlarda kan pıhtısı veya amnios sıvısının oluşturacağı tıkanıklık gibi ölümcül olabilen komplikasyonlar daha sık görülür. Normal doğum eğer zor ve uzun bir sürede gerçekleşmiş ise, doğum sonrası kanama veya geç dönemde haznede bolluk ve öksürünce idrar kaçırma şikayeti gelişebilir. Genellikle doğumda dikiş bu zorlanmayı önlemek için yapılır. Sorun kalıcı olursa küçük bir operasyonla düzeltilir.

Sezaryenle normal doğum arasındaki fark

Doğum eyleminin ikinci evresinde, yani rahim ağzının tam açık olduğu andan doğumun gerçekleşmesine kadar geçen sürede anne adayı ve/veya bebeğe ait nedenlere bağlı olarak doğumun doktor tarafından vakum veya forseps ile gerçekleştirilmesi gerekebilir

Bebek anne karnında bir sıvının içindedir. Bu sıvı bebeğin hava yollarına girer. Normal doğum sırasında vajinadan geçerken bebek sıvıyı atar. Oysa sezaryende bebeğin bu şansı yoktur. Bu nedenle doğum sonrası bebekte sık soluk alıp verme ve bazen geçici de olsa yoğun bakım takibi bile gerekebilir. Anne sezaryen sonrası ağrı nedeniyle bebeğini yeterince besleyemeyebilir. Bebek yeni doğan döneminde yeterince beslenemeyince bağırsak hareketleri yeterli olmayabilir ve bağırsaktan yeniden emilim yaşayarak tüm yeni doğan bebeklerde görülen sarılık daha belirgin boyutlara ulaşabilir.

Botan'dan yükselen Çığlık

Güneşin sulara gülümsediği o sabah köyden gizlice ayrıldı. Duygu seline kapılmıştı. Korktu; gözleri koca iki kara göz olmuştu. Göğüs kafesini zorlayan hüznü bir türlü atamıyordu içinden. Ağladı. Dağlara yoğun bir özlem taşıdığını anladı. Hızlandı, artık duramazdı. Yakalandığı vakit öldürüleceğini biliyordu.

Elini uzun siyah ceketinin yan cebine atıp tütün tabakasını çıkardı, sigarasını, nasırlaşmış parmaklarının arasında ustalıkla sardı. Düşünceliydi... Tütün tabakasını yan cebine yerleştirdi. Kızının törelere karşı gelmeyeceğini, onu iyi yetiştirdiğini düşünüyordu. Böyle düşünmesine rağmen içindeki sıkıntıya anlam veremedi. Sigarasından dertli bir yudum aldı, tütün sarısına bürünmüş bıyıklarını duman altında bırakıp derinden bir "of" çekti. Berdel olmasaydı, kızını evlendirdiğinde iyi başlık parası alabileceğini düşündü. Fakat berdel sayesinde kendisinin de oğlu için başlık parası vermediğini düşününce bu işten karlı çıktığına sevindi. "Bu kadın milleti şeytan ruhlu" diye söylendi. Karısını beklemeye koyuldu. Evin içinde, yalnız başına, bir an boğulacağını sandı. Karısı geldiğinde adam sabırsızlıkla:

- Ne oldu?" diye sordu.

Karısı:

- Kız olmaz diyor, dedi. Adam, oturduğu sedirin üstünden fırlayıp bir tokat attı karısına. Kapıyı çarptığı gibi çıktı. Kadın millete bir anlam veremedi. Kendi kendine konuşarak evden uzaklaştı. Törelere düşkünlüğü ve törelerin sürdürülmesindeki çabalarını hatırladı. Şehirden uzak, Botan'ın sırtlarına yaslanmış bu küçük köyde, törelere karşı gelen kadınların ölüm çığlığını işitti. Kocasını aldatan bir kadının köye yakın bir yerde günlerce kalan cesedini anımsadı. Bu yörelerde törelere en bağlı kişinin kendisi olduğuna karar verdi. Köylülere karşı itibarının sarsılacağını, kendisine duyulan saygının azalacağını düşünüp

Hiç itiraz etmeden kabul etmişlerdi. Düğünden hemen sonra dayakla karısını nasıl uysallaştırdığını anımsayıp gururlandı. Karısı birkaç kez evden kaçıp babasına sığınmıştı fakat kocasının evine geri yollanmıştı. Oğlunun evlenmesi ve yıllar önce verdiği sözün yerine getirilmesi için kızının berdeli kabul etmesi gerektiğini, etmediği takdirde bu işin zor yoluyla olacağını iyi bildiğine emindi. İçindeki sıkıntıyı bir türlü dışarı atamadı. Kızının evlenmesini istediği adamın köylerde saygıyla karşılandığını, topraklarına bağlılığını ve zenginliğini hatırladı. Sinirlendi; hızlı adımlarla eve yöneldi. Evin kapısını itip içeriye daldı,

- Bu kız ermeni soyundandır, dedi ve karısına kızını doğurduğu için ağız dolusu küfürler etti. Sonra güçlü, otoriter bir ses tonuyla:

- Düğün için herkes hazırlansın, dedi.

Kara büyük gözlerindeki ışıltının sönmesinin nedeni abisinin evlenmesi için kendisinin takas edilmesi idi. Baba sılla hiç tartışmadı. Günlerce kimselerle konuşmadı. Bu işe bir anlam veremedi. Evlenmek istemediği biriyle bütün hayatını geçiremezdi. Renkli entarisini toplayarak sessiz adımlarla kapının önünde bir ayağı kırık eski bir tahta sandalyede oturdu, kimselerin duymayacağı bir şekilde hıçkırarak ağladı. Acılı bir Botan ağrısını diline dolayıp üzerine kendi acısını da ekleyerek inceden inceye geceye mırıldandı. Kendisini kimsesiz hissetti. Yalnızlığa gömülmüştü. Karanlık gecede böcek sesleri ve kendisi gibi yorgun bir yel esiyordu. Üşüdü. Büzüldü, dizlerini kollarıyla kucakladı, başını dizlerinin üstüne koydu; yalnızlık aktı gözlerinden. Yapayalnızdı... Toprakla fısıldaştı. Toprağın altında yatan kadınların çığlığını işitti. Dizleri titredi bir an. Tüm ölüleri düşündü; ölüm merakı sardı tüm bedenini. Başındaki tül bendini çıkarıp yüzünü sildi. İki eli arasında büzüştürdü. Karanlığın ortasında şafağı bekleyen bir çiçek misali soluyordu her geçen an. Komşu köylerden gelen köpek seslerine kulak kabarttığında bir nehir aktı yüreğinden. Köpek havlamalarının sebebini geceleri dağlardan inen, dağ çocuklarına yordu. Bir temmuz gecesinde uğramışlardı köyelerine. Köylüleri toplayıp sohbet etmişlerdi. İçlerindeki kadınlarla kısa bir konuşması olmuştu. Kadınlara dair bir çok şey söylemişlerdi. Yaratılan törelere karşı kadının gücünü göstermesi gerektiğinden söz etmişlerdi. Anlattıklarından bir cümle kalmıştı aklında: "Savaşan kadın özgürdür." Sessizce karanlık geceye haykırdı: Savaşan kadın özgürdür! Karanlığa karışıp kaybolmuşlardı, yağmur tadında kalmıştı sohbetleri. O günden sonra bir daha görememişti onları ama komşu köylerden gelen haberlere kulak verirdi. Onlardan ancak bu şekilde haberdar olabiliyordu. "Onlara yetişip onlarla gitmeliyim" dedi. Onlar gibi mavzer çatıp güneşe, onlar gibi törelere karşı yürümeli, onlar gibi özgürce dolaşmalıyım dağlar da dedi, kendi kendine. "Anlımıza yazılan törelerden kurtul

manın yolu Botan'dır" dedi. Birden içini bir hüznü kapladı. "Bizim buraya uğrayamazlar!.." Uğrayamazlardı çünkü köyleri korucular tarafından çok iyi gözleniyordu. İşin en acı tarafı babası da o dağ çocuklarına kurşun atanlardandı. Düşük bir ücret karşılığında korucu görevini büyük bir gururla üstlenmişti. Yoksul değillerdi ve babasının o paraya da ihtiyacı yoktu. Babası kendisini; topraklarını, geleneklerini savunan onurlu bir savaşçı olarak görüyordu. Babasını anlayamıyordu. Oysa o gençler de kendi topraklarını koruyordu. Devlete hizmet etmek babası için bir başka gururdu. Dağlarda gezen çocuklara karşı babasının kininin nereden geldiğine cevap veremedi. Evde sürekli onları kötülüyor ve çocuklarının onlardan uzak durmasını sıkı sıkıya tembihliyordu. Evlerine sürekli, komutan edasında biri gelir, odada babasına ve diğer koruculara saatlerce talimatlar yağdırırdı. Korucular anlatılan her olayı anlamış gibi kafasını sallayıp giderlerdi. Babasının korucu olmasından ve kendisini istemediği biriyle evlendirmesinden tiksinti duydu. Yere tüküdü ve okkalı bir küfür savurdu babasına. O anda dağ çocuklarının izini sürmeye karar kıldı. Madem onlar gelemiyor, dağlara kendisi gidecekti; çaresi yoktu...

Güneşin sulara gülümsediği o sabah köyden gizlice ayrıldı. Duygu seline kapılmıştı. Korktu; gözleri koca iki kara göz olmuştu. Göğüs kafesini zorlayan hüznü bir türlü atamıyordu içinden. Ağladı. Dağlara yoğun bir özlem taşıdığını anladı. Hızlandı, artık duramazdı. Yakalandığı vakit öldürüleceğini biliyordu. Ama o, dağ çocuklarını bulacağından emindi. İlerledikçe bir sevdâ sarıyordu bedenini. Daha bir hızlandırıyordu adımları. Yüreği, gökyüzünü sığdıracak kadar büyümüştü sevinçten. Soluk alışları hızlanıyordu. Yoruldu ama dinlenmedi. Giydiği naylon ayakkabısının içine giren küçük taşları bir nefeste çıkartıp yoluna devam etti. Ormanlık alanları geçti, şalvarının çalılara takılmasından dolayı yırtıldığını anladı; önemsemedi. Koşar adım ilerliyordu. Botan'ın eteklerine ayak bastığında yüreğinden akan gözyaşlarını bıraktı toprağa.

Kaçtığını anlayan babası köydeki korucuları topladı. Okun yaydan fırlaması gibi silahlarını kuşanıp düştüler peşine kara gözlünün. Hızlıydılar ve dağları avuçlarının içi gibi biliyorlardı. Güçlüydüler. Kara şalvarlı, puşili korucular sert adımlarla koşuyorlardı. Çakal gibiydiler; nereye gideceklerini, nereden nasıl geçeceklerini iyi biliyorlardı. Bir yandan çakal bakışlarıyla doruklara bakıyor, diğer yandan ise telaş ve panik içinde hiç dinlenmeden ilerliyorlardı. Atık ve çeviktiler; ömürlerini geçirdikleri bu dağlarda bir kaçağın izini sürmek kolay oldu onlar için. Kara gözlünün annesinin Kürtçe okuduğu ağıt sesleri yükseldi peşlerinden. Ağıt sesleri Botan'a ulaştı, Botan'la kucaklaştı... Dağlı çocukların gözlerini okşayarak geçti, dağların sesiyle birlikte doruklar

Hızlıydılar ve dağları avuçlarının içi gibi biliyorlardı. Güçlüydüler. Kara şalvarlı, puşili korucular sert adımlarla koşuyorlardı. Çakal gibiydiler; nereye gideceklerini, nerden nasıl geçeceklerini iyi biliyorlardı. Bir yandan çakal bakışlarıyla doruklara bakıyor, diğer yandan ise telaş ve panik içinde hiç dinlenmeden ilerliyorlardı. Atık ve çeviktiler; ömürlerini geçirdikleri bu dağlarda bir kaçağın izini sürmek kolay oldu onlar için. Kara gözlünün annesinin Kürtçe okuduğu ağıt sesleri yükseldi peşlerinden. Ağıt sesleri Botan'a ulaştı, Botan'la kucaklaştı...

da esen rüzgarla beraber yol alıp, bir çalının kökünde çığlık olup yükseldi göklere. Botan, daha ağıt seslerine doymamıştı ki korucular dağın eteklerine vardılar. Artık daha dikkatli ilerlemeye çalışıyorlardı. Yavaşladılar, dağın doruklarına yaklaştıkça onlar için tehlike büyüyordu. Mavzerlere mermileri sürüp dağ eteklerine vurdular kendilerini. Parmakları artık hep tetikte, sessiz ve sinsi ilerliyorlardı.

Botan'ın göğsüne yaslanmış büyük bir kayanın dibinde, yakaladılar onu. Gözleri kapkara, kocamandı. Ürkek bir şekilde başını kaldırdı; elleriyle yırtık şalvarını toparlayıp, yüzlerine baktı. Yalvarmadı. Gülümsedi. Ölecekti artık, bunu biliyordu. Bir korku deryasına girdi ama göstermedi yüreğindeki korkuyu. Korucuların arasında sessiz adımlarla yürüdü. Gün geceye varmak üzereydi. Köy meydanına getirip dövdükten sonra boş bir samanlığa atıp kilitlediler kapıyı üstüne. Sıvası çamurdan yapılmış duvarlardan dökülen toprak ve saman kokusu sarıyordu içeriye. Yürüdü, samanlığın tahta çerçeveli penceresinin önünde çömeldi.

En yırtıcı hayalleriyle daldı gecenin karanlığına, samanlığın küçük penceresinden Botan'a aktı gözleri. Ayın şav

KADIN VE TOPRAK

Tarih içinde özel bir araştırmayı gerektiren toprak ve kadın, çeşitli dinsel bilgilerle arkeolojik araştırmalar temelinde ele alındığında; kadınıla kutsanması ve özdeşleştirilmesi vardır. Bunları doğrulayan birçok motiften bahsedilebilir; "toprak ana", "ana tanrıça"... vb. kadın bütün hayatın yaratıcısı olarak görülür. Toprağın yaratıcı gücüyle eşdeğerdir. Kadın kendisi topraktır. Çünkü bünyesinde taşıdığı üretkenlik, tıpkı toprağın olduğu gibi, doğanın bir sonucu ve çıkar temelinde değil de karşılıksız bir üretkenliktir.

Çin inancına göre, ilk yaratılanlar gök, toprak ve kadın olmuştur. Yine ilk çağa ait kısa boylu hamile kadın heykelleri dikkat çekicidir. Kadının, insan soyunun devamını sağlaması, doğurganlık sebebinin bilinmesi, toprağı işlemesi yani toprağa emek vermesi onun tanrıça olarak görülmesini ve kendiliğinden ürün veren toprakla özdeşleştirilmesi gerektiriyordu. Kadın üzerinde canlılığı, doğallığı ve çok renkliliği taşır. O dönemde kadın ölme-dirilme ve bereketin sembolüdür. Yaşam ve ölüm arasında bir diyalektik bağ temsil ediyordu. Burada yaşam, yeşerme doğuş anlamındadır. Ölüm ise toprağa serpilme, toprağa karışma ve toprakla bütünleşmedir. Hayata yeniden gelmedir. Farklı bir canlı olmadır.

kıyla sevişti, göz yaşlarına boğuldu, titredi... Tekrar Botan'ı karanlıkta seçmeye çalıştı. Dağ çocuklarını düşündü "Keşke bulabilseydim sizi, keşke daha önceden ulaşabilseydim size. Tör eler beni ve daha nicesini kurban seçmeden Botan'da bir kuş olup özgürce uçabilseydik..." diyerek hıçkırıklara boğuldu. Dudaklarından dualar döküldü kara niğe. Yüreğini tırmalayan ölüm korkusuyla boğuştu. Gecenin bitmesini hiç istemedi. Kendini gecenin zifiri karanlığında, nehirler boyu akıp giden bir zemheri çiçeğinin kökünde hissetti. Öldürülcekti bilirdi ordu ve peşinden köy halkından, çevre köylerden kimlerin ne diyeceğini düşündü. Kadınları ölümünün üzerinde ağıt yakarken hayal etti. İlkildi, dağlardan esen özgürlük kokusunu içine çekti. Avucuna yıldızları doldurdu, kımıldamadan göğsünde birleşti rüknarını ve öylece sabahı beledi. Tahta kapının açılmasıyla irkilip samanlıktaki sessizlikle beraber uyandı.

Kollarından tutup dışarı çıkartılar kara gözlüyü. Annesinin çığlıklarını duyar gibi oldu. Etrafına bakındı. Güneşi görünce yaşamak sevinci sardı bedenini. Ölüm korkusu büyümüşü içinde. Konuşmak istemiyordu, ağlamak istemiyordu, gururluydu. Yüreğinden kopup boğazına düğümlenen her gözyaşına engel olmaya çalışıyordu. Babası, birkaç korucu ve komutan edasıyla talimatlar yağdıran adamla beraber ilerledi. Kara gözlünün bakışları, kerpiçten yapılmış ufak evlerine yöneldi. Kimseler yoktu. Evde ve evin çevresinde ürkütücü bir sessizlik vardı. Renkli şalvarlarını parmak uçlarıyla yukarıya kaldırdı. Ayağındaki naylon ayakkabıları çıkarıp yalın ayak yürüdü. Sıcacık toprağı içine kadar hissetti. Yüreğini titreten bir korku iklimi sarmıştı gövdesini. Başını kaldırdı ve karşısında uzanıp giden dağlara özlemle baktı.

Gün akşama evrilirken bir ağacın gölgesinde sessizce bağladılar ellerini. Ölümün soluğunu hissetti kalbinde, yüzü gerildi; göğüs kafesinin daraldığını hissetti. Korku ikliminde boğulacak gibiydi... Dudaklarında hafif bir gülümseme belirdi. Kimseler konuşmuyordu. Bir el silah patladı. Kara gözlü, aydınlık yüzlü genç kadın sendeledi. Ayakta durmak için zorladı kendini ama ayakları taşıyamıyordu onu. Toprağın tenine uzanırken gövdesi, dudaklarını aralayıp belirli belirsiz duyurmaya çalıştı sesini: "Beni Botan'a gömün!"

Eski Mısır'da kadınlar yakılarak, külleri bereket getirmesi inancıyla toprağa veriliyordu. Bu daha sonra kadın saçının kesilip toprağa serpilmesi şeklini alıyordu. Kadın saçının kesilip toprağa serpilmesi ve bunun bereket getirdiği inancı yaygındı.

Toprak ve kadın ilişkisine tarihte en güzel örnek olarak birçok dinin ve düşüncenin merkezi olan, Mezopotamya toprakları gösterilir. Mezopotamya toprakları hem bereketli hem de insanlığın geliştiği ilk yerler olmakla beraber, yaratılış mitolojisinde birçok tanrıçaya yer vermiştir. Tanrıça İştar (sterk-yıldız)'dan kaynaklarda " bereket saçan aynı zamanda güzelleştiren ve karakter itibarıyla toprağa benzeyen" olarak bahsedilir. Tanrı ve tanrıçanın olması aslında eşitlik ve özgürlüğün olmasındandır.

Mezopotamya topraklarının özellikle ilkel komünal dönemde yerleşim yeri olması, toprakların verimliliğinin beraberinde birçok olumlu ilerici gelişmeyi de beraberinde getirdi. Tarımsal üretim, nehir kenarlarındaki yeşillikleri yerleşim alanına taşıma, hayvanları evcileştirme kadın tarafından yapılmıştır. Aslında kadının toprakla özdeşleştirilmesi kadının emeğiyle bağlantılıdır. Çünkü emek beraberinde bütünleştirmeyi de getirir. Bu dönemde toprak sınırlara bölünmemiş, insanlar aile kurmamıştır, yani özel mülkiyet yoktur. Zamanla çevredeki yiyeceklerin azalması 1. ve 2. toplumsal iş bölümünü beraberinde getirir.

Bu iş bölümleri erkeğin güç olmasına ve verimli toprak paylaşımına yol açmıştır. Böylece öz itibarıyla sınıf savaşının tarihe tohumları atılmış olacaktı. Verimli topraklarda yetişecek çiçekler canlı, doğal çok renkli olacağı gibi verimsiz topraklarda yetişen çiçeklerde her an koparılmaya hazır, kokuları hoş olmayacaktır. Yine kültürsüz, sanatsız, bilgisiz kalan kadın da çorak toprak gibi olacaktır.

Başlangıçta yaşamı, yeşermeyi, üretimi simgeleyen " kadın ve toprak" bugün bu çürümüş sistemde sömürü ve özel mülkiyet dünyasının bir parçası olmuştur. Yaratılan ulusal, cinsel ve sınıfsal kadın sömürüsü ve toprağın hâkim sınıfların emlağı sayılması toplumumuzun temel sorunlarından. Hele günümüz toplumunda ise günlük hayatımızın bir parçası olmuştur. Yaratılan emeğin üzerinden yaşayan sömürü dünyası yıkılmaya mahkumdur, çünkü kadın ve toprak özgürleşmek için mücadele veriyor.

Kadının cinselliğini metalaştıran, kadınları fuhşa zorlayan ve onları cinsel köleler haline getiren egemenler; toprağı da insanların üzerlerinde sağlamak istediği kölelik efendilik ilişkisiyle kullanarak bu iki olguyu tarihsel anlamlarından uzaklaştırıp içini boşaltmaya çalışıyor. Yaşamın kaynağı olarak görülen ve birbiriyle özdeşleştirilen kadın ve toprağın üzerinden sağlanan sömürüyü kaldırmak için tarihin omuzlarına yüklediği sorumluluğu bilince çıkarıp insanlığın yegâne kurtuluşu olan " komünist topluma" varmak için sınıf mücadelesindeki yerimizi alıp ödediğimiz onlarca bedel üzerinden yükselen kavgamızı zaferle taçlandırmalıyız.

İzmir'den bir okur

K ü t ü p h a n e d e n . . .

CİNSEL AHLAKIN BOY GÖSTERMESİ

K
Ü
N
Y
E

KİTABIN ADI: CİNSEL AHLAKIN BOY GÖSTERMESİ

YAZAR: WILHELM REICH

ÇEVİREN: BERTAN ONARAN

II. BASIM NİSAN 1987

K

Kitap başlıca iki bölümden oluşmakla beraber her iki bölüm birçok alt bölümden oluşmaktadır. Reich, toplumların cinsel yaşama çekidüzen verme sorununu ele alırken kavimbilimsel yöntemden yararlanmaktadır. Cinsel anlamda ahlakçı tutumun tarihsel süreç içerisindeki evrilişini konu alan kitap, gerçek anlamda bir cinsel yaşam kuramı oluşturmanın da amacını taşımakta ve Cinsel Tutum biliminin yöntemini belirlerken bir çok etnologtan yararlanmakla beraber özellikle Marks ve Engels'ten oldukça yararlanmıştır ve bu bilimin oluşmasındaki en büyük katkıyı kavimbilimsel araştırmalar oluşturmaktadır. Kitap ilk olarak anaerkil toplumun cinsel tutumbilimini anlatırken 1929'larda varlığını sürdüren Trobriand adlı kavmin incelenmesiyle başlıyor. Verilerden yola çıkarak kavimde gençlerin hiç bir yasa ya da alışkıya bağlı olmadan birlikte olmaları, "tekeşlilik", "çokeşlilik", "çokkocalılık" gibi sözlerin dışında kaldıkları ve yaşanan her sevisel ilişkide özellikle kıskançlığın karşı cinse sahip çıkma hakkının 'ahlakdışı' olarak nitelendirildiği anlatılmaktadır ve en önemli nokta, belli bir cinsel ahlak anlayışı olmadan da pekala bir topluluğu yaşamının düzene konabileceğinin saptanmasıdır. Ayrıca ahlakçı cinsel eğitimin insanlık tarihinde kar'ın ortaya çıkışına sıkı sıkıya bağlı bulunduğu ve onunla birlikte geliştiği için de sinir hastalıklarının ataerkil toplumsal düzenin sonucu olarak doğduğu tespit edilmiştir. Trobriand kavmindeki cinsel tutumbilimsel çelişkileri adlı alt bölümde, anaerkil örgütlenme ve ataerkil düzenin oturmasına dair veriler analiz edilmektedir. Araştırma konusu olan kavmin, iktisadi ve toplumsal örgütlenmesinin Malinowski ve Karl Marks'ın Komünal dönem için yaptıkları belirlemelerle tıpatıp uyduğunun altı çizilmiş ve ortak mülkiyetle iş bölümüyle görev paylaşılmasıyla, elde edilen ürünlerinin bu görevlere göre paylaşılmasıyla karşılaştığı belirtilmektedir. Anaerkil toplumu yıkan etkenlerden bahsederek özellikle evlenme, geçim katkısı olan çeyiz ve evliliğin yasallaştırılması, sopalı ilişkiler, etnologların verileriyle kimi yerde karışık gelse de çarpıcı bir şekilde anlatılmaktadır. Ayrıca Trobriand toplumun toplumsal çarkının incelenmesiyle de dışardan zorlanan cinsel ahlakın ve toplumsal sınıfların oluşmasının kökeni aydınlatılmaya çalışılmaktadır ve bu toplumsal-tarihsel sürecin cinsel bastırmaya ve düşünsel yapıya olan etkileri anlatılmaktadır.

Ataerkliliğe doğru evrilen toplumsal süreç, cinsel yaşama düşman ahlakçılığı ortaya çıkarmış ve yazar özellikle bunları 'evlilik öncesi el değmemişlik', 'acımasız ergenlik ayinleri' başlıkları altında değerlendirmiştir. Çocuk ve gençlerin cinsel baskı altına alınmasının toplumsal işlevi, özel mülkiyet, evlilik kurumu ve evlilik öncesi cinsel perhiz arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarma çabası verilmektedir.

Devamında, ilk emek demokrasisi adlı alt bölümde, anaerkil dönemin ataerkil düzenden doğma olasılığının olmadığına ortaya koyar. "Anaerkil düzenin başlıca özelliklerinin büyük bir cinsel özgürlük ve emek demokrasisi olduğunu ataerkil düzeninse özel mülkiyetle, kadının köleleştirilmesiyle cinselliği bastırmasıyla at başı gittiği hatırlanmalıdır. Anaerkil düzenin ataerkil düzenden türediğini varsayıyorsak, geriye dönük evrimin son derece karmaşık bir örgütlenmenin çok daha ilkel, doğal bir örgütlenmeye dönüşmesinin varlığını kabul etmemiz gerekmektedir.. Böyle bir varsayımsa toplumsal olayları tarihsel açıdan ele almaya yarayan temel ilkeleri hiçe saymak olur". Ve sınıfların oluşumları Kapitalden uzun alıntılarla anlatılmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde ise Reich'in oluşturmaya çalıştığı kurama dair bilgiler verilmektedir. 'Cinsel Tutumbilim So-

runu' adlı ikinci bölümünde ise cinsel ahlakın üretim ve çoğaltımın tarihçesi anlatılırken ahlakın üretim alanının siyasal ve iktisadi açıdan güçlerin elinde olduğu tespiti yapılmaktadır. Yazar, artık köhnemiş ve yıpranmış siyasal sistemlerinin belki bir süre daha insanlığı aldatacağını ama artık insanların özlemini çektiği mutluluğu hak ettiğini ve bunun cinsel devrimin ilerlemesiyle beraber oluşacağını vurgusuyla ikinci bölümünü bitirmektedir.

Reich'in bu kitabı cinsel yaşam ve ahlakının toplumların, tarihsel süreci içerisinde nasıl şekillendiğinin anlaşılması için önemli bir ürün olduğu kuşkusuz ve bu evrimi merak edenler için okunmasını tavsiye ettiğimiz bir kitap. Okurken kimi tespitlerde, özellikle Trobrand kavminin yaşam biçimiyle ilgili tespitlerin şaşırtacağı kadar düşündüreceğinden de eminiz...

Hava güzel... Ekim ayıydı... Sahilde dolaşıyordum... Bir banka oturdum... Denizin mavisi açık renkteydi, tıpkı gökyüzü gibi... Martılar ve balıkçı kuşları denizin üstünde adeta dans ediyordu...

Bu güzelliğe dalmıştım ki, bir kadının sesiyle irkildim; "Şey, af edersiniz, ateşiniz var mı?" dedi. "Evet, buyurun alın" dedim.

Sigarasını yaktı, derin derin içine çekti ve etrafına şöyle bir baktıktan sonra çakmağı verirken; "Yalnız mısınız, yanınıza oturabilir miyim" dedi. "Tabi, buyurun oturun" dedim. Oturduğu yerde tedirgin, huzursuz, mutsuz bir hali vardı. Sürekli içini çekiyor, sanki bir şeyler anlatmak istiyordu. Neydi bu kadını rahatsız eden sorun, sorsam ne cevap verirdi acaba? Soramadım, çekindim, ya terslerse beni! Bir an göz göze geldik.

"Şey, af edersiniz, o kadar doluyum ki size açılabilir miyim?"

"Anlamadım!" dedim.

"Yani sizinle biraz dertleşmek istiyorum, buna çok ihtiyacım var" dedi.

Zaten benim istediğim de buydu. "Buyurun, anlatın" dedim.

"Benim adım Hacer, yani gerçek adım, takma adım Ebru. Kısacası hayat kadınıyım. Biz, yani hayat kadınları, hikayelerimiz farklı da olsa isteyerek olmadık, olmadık hayat kadını. Bizleri bu yola itenler utansın. Benim de bir zamanlar, genç bir kızken, duygularım, hayallerim vardı, sevdalıyım bir gence. Beş kardeşin

tek kız kardeşiydim. Törelere, ahh törelere... Beni mahvetti! Bilir misin bizim oraları, doğunun köylerini bilir misin? Bilir misin, bizim oralarda kadın olmak zor, sevmek zor, yaşamak zor!.. Sevdiğime vermediler beni, hiç tanımadığım iki kadını köy ağasına vermek istediler. Köyden kaçtım, kurtuldum sandım...

Bir Töre Hikayesi

Şehirde kandırıldım, satıldım et pazarına... Şehirden şehre satılarak, buraya kadar geldim. Hakkımda ferman vermişler, köydeki ailem, ağalar, şıhlar; 'ölmesi vacip' diye. Suçlu ben miyim, törelere mi, ağayla şıhlar mı, et pazarında satan vampirler mi, soruyorum arkadaş, hangisi suçlu?

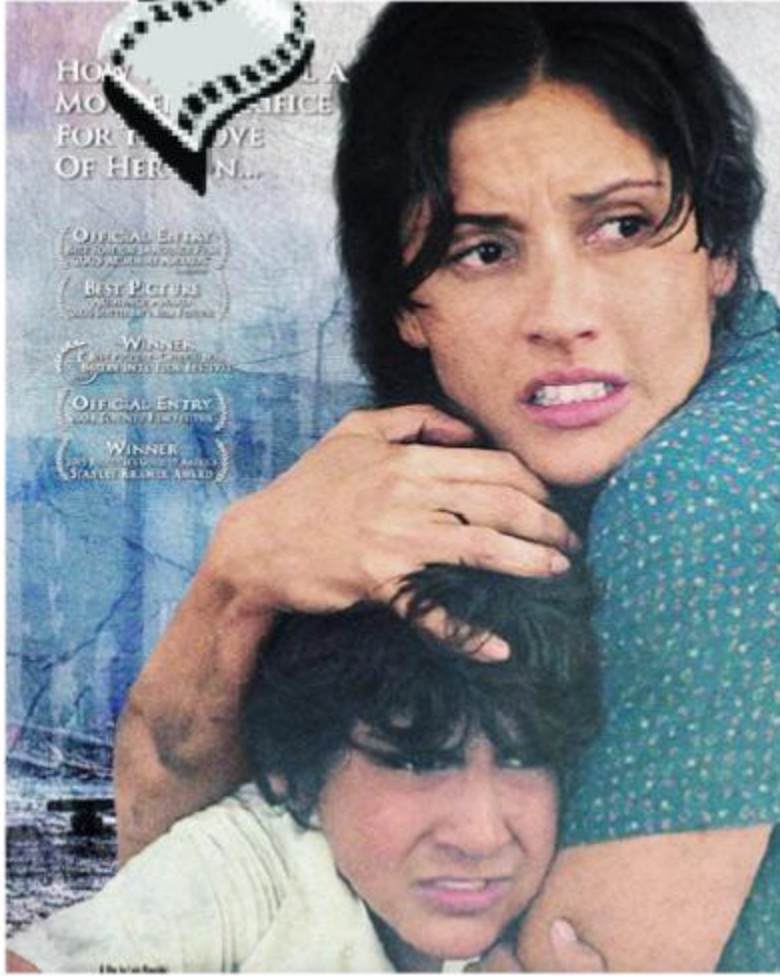
gisi suçlu?

Yüzünü utanarak kapattı. Ellerini yüzünden çektim, başını yukarıya doğru kaldırdım:

"Arkadaş, sen suçlu değilsin. Bu çarkın böyle işlemesine izin veren sistem suçlu, sen değilsin. Senin gibiler değil arkadaş!.."

Nilgün AKÇİÇEK İSTANBUL

MASUM SES

Direniş tadında bir film izlemek isteyenlere

Oyuncular

Carlos Padilla
Carlos Padilla
Leonar Varela
Gustavo Munoz
Jose Maria Yazpik
Ofelia Medina
Daniel Gimenez Cacho

"Yürümekte güçlük çekiyorum... Ayakkabımın içi taşlarla dolu... Bizi kesin öldürecekler."

Yağmur altındaki küçük çamurlu yolda önce birkaç çift postal ve aralarında da küçük ürkek birkaç ayak... Korkulu gözlerle götürülen çocuklara bakan bir kadın kapıda oyun oynayan oğlunu sıkıca sararak eve yöneliyor sanki bu iç sesleri o da duyumsuyor.

"Masum Ses" filmi küçük bir Latin Amerika ülkesi olan El Salvador'un bir köyünde yaşanmış gerçek bir kesit olarak sinemaya uyarlanmıştır. Farabundo Marti Ulusal Özgürlük Cephesi'nin (FMLN) gerici El Salvador yönetimi güçlerine karşı verdiği mücadele 1980'lerde başlayıp yaklaşık 12 yıl sürmüştür. Film, El Salvador ordusunun elinde kalan son toprak parçası olan, yoğun çatışmaların ve baskıların yaşandığı bir köyde geçer. Bu süreçte köy halkının büyük bir çoğunluğu El Salvador'dan ayrılmış ya da FMLN gerillalarına katılıp savaşçı olmuştur. Filmin başrol oyuncularını ise 12 yaş altı çocuklar ve kadınlardan oluşmaktadır.

Köylüler her fırsatta Salvador askerlerine kafa tutuyorlar. Gerillaların köye yönelişleriyle başlayan savaş esnasında, babası evi terk edip kuzeye Amerika'ya giden 11 yaşındaki Chava'nın, annesi ve kardeşleriyle sürdürdüğü yaşam, El Salvador

ordusunun baskıları nedeniyle hemen her gün ateş altında olan köydeki herkes gibi ölüm korkusu içinde süre gitmektedir. Filmin başrol oyuncularından Chava da buna tanıklık eden çocuklardan birisidir ve aynı zamanda kendi deyimiyle evinin erkeğidir. Anne, olanlar karşısında tedirgin, koruyucu yapısıyla Chava'yı bu savaştan uzak tutmak çalışıyor. Köyün okulu gerillalarla girilen savaşta birer kalkan olarak kullanılıyor.

Kamyonun arkasına doldurulan çocuklar savaşmak ve ölmek zorunda kalacaklarının farkındalığıyla geride kalan arkadaşlarına bakarak ağlıyorlar. ABD'nin Salvador ordusunu eğitmek için göndermiş olduğu askeri kuvvet ve para, filmin önemli detaylarından. Gerici El Salvador ordusunun bu dayanağı ise onu daha fazla pervasızlaştırmaktadır. Chava'nın büyükannesi, annesine verdiği öğütle bunu vurguluyor: "Batıya gidenler bugün burada kalanlardan daha kötü durumda..."

Köy erkeklerinin birçoğu FMLN'ye katılınca bütün işler köy kadınlarına kalıyor. Kadınların savaş koşullarında nasıl bir direniş sergiledikleri izlenmeye değer kılıyor filmi. Başrol oyuncularını olan Chava ve arkadaşları, büyüme ve orduya zorla alınma korkusu içinde Salvador ordusuna karşı küçük de olsa kendi mücadelelerini vermişlerdir. Boyalı kalemle yazdıkları el bildirileri sayesinde köyün bütün erkek çocuklarını ertesi gün yapılacak olan asker baskınından bir süre kurtarmışlardır.

Teneke çatıların üzerinde gizlenen çocuklar gökyüzüne bakarak kurtuluş düşleri çiziyorlar. Ve kurtuluş fikri keskinleştiği anda içlerinden biri bir öneride bulunuyor: "Biz de gerillalara katılalım, başka yolu yok!" İlerledikleri yeşil arazi yolunda gerillalarla buluşup barınağa giden çocuklar tam da o gece Salvador askerlerinin baskınıyla sağ ele geçirilip, filmin ilk sahnesindeki sona götürülüyorlar.

Mirabel Kardeşlerin Bilincini Kuşanma Vakti!

25 Kasım 1960'ta üç kız kardeşin Trujillo diktatörlük rejimine karşı vermiş olduğu mücadele diktatörlüğü rahatsız etmiş ve bu mücadele kanlı bir şekilde bastırılmaya çalışılmıştır. Mirabel kardeşler kolluk güçleri tarafından kaçınılarak tecavüz edilip katledilmişlerdir.

Fakat Trujillo diktatörlüğünün o an için unuttuğu çok önemli bir şey vardı. Bu da, Mirabel kardeşler tarafından başlatılan mücadelenin onların ölümünden sonra bir isyana dönüşmesi ve bu isyanın dalga dalga yayılmasıydı. Ve bu üç kadın tarafından başlatılan mücadele diktatörlüğün de sonunu getirmişti.

Tarihler 1981'i gösterdiğinde Mirabel kardeşlerin mücadelesi Latin Amerika Kadın Kurultayı'nda 25 Kasım "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" olarak ilan edildi.

Ülkemizde feodal şekillenişle kendisini daha da derin bir şekilde hissettiren kadına yönelik şiddet, dinsel-geleneksel önyargılarla, cinsiyet ayrımcı politikalarla ve yasalar eliyle meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bugün "sivil anayasa" söylemleriyle kadınların elinde olan son hak kırıntılarına da göz dikenler, erkek-egemen düşüncenin yasalarca da güvence altına alınması için çaba sarf ediyorlar.

Toplumun yarısının emperyalist güdümlü politikalar sonucunda açlık sınırının altında yaşıyor olması gerçeği, yaşadığımız ekonomik şiddetin en önemli göstergesidir. Bu durum yine en çok biz kadınları vuruyor. Dün Bursa'da can veren kadın işçilerin ekonomik olarak nasıl bir şiddete maruz kaldıklarını biliyoruz. Bugün de Novamed'de grev yapan işçi kadınlar emeklerine sahip çıkıyor ve ekonomik şiddete "hayır" diyen seslerini birleştiriyorlar.

Emeğine değer verilmeyen kadının bedeni üzerinde de kirli oyunlar oynanmaya devam ediliyor. Her geçen gün artan töre ve namus cinayetlerine kurban giden kadınlar zorla tecavüzöleriyle evlendiriliyorlar. Başkasına satılamayacağı endişesiyle tecavüzçüsüyle evlendirilmek istenen bu kadınlar karşı çıktıkları takdirde intihar süsü verilerek öldürülüyor.

Bugün hâlâ, politik kadınlar mücadelelerinden vazgeçsinler diye kaçınılarak tecavüze uğruyorlar. Ama unutulmamalıdır ki politik kadınlar bu psikolojik savaşın galipleridir.

Hepimizin de bildiği gibi bugün Irak'ta, Filistin'de her gün binlerce kadının tecavüze uğradığı, baskı ve işkencelere maruz bırakıldığı bir savaş sürüyor. Kadınlara uygulanan cinsel saldırılar aracılığıyla savaşan erkeklerin korkulan azaltılıp güçlülük duygusu ve askerler arası birlik attırılmaya çalışılıyor. Savaştan dönen erkekler ise şiddet uygulama haklarını sıklıkla savaş alanından kendi çevrelerine yani kadınlara taşıyorlar.

Biz kadınların en çok şiddete uğradıkları alan, en çok koruma altında olduğumuzu düşündüğümüz ev içinde gerçekleşmektedir. "Evin direği" erkek canı isterse çocuklara ve eşine şiddet uygulayabiliyor. Patrona, şefe, bakkala, kasaba yani erkeği ezen her şeye duyulan öfke akşam evde kendini anlamayan kadına kusuluyor.

Bugün toplumun genelini şiddet olgusu çerçevesinde bir arada tutmak isteyenler, şehit cenazelerinden prim sağlama peşine düşmüşlerdir. Analarn gözyaşları üzerinden savaş çığırkanlıkları yapanlar kendi yenilgilerini de bugünden kabul edenlerdir.

Ülkemizde bütün bunlar yaşanırken sözde gelişmiş ülkelerde cinsel eşitsizlikler daha da sinsice yaşanmaktadır. Yasalar önünde eşit haklara sahip kadınlar pratikte bu haklardan yararlanamamaktadırlar. Bugün Almanya'da, Fransa'da göçmen kadınlara yönelik şiddet bunun göstergesidir.

Yaşamlarımızı Kuşatan Şiddete Karşı Demokratik Kadın Hareketi'ne Katıl

Bizler Demokratik Kadın Hareketi olarak "25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" vesilesiyle 25 Ekim- 25 Kasım tarihleri arasında bir aylık bir kampanya örgütüyoruz. Kampanya çerçevesinde çeşitli etkinlikler düzenleyecek ve şiddete karşı yürütülecek mücadele yöntemlerini hep birlikte tartışacağız.

Bedenine, kimliğine ve emeğine sahip çıkan her kadını yaşamın özneleri olmak için Demokratik Kadın Hareketi saflarında mücadeleye bekliyoruz. Yaşamımızdan şiddeti söküp atmak ellerimizde.

Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz!

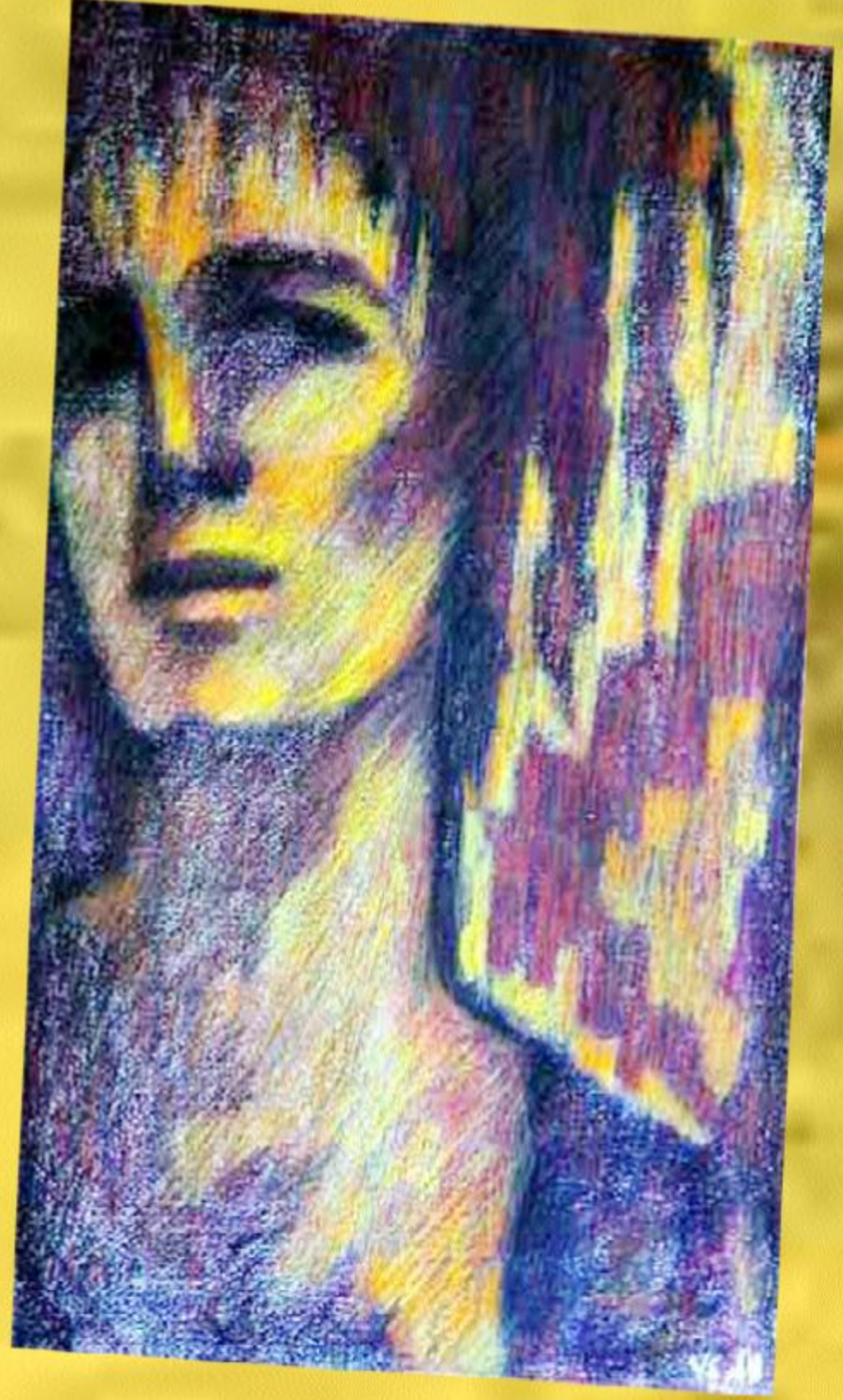
Kadına Yönelik Şiddete Son!

DEMOKRATİK KADIN HAREKETİ

MASALLARIN KADINI

Kirpiklerinin gölgesinde canlanırdı yaşam
Çocukluğu çalınmış ufacık bir kibritçi kızken
Bedenini tutuşturuverdin soğuğa ve açlığa inat
Kırmızılar içinde gezinirken ormanın derinliklerinde
Bildiğin bütün iyilikler kurda dönüştü
Ailen dediklerin ölüm fermanı yazıyorlardı şimdi
İnanmak gelmiyordu içinden belki
Gözlerini kapatıp öylece ölüme yatmışken
Cüceler ülkesine gelen beyaz atlı prens kurtardı seni
Oysa bir yanlışlık olmalıydı bu masalda
Çünkü cadı da sendin prenses de
Seni sana düşürdüler arka plan kahramanları
Bir ayakkabının diğer eşini ararken bulduğun mutluluğu
Çok değil, bir gece yarısına kadar sürdürebilmiştin
Şimdi bir kaleye hapsedilmiş
Ölümü bekliyordun
Konuşmak, hissetmek, gülmek yasaklanmıştı
Ya intihar edecektin töre uğruna
Ya öldürülecektin
Ama sen saçlarınla hayata tutunmayı yeğledin
Yüzlerin maskelendiği tüm balolarda
Gerçeği bir adım geriden takip ediyordun
Bir parça pastayla kandırılıp atılmışken kazana
“Bu bir kader değil” deyip kurtulmayı başardın
Oysa kirpiklerinin gölgesinde canlanırdı yaşam
Yaşamını eline almayı başardığın gün
Masallar dünyasından gerçekler dünyasına adım attın...

DEMOKRATİK
KADIN
HAREKETİ
BÜLTENİ